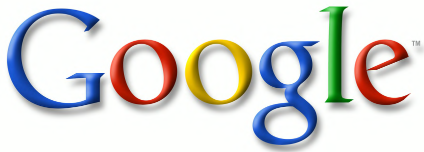

SUNDBERG

LAGSTIFTNINGEN OM BARNAVÅRD

Pris 2 kr. 35 öre

NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

ACADEMIAE HARVARDIANAE
ET
VE RI
TAS
CHRISTO ECCLESIAE
SIGILLUM NOV ANG IN

Sweden

LAGSTIFTNINGEN

OM

BARNAVÅRD

DE NYA LAGARNA

OM VÅRDEN AF FOSTERBARN
UPPFOSTRAN ÅT VANARTADE OCH I SEDLIGT
AFSEENDE FÖRSUMMADE BARN SAMT BEHANDLINGEN
AF MINDERÅRIGA FÖRBRYTARE

MED FÖRKLARANDE ANMÄRKNINGAR

UTGIFNA AF

EMIL SUNDBERG
EXPEDITIONSCHEF I ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET
HÄRADSHÖFDING

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM
KUNGL BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

För den sakkunniga hjälp, som vid utgifvandet af föreliggande arbete välvilligt lämnats af expeditionschefen i justitiedepartementet J. E. Petrén, kansli-rådet i ecklesiastikdepartementet I. A. Lyttkens och kanslisekreteraren i ecklesiastikdepartementet J. E. Bäcklin, beder jag att härmed få frambära min hjärtliga tacksägelse.

Stockholm i november 1903.

Emil Sundberg.

Inledning.

I juni 1902 utfärdades tre grupper af författningar, hvilkas afsaknad länge gjort sig kännbar och om hvilka man fördenskull må kunna hoppas, att de skola råda bot på de olägenheter och missförhållanden, ofta af högst allvarsam art, mot hvilka författningarna äro riktade.

Den första gruppen — angående vården af fosterbarn — är tillkommen uteslutande i hälsovårdsafseende. Den afser vården af sådana späda barn, hvilka föräldrarne icke själfva hafva tillfälle att taga om hand utan som utackorderas till vårdande af främmande personer. I stor utsträckning förekommer detta hos oss — om ock mindre än i vissa andra länder; infordrade uppgifter angifva, att vid 1895 års början antalet fosterbarn i riket utgjorde mera än 40,000, inberäknadt barn, som utackorderats af fattigvårdsstyrelser. Antalet barn, hvilka af enskilda personer utackorderats, uppgick vid samma tid till 12,256. Såsom naturligt är, blir det ofta de oäkta barnens hårda lott att omhändertagas af främmande; de oäkta barnen utgjorde enligt nyssnämnda statistiska uppgifter i förhållande till hela antalet utackorderade barn 24,1 % af fattigvårdsstyrelsernas barn och 68,8 % af öfriga barn. Den vård, som kommer de utackorderade barnen till del, kan väl endast undantagsvis betecknas såsom fullt tillfredsställande; ofta är den högst eländig. Äfven om i vårt land man icke hört talas om sådana upprörande fall af s. k. fosterbarnsindustri, hvarom beskrifningar från andra länder framkommit (»änglamakeri»), så gifva dock äfven hos oss rättegångsförhandlingarna allt emellanåt äfvensom statistiken

bevis därom, att allt är långt ifrån väl beställdt. Enligt statistiska uppgifter utgjorde under år 1894 antalet dödsfall bland barn under 1 års ålder af samtliga barn i riket 100,5 på 1,000, men af fosterbarnen ensamt 175,4 på 1,000, samt bland barn i åldern 1—7 år 13,3 på 1,000 af samtliga barn och 15,7 på 1,000 af fosterbarnen.

Syftemålet med den nya lagen i ämnet är att skaffa en tryggare tillsyn öfver det sätt, hvarpå fosterbarnsvården utöfvas, och gifva möjlighet att, där vården befinnes otillfredsställande, ingripa för att åstadkomma en förbättrad vård hos den, hos hvilken barnet utackorderats, eller ock skilja barnet från denne fostrare, för att det må kunna komma i bättre händer.

Den andra gruppen innehåller författningar om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Sedan några decennier tillbaka har föranstaltats om särskild uppfostran för de i andligt eller kroppsligt afseende abnorma: de döfstumma, de blinda och de sinnesslöa. Man har emellertid kommit underfund med, att särskild uppfostran kräfves äfven för vissa andra barn, som, ehuru andligen och kroppsligen normalt begåfvade, i sedligt afseende kunna anses såsom abnorma: de vanartade och de, som äro på väg att bli det, de i sedligt afseende försummade. Frågan gäller barn, som undandraga sig eller undanhållas från den obligatoriska folkskoleundervisningen, som föra ett kringströfvande lif eller öfva yrkestiggeri eller som ådagalägga ett uppförande, hvilket vittnar om sedligt fördärf eller svårare vanart. Det är bland dessa barn, som yrkesbrottslingarnes antal rekryteras; och en uppfostran af dessa barn, som förmår att tillrättaföra dem, har sålunda äfven ett preventivt syfte: att minska deras antal, som befolka fängelserna. För erhållande af en, så vidt möjligt, tillförlitlig grund för bedömande, i hvad mån statens ingripande i förevarande fall kräfdes, hafva statistiska uppgifter insamlats; och skulle enligt dessa uppgifter under år 1896 hafva i hela riket funnits sammanlagdt 884 vanartade gossar och 154 vanartade flickor samt i sedligt afseende försummade

2,632 gossar och 1,426 flickor, eller sålunda sammanlagdt 3,516 gossar och 1,580 flickor i behof af särskildt för dem lämpad uppfostran. Det ligger emellertid i sakens natur, att dessa uppgifter icke kunna vara exakta.

De nya författningarna åsyfta nu att för de barn, om hvilka är fråga, bereda särskild uppfostran i enskilda hem eller för ändamålet inrättade barnhem, därest barnen äro sedligt försummade, eller i skyddshem, då de äro vanartade, och därigenom söka af dessa barn skapa nyttiga och laglydiga medborgare. Den uppfostran, som således beredes, bekostas af staten, landstingen (eller stadsfullmäktige i vissa städer) och kommunerna med viss regressrätt till barnens föräldrar eller till dem, som eljest böra ansvara för deras försörjning.

Den tredje gruppen af författningar afser behandlingen af minderåriga förbrytare, d. v. s. sådana brottslingar, hvilka äro för gamla för att gå straffria och omhändertagas för uppfostran i barnhem eller skyddshem, men ännu icke uppnått den ålder, att de anses böra vara ovillkorligen underkastade de straff, som för de begångna brotten i allmänhet äro stadgade.

Den nya lagstiftningen härom innehåller, att de brottsliga skola, där så af domstolen, som rannsakat, pröfvas lämpligt, kunna, i stället för att undergå det straff de förskyllt, omhändertagas för tvångsuppfostran i uppfostringsanstalt. Sådan anstalt upprättas i regeln af staten; dock påräknas, att anstalter skola komma att upprättas äfven af kommuner eller enskilda. Viss regressrätt för anstalterna äger rum till elevens egna tillgångar eller mot hans föräldrar.

ANGÅENDE VÅRDEN AF FOSTERBARN.

Författningarnas tillkomst och ändamål.

I april 1892 ingingo hälso- och fattigvårdsnämnderna i Stockholm till K. M. med en skrifvelse, däri påpekades, hurusom svåra sanitära missförhållanden vore rådande i afseende å fosterbarnsvården i hufvudstaden, och framhölls nödvändigheten att ställa hithörande verksamhet under särskild tillsyn af myndigheterna. Tillika anmärktes, att antagligen samma behof förefunnes i landsortsstäderna. En blifvande författning i ämnet måste jämväl, enligt nämndernas åsikt, omfatta landsbygden af det skäl, att kontrollen eljest lätt skulle kunna omintetgöras genom stadsbarnens utackordering å landet.

Sedan öfver denna framställning infordrade yttranden afgifvits af åtskilliga myndigheter, tillsatte K. M. i nov. 1894 en kommitté med uppdrag att undersöka, om och i hvilken utsträckning bestämmelser kunde erfordras för att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, särskildt sådana, som uppfostrades hos andra än sina föräldrar, samt afgifva förslag till de åtgärder, som i nämnda hänseende kunde anses böra vidtagas.

Kommittéen afgaf betänkande med förslag d. 27 jan. 1897; och sedan öfver kommittéförslaget medicinalstyrelsen samt öfriga vederbörande myndigheter blifvit hörda, blef detsamma i åtskilliga delar omarbetadt, hvarefter i nåd. proposition till 1902 års riksdag K. M. begärde riksdagens yttrande öfver det omarbetade förslaget. I sitt svar å denna proposition förklarade riksdagen, att riksdagen ansåge författningen vara af den beskaffenhet, att riksdagen icke kunde inskränka sig till att öfver densamma afgifva ett yttrande,

utan hade riksdagen för sin del såsom lag antagit de bestämmelser, riksdagen funnit behöfliga. Den sålunda af riksdagen antagna lagen öfverensstämde med det i propositionen framlagda författningsförslaget, allenast med några smärre jämkningar.

K. M., som godkände riksdagens beslut, lät utfärda den nya författningen i ämnet d. 6 juni 1902.

Angående behofvet af den nya lagstiftningen yttras i *kommittéens* betänkande:

»Enligt nu gällande lagstiftning om skydd för barn finnas visserligen redan stadganden, som ålägga vissa myndigheter eller åtminstone gifva dem befogenhet att hålla tillsyn öfver barns sanitära och sedliga vård, enkannerligen fosterbarns. Mot ifrågavarande bestämmelser kan dock göras den gemensamma anmärkning, att de sakna sammanhang sinsemellan, äro alltför knapphändiga och sväfvande eller lämna myndigheterna i förlägenhet om sättet, hvarpå de äga inskrida mot befarade eller uppdagade missförhållanden. Hvad nu är sagdt gäller i synnerhet de föreskrifter, genom hvilka barns sanitära välbefinnande skulle främjas. I detta särskilda hänseende hafva till och med de barn, som fostras på fattigvårdens bekostnad och förty stå under fattigvårdsstyrelses målsmanskap, blifvit föga tillgodosedda. Af några stadganden i fattigvårdsförordningen kan man visserligen sluta sig till, att beredandet af en nöjaktig sanitär vård åt dessa barn bör ingå i fattigvårdsstyrelses omsorger; men en något så när stark betoning af det sanitära momentets framstående vikt söker man förgäfves både i denna och andra författningar, och än mindre kan i fattigvårdens organisation eller fattigvårdsmyndighetens sammansättning spåras någon speciell hänsyn till dithörande intressen. Kommittéen vill emellertid icke påstå, att fattigvårdsstyrelserna i följd häraf underlåta att omhulda sina skyddslingar jämväl i det afseende, hvarom nu talas, utan antager tvärtom, att de i allmänhet härutinnan göra hvad de förmå. För så vidt antydda brist på tillfyllestgörande lagstiftningsåtgärder allenast rör fattigvårdsbarnen, har den följaktligen icke, i och för sig, af kommittéen ansetts utgöra tillräcklig anledning för en genomgripande reform af fosterbarnsväsendet. Men så mycket mer framträder behofvet däraf, när denna brist betraktas jämväl i sitt förhållande till den ställning, andra barn, bland dem särskildt fosterbarnen, intaga i motsvarande afseende. För

dem finnes, i hvad på lagstiftningen beror, så godt som intet annat skydd mot sanitär vanvård i hemmet, än det strafflagen innefattar. Den öfriga skyddslagstiftningen kan sägas hafva sin tillvaro mera på papperet än i verkligheten. Fattigvårdsstyrelserna anse bestämmelsen i 13 § 2. fattigvårdsförordningen, utom i fråga om bettlande barn, tillämplig allenast å dem, som åtnjuta fattigvård; och den kyrkliga myndighetens och tjänsteläkarnes åliggande att utöfva tillsyn å fosterbarn kan endast högst ofullständigt fullgöras, enär tillräckliga åtgärder ej föreskrifvits i syfte att bereda hithörande funktionärer kunskap om hvar sådana barn finnas. Visserligen skola, enligt den nya kyrkobokföringsförordningen, fosterbarn alltid antecknas hos sina fosterföräldrar, men länge torde dröja, innan befolkningen på landet vänjer sig att till prästerskapet lämna härför erforderliga betyg och uppgifter. Hvad länsstyrelserna och de öfriga polismyndigheterna beträffar, är tydligt, att något ingripande från deras sida i regeln ej kan vara att förvänta i andra än allmänt kända eller tämligen svåra fall. Först när barnet börjar sin skolgång och således genomgått det i sanitärt afseende farligaste skedet af sitt lif, torde med tillräcklig säkerhet kunna påräknas, att det ej står alldeles skyddslöst, åtminstone mot sådan vanvård i hemmen, hvars verkningar äro lätt skönjbara.

Under dessa omständigheter bör det ej väcka förvåning, att rättegångshandlingarna hafva att förtälja om fall, då den mest upprörande behandling af fosterbarn fortgått åratal, innan gärningen omsider gjorts till föremål för åtal vid domstol. Efter all sannolikhet hafva många liknande förbrytelser förblifvit obeifrade. Hvad som i alla händelser kan tagas för säkert är, att svåra fall af vanskötsel ofta förekomma, om ock ej under förhållanden, som kunna föranleda åtal. Litet hvarstädes äro fosterbarnen blottställda för sanitära vådor i följd af vårdslöshet, liknöjdhet eller grof okunnighet från vårdarnes sida och än vanligare på grund af fosterlegans otillräcklighet eller behofvet för fosterföräldrarne att däraf använda större eller mindre del såsom den enda eller hufvudsakligaste inkomstkällan för dem själfva. Om ock vården om fosterbarn numera, i allmänhet taget, är mindre otillfredsställande än tillförene och särskildt på några orter synes uppfylla skäliga anspråk, kvarstå dock därutinnan så många och svåra missförhållanden, att det vore lika menligt för utvecklingen af samhällets sanitära och sedliga kraft som oförenligt med vår tids uppfattning af den sociala humanitetens kraf, om lagstiftaren underläte att genom starkare vapen än de hittills brukade söka, i hvad på honom beror, bekämpa det onda.»

Af hvad kommittéen sålunda anfört framgår — hvad kommittéen jämväl på åtskilliga ställen i sitt betänkande uttryckligen betonar —, att de lagstiftnings- och reglementeringsåtgärder, som vore erforderliga till skydd för fosterbarn, skulle vidtagas i *preventivt* syfte och *uteslutande* hafva omsorgen för *barnens sanitära välbefinnande* till mål. Den nya författningen är också allenast en *hälsovårdsförfattning* och såsom sådan kontrasignerad af chefen för civildepartementet, dit hälsovårdsärenden höra.

Lag

om fosterbarns vård;

gifven Stockholms slott den 6 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna som följer:

1 §.

Denna lag afser barn, som mot ersättning fostras hos andra än sina föräldrar, styfföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare och icke fyllt sju år.

Från lagens tillämpning äro således undantagna:

1) *Barn, som fostras hos sina föräldrar, styfföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare.* Anledningen till detta undantag är, enligt hvad i kommittéens betänkande anföres, att man allenast velat reglementera i preventivt syfte eller, med andra ord, dels söka på administrativ väg hindra, att barn lämnas eller kvarblifva i vård hos olämpliga personer eller på olämpliga ställen, dels bereda myndigheterna tillfälle att öfvervaka deras skötsel. Vid en reglementering med denna utgångspunkt måste man, säger kommittéen, tydligen hålla sig utanför de områden, där en maktutöfning af antydda beskaffenhet dels skulle råka i kollision med de obestridliga rättigheter och oeftergifliga plikter, som bero af familjebandet eller annat enligt moralens eller samhällets lagar därmed likställdt förhållande, dels blefve så godt som outförbar till följd af

verksamhetsfältets alltför stora vidd, dels slutligen komme att ställa sig hänsynslös mot grannlagenhetens kraf på frihet från myndigheternas inblandning i privata angelägenheter.

2) *Barn, som uppnått sju års ålder.* Denna åldersgräns är vald med hänsyn till den då inträdande skolåldern.

Kommittéen yttrar härom: »Vid sju år inträder skolåldern, och sedan barnen börjat sin skolgång, äro de ej i lika hög grad som dessförinnan prisgifna åt fosterföräldrarnes godtycke eller okunnighet. Folkskolestadgan tillerkänner visserligen icke skolrådet eller lärarne någon bestämd rättighet eller skyldighet att vidsträcktare taga befattning med förhållandena i barnens hem, än i hvad de afse eller inverka på barnens skolgång och undervisning. Men redan denna föreningslänk mellan skolan och hemmet samt än mer lärarnes dagliga beröring med barnen torde, i samband med den omständighet, att dessa befinna sig i en ålder, då de, om de äro föremål för vanskötsel, själfva kunna inse och yppa detta, få anses utgöra tillräcklig säkerhet för att barnen icke i någon svårare grad eller under någon längre tid kunna vanvårdas i hemmen, utan att det varder för skolmyndigheten kändt; och blir blott så händelsen, lärer väl åtgärd i syfte att åstadkomma rättelse sällan underlåtas eller stanna utan resultat, allra helst som ett missförhållande af antydda beskaffenhet, när det drabbar skolbarn, i de flesta fall sammanhänger med sådan försummelse i skolgångsskyldigheten, som enligt 51 § folkskolestadgan gör till en tjänsteplikt för prästerskap och kyrkoråd att inskrida.»

Den åberopade *51 § i folkskolestadgan* lyder:

I händelse föräldrar eller målsmän skulle tredskas att efterkomma de föreskrifter, hvilka i afseende på barnens skolgångsskyldighet blifvit meddelade, eller visa sig så försumliga, att de ej tillhålla barnen att besöka skolan, skola de tredskande eller försumliga, efter anmälan af skolrådet, undergå varning af vederbörande församlings pastor och, då ej sådant haft åsyftad verkan, af kyrkorådet. Om dessa varningar blifvit fruktlösa, må barnen kunna genom skolrådets försorg från föräldrarne eller målsmännen skiljas och till vårdande åt andra personer öfverlämnas samt kostnaden för barnens underhåll hos föräldrarne eller målsmännen i laga ordning utmätas.

3) *Barn, som af fosterföräldrar vårdas utan betalning.* Till detta undantag har man naturligtvis icke afsett att hänföra de fall, då aftal skett om betalning, men denna helt och hållet eller tidtals uteblifvit, eller att låta frihet råda under det förhållandet, att fosterlegan väl icke utgår eller

betingats i penningar men i form af annan, med pekuniär ersättning jämförlig godtgörelse. Men att i de fall, där fosterbarnsvård besörjes af annan bevekelsegrund än begär efter ekonomiska förmåner, ställa fosterföräldrarne under myndigheternas uppsikt har ansetts såsom i regeln obehöfligt och säkerligen ägnadt icke blott att göra hela institutionen förhatlig utan ock att åstadkomma skada genom att motverka en form af välgörenhet, som på senare tiden, särskildt i hufvudstaden, börjat öfvas i allt större skala, i det förmöget folk inrättar och underhåller mönstergillt ordnade hem, där fattiga barn afgiftsfritt vårdas och fostras.

Om åtskilliga andra undantag se 17 och 18 §§.

2 §.

Hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd skall, hvar inom sitt verksamhetsområde, ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa och lif; och åligger nämnden att för detta ändamål dels tillse att icke fosterbarnsvård utöfvas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling.

I afseende å nämndens befattning med fosterbarnsvården och öfverordnad myndighets tillsyn därå skola, jämte hvad denna lag bestämmer, hälsovårdsstadgan för riket och förordningen om kommunalstyrelse på landet lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

I denna § betonas uttryckligen, hurusom det är ett hälsovårdsintresse, som skall genom lagen tillgodoses; och det har därför varit så godt som självfallet, att hithörande bestyr uppdragits åt hälsovårdsmyndigheten, d. v. s. hälsovårdsnämnd, där sådan finnes, och annorstädes kommunalnämnd.

Hälsovårdsnämnd finnes i stad äfvensom, där så särskildt förordnats, i köping, hamn, fiskläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning. Eljest utöfvar på landet kommu-

nalnämnden närmaste inseendet öfver och befattningen med allmänna hälsovården. (Se *hälsovårdsstadgan för riket d. 25 sept. 1874*, §§ 26 och 27.) — Se för öfrigt *samma stadga* och *K. F. om kommunalstyrelse på landet d. 21 mars 1862.*

Att för ärenden rörande fosterbarnsvård kan tillsättas särskild nämnd, se 3 §.

Nämndernas åliggande i förevarande hänseende afser icke att upphäfva eller inskränka, utan tvärtom främja den befattning med fosterbarnsvården, som tillkommer prästerskap och tjänsteläkare; se *K. F. om kyrkostämma m. m. d. 21 mars 1862*, § 22, *K. F. ang. fattigvården i riket d. 9 juni 1871*, §§ 10 och 11, och *reglementet för allmänna barnhusinrättningen i Stockholm*, § 21 (inf. sid. 49) samt *K. instr. för läkare m. m. d. 31 okt. 1890*, §§ 33, 42 och 48.

Enligt sist åberopade §§ bör provinsialläkare under tjänsteresor inom sitt distrikt söka inhämta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, i synnerhet späda sådana, vårdas, och, när tid och omständigheter det medgifva, däråt ägna tillsyn; och gäller detsamma jämväl för extra provinsialläkare samt i tillämplig del för stadsläkare. Jfr ang. förste provinsialläkare *K. K. d. 6 juni 1902*, anm. sid. 39.

Tillsyn öfver fosterbarnsvården utöfvas jämväl af K. B. samt polismän och kronobetjänte; se 16 § denna lag. Högsta tillsynen äger medicinalstyrelsen.

Att nämnderna äga sig till hjälp förordna särskilda biträden, se 12 §.

För utöfvande af tillsynen bör hvarje nämnds verksamhetsdistrikt af nämnden uppdelas i särskilda områden. Jfr 12 § 1 och 4 mom.

Tillsynen bör gifvetvis utöfvas genom inspektioner tid efter annan på de ställen, där barnen vårdas. Jfr anm. vid 12 §. I öfrigt torde föreskrifter angående sättet för tillsynen meddelas af medicinalstyrelsen. Jfr 4 §.

3 §.

1. I fall så anses nödigt eller lämpligt, äga, i stad, stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga och, på landet, kommunalstämma att åt särskild styrelse, med namn af fosterbarnsnämnd, uppdraga den befattning med fosterbarns-

vården, som eljest skulle enligt denna lag utöfvas af hälsovårds- eller kommunalnämnden.

2. Hvad i hälsovårdsstadgan för riket eller förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrifves angående hälsovårds- eller kommunalnämnds sammansättning, val af ledamöter och suppleanter däri, obehörighet att utöfva sådan befattning, tiden, för hvilken den tillsättes, och nämndens arbetsordning, skall gälla äfven för fosterbarnsnämnden; dock att till ledamot i denna nämnd må väljas äfven kvinna och att vald ledamot äger att när som helst afsäga sig uppdraget; och vare fosterbarnsnämnden jämväl i hvad angår dess samt ledamöternas och i 12 § omförmälda biträdens förpliktelser, befogenhet och förhållande till andra myndigheter likställd med hälsovårds- eller kommunalnämnd i dess befattning med fosterbarnsvården.

Jfr *hälsovårdsstadgan för riket d. 25 sept. 1874*, § 1, och *K. F. om kommunalstyrelse på landet d. 21 mars 1862*, §§ 40, 41, 42 m. fl. — Såväl gifta som ogifta kvinnor kunna inväljas i fosterbarnsnämnd. Att vald ledamot berättigats afsäga sig uppdraget har betingats däraf, att man icke velat öka antalet af de kommunala uppdrag, hvilkas åtagande utgör medborgerlig plikt, och den jämförelsevis begränsade men grannlaga uppgift, som fosterbarnsnämnden erhållit, fordrar, att nämnden så mycket som möjligt sammansättes af personer, som äga intresse för nämndens arbete och tillfälle att nitiskt ägna sig däråt, för vinnande af hvilket önskemål frihet från tvång att kvarstå i nämnden är en förutsättning.

Å fosterbarnsnämnden öfverflyttas icke någon del af den verksamhet, som enligt hälsovårdsstadgan för riket tillkommer hälsovårdsstyrelse. Jfr uttrycken i 1 mom.: »enligt denna lag» och i 2 mom.: »i dess befattning med fosterbarnsvården».

4 §.

1. Medicinalstyrelsen meddelar nödiga råd och anvisningar i afseende å fosterbarnsvården till ledning ej mindre för hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnderna än äfven för dem, som utöfva fosterbarnsvård.

2. Hälsovårds- eller kommunalnämnd åligger att, i sammanhang med de i 11 och 27 §§ hälsovårdsstadgan för riket föreskrifna berättelser och uppgifter, afgifva redogörelse angående fosterbarnsvården, jämlikt de närmare bestämmelser, medicinalstyrelsen utfärdar; skolande fosterbarnsnämnd afgifva sådan redogörelse i den ordning och inom den tid, som i fråga om nyssnämnda berättelser och uppgifter sagd är.

Ang. mom. 1:

Med ledning af de råd och anvisningar, medicinalstyrelsen meddelat, lämna nämnderna erforderliga föreskrifter; se 6 § 1 mom.

På grund af stadgandet i förevarande mom. har medicinalstyrelsen under år 1903 utfärdat *råd och anvisningar angående tillämpningen af lagen om fosterbarns vård.* Däri lämnas följande *anvisningar om barnens skötsel och hälsovård.*

Barnafostrare åligger:

att i föräldrars stad och ställe kärleksfullt vårda det barn, som mottagits till fostran, gifva det sund och tillräcklig föda, passande beklädnad och snygg sängplats äfvensom tillse, att den bostad, hvari barnet vistas, hålles lagom varm (+ 17 till + 19 grader) samt luften i densamma frisk och ren;

att, för den händelse barnet sjuknar, söka läkares hjälp för detsamma samt anskaffa de läkemedel, som af denne kunna föreskrifvas, men däremot icke under några förhållanden anlita kvacksalfvare för någon åkomma hos barnet;

att, därest barnet före utlämnandet till fostran icke blifvit med framgång vaccineradt, låta vid första lägliga tillfälle ympa detsamma med skyddskoppor; samt

att i öfrigt rätta sig efter de föreskrifter, hvilka vederbörande hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd muntligen eller skriftligen meddelar.

Beträffande särskildt *vården af späda barn* skall barnafostrare iakttaga följande anvisningar:

Barnet bör, om möjligt, erhålla di och icke afvänjas från bröstet, förrän det fått sina framtänder, hvarefter det kan *småningom* vänjas vid annan föda.

Fostermoder, som ger di, skall föra ett nyktert lefnadssätt, iakttaga måtta i fråga om mat och dryck, hålla sin kropp och sina kläder rena samt särskildt taga för regel att hvarje gång före och efter digifningen aftvätta bröstvårtorna med ljumt vatten.

Barnafostrare får icke *under sömn* behålla spädt barn hos sig i sängen, emedan erfarenheten lär, att barnen då ofta liggas ihjäl af vårdarinnan; barnet bör dessutom alltid sofva i sin egen bädd.

Barn, som antingen nått den ålder och utveckling, att det blifvit afvandt från bröstet, eller som af annan anledning icke får di, skall under hela första lefnadsåret födas hufvudsakligen med *frisk*, *oskummad och uppkokt komjölk* blandad med en fjärdedel till en femtedel rent vatten samt litet socker; endast småningom får barnet vänjas vid andra födoämnen, såsom skorpvälling — beredd af väl gräddade, torkade skorpor, vatten och oskummad kokt mjölk samt tillsatt med litet salt och socker —, soppa på kött, löst kokta äggulor, äggmjölk m. m. dylikt; fastare föda af kött eller fisk bör barnet icke få, förrän de första oxeltänderna framkommit, och då måste födan vara *väl sönderhackad*, emedan barnet ej kan själft på lämpligt sätt söndertugga födan, förrän det fått flera oxeltänder. Maten skall, då den gifves barnet, vara ljum och nyberedd; rester från ett föregående mål må icke ånyo användas till föda åt barnet.

Barnet får aldrig matas med tuggor, emedan detta är både osnyggt och ohälsosamt; för barnafostraren kan det äfven medföra risk, därest barnet skulle vara behäftadt med smittosam sjukdom; af samma skäl bör den, som matar barnet, aldrig taga skeden med maten i egen mun, innan den gifves barnet. Användandet af sudd är, såsom skadligt för barnet, alldeles förbjudet.

När s. k. sugflaska eller napp användes, måste den skötas med yttersta renlighet; nappen skall mellan måltiderna alltid förvaras i friskt och rent vatten; hvarje gång före användnin-

gen af flaskan och nappen måste noga tillses, att inga surnade rester af mjölk kvarsitta i desamma. Efter hvarje mål torkas barnets mun med en ren och mjuk, fuktad linnelapp.

Barnet behöfver för sin hälsa och tillväxt fritt kunna röra sina lemmar, hvarför all hård lindning är på det högsta skadlig; kläderna skola alltså vara bekväma, mjuka och rymliga. Knappnålar, af hvilka barnet lätt kan skadas, få aldrig begagnas till klädernas hopfästande. Såvidt möjligt är, böra de närmast kroppen sittande plaggen ömsas, så snart de blifvit våta, och för öfrigt bör noga tillses, att klädes- och sängpersedlar alltid hållas snygga. Våta eller nedsmutsade plagg böra ej upphängas till torkning i samma rum, där barnet vistas.

Ett ljumt bad dagligen är för barnet synnerligen hälsosamt, men kan bad ej alltid åstadkommas, bör dock barnet åtminstone väl tvättas med ljumt eller kylslaget vatten och tvål öfver hela kroppen och särskildt i alla hudveck; de hudlösheter, som kunna förefinnas, beströs, efter varsam torkning, med potatismjöl.

Renlighet och frisk luft skola i möjligaste mån vidmakthållas i det rum, där barnet vistas; sommartiden bör fönstret åtminstone midt på dagen hållas öppet; så ofta väderleken det medgifver, bör barnet dessutom, väl klädt, bäras ut på kortare stunder i friska luften.

Om ett barn blir sjukt, plågas det ofta, på samma sätt som den fullvuxne, af törst och får leda för mat; man bör då ej söka tvinga barnet att taga bröstet eller annan föda, utan i stället tid efter annan läska det med kylslaget vatten, teskedtals gifvet.

Får barnet utslag af blemmor, sår eller bölder på kroppen eller hufvudet (s. k. mjölkskorf), får barnafostrare, utan läkares föreskrift, hvarken gifva det något invärtes läkemedel eller smörja barnet med salfvor utan blott tvätta det med ljumt vatten eller, ännu bättre, med tunn hafresoppa samt i allmänhet sörja för den största möjliga renlighet och snygghet; genom sårens bestrykning med grädde, olja eller osaltadt smör hindrar man bäst klädernas fastklibbande vid desamma.

Ang. mom. 2:

Beträffande de här omförmälda berättelser och uppgifter innehåller hälsovårdsstadgan för riket d. 25 sept. 1874,

i 11 §: att hälsovårdsnämnden skall årligen inom februari månads utgång till förste provinsialläkaren aflämna en till

medicinalstyrelsen ställd berättelse om allmänna hälsotillståndet i staden under sistförflutna året;

och i 27 § 4 mom.: att det åligger kommunalnämnden att hvarje år före januari månads slut afgifva motsvarande redogörelse till ledning för de årsberättelser, som skola af provinsial- eller extra provinsialläkare lämnas till förste provinsialläkaren.

Dessa bestämmelser åsyfta tydligen

att befordra enhet i hälsovårdsangelägenheternas behandling,

att bereda hälsovårds- och kommunalnämnderna den nödiga detaljkännedom om hälsovårdens olika fordringar, som hvarken kan hämtas ur hälsovårdsstadgans mera allmänt hållna föreskrifter eller antagas vara dessa, mestadels af icke fackmän sammansatta myndigheter bibringad genom studier på annat håll,

samt att sätta såväl hälsovårdens högste målsman som ock allmänheten i stånd att oafbrutet följa hela landets hälsovårdsarbete, dess gradvisa utveckling och verkningar.

Formulär till de i förevarande mom. omnämnda redogörelser hafva under år 1903 utfärdats af medicinalstyrelsen af följande innehåll:

Formulär till

Redogörelse angående fosterbarnsvården

i .... kommun (stad) för år 19.....

A) I *enskild bostad* vårdade fosterbarn:

Antal vid årets början anmälda 000
Tillkomna under året 00
Summa 000

Aflidna under året:

före fyllda 1 år 00
efter » » » 00
Summa 00

Afgångna af annan anledning:

före fyllda 7 år 00
efter » » » 00
Summa 00

Hela antalet under året afgångna 00

Antal vid årets slut vårdade:

under 1 år gamla	00	
1—7 år gamla	000	000
	Summa	000

B) I *särskild anstalt* vårdade:

Antal vid årets början anmälda		000
Tillkomna under året		00
		Summa 000
Aflidna under året:		
före fyllda 1 år	00	
efter » » »	00	
	Summa 00	
Afgångna af annan anledning:		
före fyllda 7 år	00	
efter » » »	00	
	Summa 00	
Hela antalet under året afgångna		00
Antal vid årets slut vårdade:		
under 1 år gamla	00	
1—7 år gamla	000	000
		Summa 000

C) *Hela antalet inom kommunen vårdade fosterbarn:*

vid redogörelseårets slut 000

D) *Fosterlegans storlek* pr månad:

i enskild bostad: högst ...... lägst ......
i barnavårdsanstalt: högst ...... lägst ......

E) Hafva *förelägganden meddelats* enligt 7 § 1?

Huru många gånger? ......
Af hvilken anledning? ....
....
....
....

F) Hafva *förelägganden meddelats* enligt 7 § 2?

Huru många gånger?......

Af hvilken anledning? ....

....

....

....

G) Hafva *försummelser beifrats* enligt 10 §?
Huru många gånger? ......
Af hvilken anledning? ....

....

....

....

H) Hafva *försummelser beifrats* enligt 11 §?
Huru många gånger? ......
Af hvilken anledning? ....

....

....

....

I) Finnes inom kommunen (staden) *särskild fosterbarnsnämnd?*

K) Äro *särskilda biträden* enligt 12 § förordnade och i så fall *huru många?*

L) Finnes inom kommunen (staden) *anstalt, hvarom i 18 § sägs* och i sådant fall hvem är där anställd såsom *läkare?*

N. N. den......................

N. N.
................nämndens ordförande.

5 §.

1. Barnafostrare, hvarmed i denna lag förstås den, som mottagit barn för vård och fostran i enskild bostad, samt, då fråga är om barn, som intagits i särskild anstalt, där fosterbarnsvård utöfvas, anstaltens innehafvare eller dess förestån-

dare, om sådan finnes, åligger att, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar från barnets ankomst, därom hos hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden göra anmälan, med uppgift om den lägenhet, där barnet vårdas, äfvensom att då eller inom den tid, nämnden förelägger:

a) förete utdrag af födelse- och dopbok rörande barnet;

b) uppgifva dens namn och bostad, som uttingat barnet; samt

c) lämna de uppgifter och intyg, som af nämnden kunna äskas beträffande fosterlegans belopp eller beskaffenhet, tiderna för dess betalning eller de öfriga hufvudsakliga villkor, under hvilka barnet uttingats till fostraren.

2. Vid ombyte af lägenhet inom kommunen göre barnafostraren därom anmälan hos nämnden inom den tid, som för nyss omförmälda anmälan är bestämd.

3. Flyttar fostraren till annan kommun, vare skyldig hos dess nämnd göra anmälan i enlighet med hvad i 1 mom. sagdt är.

Såsom framgår af denna §, erfordras icke något särskildt, på förhand anskaffadt tillstånd för rättighet att meddela fosterbarnsvård. Sådan fordran, s. k. koncessionstvång, hade uppställts af kommittéen i dess förslag, hvilket innehöll, att för rättighet att i enskild bostad utöfva fosterbarnsvård eller att för sådant ändamål upplåta eller öfvertaga särskild anstalt (barnhem) skulle fordras tillstånd af hälsovårds- eller kommunalnämnden i den kommun, där bostaden eller anstalten vore belägen, men kommittéens förslag härutinnan vann icke Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande.

Vid sitt förslag om koncessionstvång hade kommittéen tillika angifvit åtskilliga kvalifikationer hos barnafostraren och

andra bestämmelser såsom villkor för tillstånds meddelande. Enligt den nya lagen gälla dylika bestämmelser såsom villkor för ett fortsatt utöfvande af fosterbarnsvård; jfr 7 §.

Den anmälningsskyldighet, som stadgas i 5 §, åligger barnafostraren. Paragrafen anger hvem som bör såsom barnafostrare anses. Af motiven till k. prop. framgår, att äfven hustru, som med mannen sammanlefver, kan, utan att mannens samtycke därtill erhållits, mottaga fosterbarn till vård. Är fråga om särskild anstalt, där annan föreståndare än anstaltens innehafvare finnes, torde allenast föreståndaren vara att anses såsom barnafostrare.

Skriftlig anmälan är icke ovillkorligt föreskrifven.

Den stadgade anmälningen kan, i stället för hos nämnden, göras hos det biträde, nämnden antagit för det område, inom hvilket fosterbarnsvården skall utöfvas (se 12 § 2 mom.); däremot icke hos allenast en af nämndens ledamöter.

I fråga om de uppgifter och intyg, som nämnas i 1 mom. c), torde fosterlegans belopp *alltid* böra uppgifvas, emedan redogörelse härför skall inflyta i den liggare, hvarom stadgas i 13 §. Jfr formulär sid. 53—54.

Vid barnafostrarens flyttning till anann kommun (3 mom.) skall göras ny, *fullständig* anmälan. Sådan fullständig anmälan erfordras icke enligt 2 mom.

Att anmälan skall göras äfven då vården af ett barn upphör, se 6 § 3 mom.

Äfventyr för underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet enligt 1 och 3 mom. af 5 § är, dels att efter nämndens pröfning barnafostraren måste lämna barnet ifrån sig (8 §), och dels böter, på åtal vid domstol (11 §). För förseelse mot bestämmelsen i 2 mom. stadgas endast böter.

Vissa undantag från skyldigheten att göra anmälan enligt 5 § stadgas i 17 § 2 mom. och 18 § 1 mom.

6 §.

1. Barnafostrare skall ägna fosterbarn den omsorg och skötsel, som för dess tillfredsställande vård erfordras. Sjuknar fosterbarn, åligger fostraren att bereda det den särskilda vård, omständigheterna påkalla,

I nu berörda hänseenden har hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden att med ledning af de råd och anvisningar, om hvilka i 4 § 1 mom. stadgas, meddela barnafostrare erforderliga föreskrifter.

2. Barnafostrare får icke undandraga sig nämndens tillsyn öfver fosterbarns vård.

3. Har fosterbarn aflidit eller har barnafostraren lämnat detsamma från sig, göre han därom, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar därefter, anmälan hos nämnden.

Ang. mom. 1:

I afseende å vården af fosterbarn hade kommittéen föreslagit ett stadgande därom, att barnafostraren skulle så vårda sina fosterbarn, att de icke lede brist på sund föda, lämplig beklädnad, värme eller frisk luft, samt sörja för, att de jämväl i öfrigt åtnjöte den skötsel, som för deras välbefinnande kräfdes.

Häremot anmärktes af en myndighet, att långt ifrån alltid hvarje barn, som fostrades hos sina egna anhöriga, kunde påräkna en vård och skötsel af den beskaffenhet, som kommittéen sålunda beskrifvit och velat betrygga åt fosterbarnen; och det hänvisades till uttrycken i § 1 af K. F. ang. fattigvården, enligt hvilken nödtorftig fattigvård under viss förutsättning skulle lämnas den, som saknade egna medel samt underhåll och vård af annan. Mer än den nödtorftiga vård, som samhället självt uppställde såsom måttet för fattigunderstöd, borde ej utkräfvas af fosterföräldrar, därest ej, med afseende å föräldrarnes eller barnets egna tillgångar, inskränkningen till en sådan vård kunde anses såsom vanvård.

Med anledning af dessa anmärkningar utbyttes i k. prop. det af kommittéen föreslagna stadgandet mot en bestämmelse allenast om »tillfredsställande» vård. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anförde departementschefen i denna punkt:

»Väl må det ej anses oriktigt att för späda barn önska en bättre omvårdnad, än som i allmänhet kan komma fattighjon till del. Jag måste dock medgifva, att de gjorda invändningarna ej sakna berättigande. Fördenskull och då kommittéens

nu berörda förslag kan synas syfta åt en mera fullkomlig fosterbarnsvård, än man tyvärr kan hoppas allmänt tillgodokomma barnen, samt, om det bibehålles, möjligen kunde gifva större berättigande åt de uttalade farhågorna för att den nya lagstiftningen skulle medföra ökade kostnader för fosterbarnsvården, har jag trott, att man kunde inskränka sig till en föreskrift därom, att barnafostrare skall ägna fosterbarn den omsorg och skötsel, som för dess tillfredsställande vård erfordras. På hälsovårds- eller kommunalnämnden får det ankomma att under den fortgående tillsynen öfver fosterbarnsvården söka småningom närma densamma till det bästa möjliga, och då nämnden skall äga att meddela de barnafostrare, som däraf äro i behof, närmare förhållningsregler, får nämnden härigenom ett lämpligt hjälpmedel för vinnandet af syftet med den nya lagstiftningen: en förbättrad fosterbarnsvård.»

Anspråket på särskild vård vid sjukdom innebär naturligtvis, att läkare bör tillkallas i svåra sjukdomsfall. Såsom synes, är dock någon bestämd fordran härpå ej uppställd i lagen. Om en sådan fordran vore intagen i författningen, skulle däraf — säger kommittéen i sitt betänkande — »framkallas behof att i författningen äfven åt sjukdomarna gifva en närmare bestämning, som hvarken läte sig förenas med grundsatsen, att författningen i hithörande del icke bör ingå på detaljernas område, eller blefve lätt eller ens möjlig att hålla inom en lämpligt afpassad begränsning. Ett stadgande, hvarigenom särskildt fosterbarnen formligen tillförsäkrades läkarevård, komme dessutom antagligen och måhända icke så alldeles utan skäl att uppfattas såsom uttryck för en väl långt drifven filantropi i ensidig riktning, då det kända förhållande tages i betraktande, att äfven kärleksfulla föräldrar af den mindre bemedlade klassen i allmänhet icke äro snara att anlita läkarehjälp för sina sjuka barn, detta oftast emedan de ej hafva eller ock tro sig icke hafva råd bestå dem denna förmån.»

De föreskrifter, hvilka nämnderna hafva att meddela, torde i mindre samhällen, eller där fosterbarnsvård eljest förekommer blott i ringa skala, kunna lämnas genom muntliga tillsägelser vid besök i barnafostrarnes hem; men annorstädes synes särskild, helst tryckt instruktion böra utfärdas. Jfr i öfrigt *medicinalstyrelsens råd och anvisningar*, anm. vid 4 § 1 mom.

Ang. mom 2:

Enligt 4 § 1. och 27 § 2. hälsovårdsstadgan för riket skall hälsovårds- eller kommunalnämnden ägna sin uppmärk-

samhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet, och har nämnden att för detta ändamål utöfva hälsopolisen inom kommunen. Redan i följd häraf torde nämnden få anses hafva rättighet att, om i den allmänna hälsovårdens intresse anledning därtill förekommer, själf eller genom sina organer, inspektera barnavårdsanstalter och besöka andra ställen, där barn vårdas, samt alltså icke kunna lagligen förvägras tillträde dit. Då det nu i 2 § af förevarande lag uttryckligen blifvit nämnden ålagdt att hålla tillsyn öfver fosterbarnsvården, torde af sig själf följa skyldighet för dem, som hafva fosterbarn om hand, att villigt underkasta sig denna uppsikt. Men då det ej kunnat antagas, att fosterföräldrar i allmänhet skola utan vidare vara medvetna om dessa konsekvenser af de anförda bestämmelserna, har det synts nödigt att intaga den erinran därom, som förekommer i förevarande mom. Något särskildt ansvar för förseelse däremot har dock icke i lagen utsatts; utan torde stadgandet i 10 kap. 23 § strafflagen i afseende härå göra till fyllest: »Vägrar man inträde, ehvar det vara må, åt den, som, i offentlig förrättning, äger att det fordra; böte från och med 10 till och med 200 riksdaler.»

Ang. mom. 3:

Detta stadgande afser att bereda nämnden tillfälle att i god tid undersöka, huruvida, i förra händelsen, dödsfallet förorsakats af misshandel eller vanvård eller, i den senare, barnafostraren haft för afsikt dölja någon dylik behandling mot barnet.

Ansvar för försummad anmälan se 11 §.

7 §.

1. Om vid anmälan, hvarom i 5 § sägs, hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper och förhållanden eller beskaffenheten af den lägenhet, där barnet fostras, finner uppenbart, att barnet icke kan hos fostraren erhålla fullt tillfredsställande vård, skall nämnden ofördröjligen förelägga honom att inom tid, som af nämnden

bestämmes, lämna barnet från sig till den, som är skyldig att om detsamma taga vård.

Sådan åtgärd bör jämväl af nämnden vidtagas, då barn, som anmälts till vård och fostran i enskild bostad, icke uppnått ett års ålder och fostraren redan till vård och fostran omhänderhafver två sådana barn; dock äger nämnden härvid göra det undantag, hvartill särskild anledning må förekomma.

2. Därest barnafostraren under utöfvande af fosterbarnsvård åsidosätter honom enligt denna lag eller därpå grundad särskild föreskrift tillkommande skyldighet i afseende å barns vård och skötsel, skall nämnden genom lämpliga föreställningar söka åstadkomma rättelse härutinnan eller ock meddela fostraren föreläggande, som i 1 mom. sägs.

3. Afser föreläggandet barn, som uttingats af fattigvårdsstyrelse eller styrelse för anstalt eller förening för barnavård, skall styrelsen genom nämndens försorg oförd röjligen underrättas om föreläggandet och skälen därtill.

Erhåller fosterbarn ej sådan vård, som i 6 § afses, har hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden att antingen fästa barnafostrarens uppmärksamhet på hvad som brister (»lämpliga föreställningar») och därigenom söka åstadkomma rättelse eller ock skilja barnet från fostraren. Enligt ordalagen i 2 mom. synes beslut om barnets skiljande kunna i alla fall ske omedelbart, utan att föregås af några barnafostraren gifna föreställningar. Dylikt beslut kan ock, enligt stadgandet i 1 mom., ske redan vid föredragning inför nämnden af barnafostrarens anmälan om barnets mottagande, dock endast om nämnden finner det uppenbart, att barnet icke kan hos fostraren erhålla fullt tillfredsställande vård.

»Fostrarens fullständiga olämplighet måste vara alldeles uppenbar, för att nämnden vid anmälan genast skall skrida till att skilja barnet från fostraren.» (Ur föredragande departementschefens yttrande.)

Tydligt är, att nämnden vid pröfningen af förevarande fråga skall fästa afseende vid hvarje på frågan inverkande omständighet. I lagen anges helt allmänt, att nämnden har att taga hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper och förhållanden samt beskaffenheten af den lägenhet, där barnet fostras; hvarjämte i andra stycket af 1 mom. påpekas det fall, att barnafostraren omhänderhafver ett större antal *späda* barn än han anses kunna vårda.

Kommittéen, som föreslog koncessionstvång, hade uppställt vissa dels absoluta, dels fakultativa villkor för meddelande af tillstånd. Då de omständigheter, hvarpå dessa villkor syfta, naturligtvis äro de, hvilka först böra komma i betraktande vid en pröfning enligt 7 § 1 eller 2 mom., torde i korthet böra här nämnas något om dem.

Saknad af medborgerligt förtroende hade af kommittéen ansetts böra utgöra ett absolut hinder, detta emedan syftet med det af kommittéen föreslagna koncessionstvånget vore att, så att säga, åsätta tillståndshafvarne den offentliga myndighetens lämplighetsstämpel, och samhället genom denna onekligen mot föräldrar och målsmän iklädde sig en viss garanti för att de tryggt kunde anförtro barn åt dem, som sålunda utmärktes; men i vanfrejden låge en så stark presumtion för brist på de egenskaper, å hvilka denna höga borgen borde stödja sin vederhäftighet, att samhället icke borde utsätta någon för risken af att lita på deras tillvaro hos de vanfrejdade. — Enligt lagen, sådan den nu är, utgör emellertid denna omständighet icke något ovillkorligt skäl till ingrepp mot barnafostraren. Detta utsäges äfven i motiven.

Uttryckligen förklaras ock i motiven, att fosterbarnsvård kan utöfvas af *gift kvinna*, oberoende af att mannen öfver henne äger målsmansrätt, och äfven utan att hon därtill erhållit mannens samtycke.

Barnafostrarens förmögenhetsförhållanden äro af stor betydelse. Flerestädes i vårt land vårdas fosterbarn hos personer, som åtnjuta fattigvård, och af flera myndigheter, hvilka afgåfvo yttranden till kommittéen, uttalades därvid den önskan, att åtgärd måtte vidtagas i syfte att bryta med denna praxis.

Kommittéen, som icke ansåg sig kunna tillmötesgå denna önskan, yttrade härom:

»Uppenbart är ju, att en god fosterbarnsvård i regeln ej kan påräknas hos dem, som äro så utblottade, att de själfva ligga den offentliga välgörenheten till last, och att denna belägenhet följaktligen i allmänhet innefattar en stark grund för inkompetensförklaring. Men alltid torde likväl icke så vara händelsen. Är blott fosterlegan tillräcklig att täcka kostnaden för fosterbarnets vård och underhåll, torde icke den omständighet, att sökanden för sin egen försörjning är till någon del beroende af hjälp från fattigvården, kunna utan vidare antagas såsom säkert bevis för brist på förmåga att nöjaktigt fostra barnet. Möjligen kan just i understödet ligga en förutsättning för motsatsen. Vikten ligger allenast därpå, att hälsovårds- eller kommunalnämnden icke underlåter taga i betraktande hvarje sökandes försörjningsutsikter, dessa må kunna bedömas efter hans ställning till fattigvården eller från annan synpunkt.»

De husliga förhållandena hos barnafostraren kunna vara sådana, att de, oberoende af honom själf och hans förmögenhetsförhållanden, lätt hindra barnens ordentliga skötsel och behöfliga ro, såsom om mannen till kvinna, som är barnafostrare, tillägnar sig fosterlegan, eller han är begifven på starka drycker samt gång efter annan uppträder oregerligt i hemmet eller där sällskapar med osedligt eller i annat afseende dåligt folk.

I sammanhang härmed bör tillses, om ej *öfverbefolkning genom andra barn* förekommer. Jfr andra stycket af 1 mom.

Vårdens beskaffenhet beror naturligtvis i de flesta fall af *fosterlegans storlek.* Dock bör icke en låg fosterlega uppställas såsom under alla förhållanden gifvande anledning för nämnden att låta skilja barnet från fostraren. Fosterlegan sättes stundom låg på grund af de släktskaps- eller andra förbindelser, i hvilka barnets föräldrar stå till fostraren, och en låg lega utgör därför ej alltid presumtion för en dålig fosterbarnsvård.

Beskaffenheten af den lägenhet, där barnet fostras, särskildt lägenhetens sanitära beskaffenhet, måste alltid tagas i betraktande. Lagen uppställer i detta afseende inga bestämda fordringar utan har öfverlämnat frågan åt nämndens bedömande. Gifvet synes, att härutinnan jämförelsevis större fordringar böra ställas på barnhus och andra dylika större barnavårdsinrättningar med fast organisation äfvensom å ställen, där fosterbarnsvård utöfvas i ringare skala, men dock under

sådana förhållanden, att den icke kan betraktas såsom en af tillfälliga omständigheter föranledd omsorg för ett eller annat barn, utan såsom en yrkesmässig eller eljest mera konstant verksamhet. I de tryckta råd och anvisningar, som medicinalstyrelsen utfärdat (anm. vid 4 § 1 mom.), hänvisas i afseende å bedömandet af en lägenhets sanitära beskaffenhet till de *råd och anvisningar rörande allmän hälso- och sjukvård*, som *d. 10 nov. 1875*, i anledning af hälsovårdsstadgan för riket, utfärdades af sundhetskollegium och samma år utdelades till samtliga kommuner i riket. I dessa sistnämnda råd och anvisningar yttras vid utvecklingen af 13 § hälsovårdsstadgan:

Mom. 1. Bostäder kunna medföra större eller mindre våda för de inneboendes hälsa:

dels genom byggnadens osunda läge på eller invid sumpig eller af orenlighet genomträngd mark eller, såsom man finner i åtskilliga af våra städer, på en bergsluttning eller skålformig berghäll, utefter eller på hvilken vatten nedsipprar eller samlar sig, eller på trång plats, där den omgifves af nära liggande högre byggnader eller af vissa fabriker o. s. v.;

dels genom otjänligt läge inom byggnaden, såsom i källarvåning eller i nära grannskap med afträden, svinstior, stall eller fähus, eller öfver vattenfyllda källare, i synnerhet om dessa icke äro hvälfda, eller intill vissa verkstads- eller fabriksrum;

dels till följd af trängsel, otillräcklig tillgång på direkt solljus och frisk luft, bristande uppvärmning under kall årstid, fukt, mögel eller annan svampbildning, otjänlig trossbottenfyllning;

dels till följd af bostadens öfverbefolkning och däraf härflytande osnygghet och luftförskämning;

dels genom giftiga färger å väggbeklädnaden eller genom andra giftiga ämnen (arsenik, kvicksilfver), hvarmed väggar och tak blifvit till ohyras förgörande bestrukna eller hvilka af våda blifvit i rummet utspillda; eller genom bostadens förutgående begagnande af personer, angripna af vissa smittosamma sjukdomar, utan att bostaden därefter blifvit behörigen renad.

Då dylik bostad pröfvas vara i hög grad vådlig för de inneboendes hälsa, äger hälsovårdsnämnden förbjuda dess uthyrande; likaså kan nämnden förbjuda ett för stort antal personers inhyrande i samma rum (eller lokal). Men en dylik bostads begagnande af ägaren själf kan icke förhindras, ej heller andras inhysande därstädes utan hyra, så vida icke i senare fallet hälsovårdsnämnden drager försorg om de inneboendes förflyttning till bättre bostad.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt nyss uppförda eller ombyggda eller väsentligen reparerade boningshus. Så länge i murstén, murbruk, puts och trossbottenfyllning ännu finnes en viss mängd vatten, kommer alltid luften i boningsrummen att innehålla en betydlig, för hälsan menlig mängd fuktighet, ofta äfven andra icke närmare kända, men medelst lukten iakttagliga gaser, hvarjämte uppkomsten af mögel och andra svampbildningar därigenom gynnas. Någon viss tid, inom hvilken ett nytt hus icke kan utan våda bebos, låter sig icke på förhand bestämma, emedan denna tidpunkt är beroende af en mängd olika omständigheter. Genom flitig eldning i förening med luftväxling vid öppet spjäll befordras uttorkningen.

Logerarehus, där ett större antal personer för kortare tider inhyras i samma rum, påkalla äfven särskild uppmärksamhet. Ändamålsenligt är, att de underkastas reglementariska föreskrifter och ofta förnyad uppsikt.

Mom. 2. I rum, där ett större antal människor samlas, blir luften snart förskämd och ohälsosam genom de innevarandes andedräkt och utdunstning, hvartill ofta komma produkterna af lysämnens förbränning samt i fabriker och verkstäder föroreningar från arbetsföremålen. För åvägabringandet af tillräcklig luftväxling söker man visserligen att först och främst göra lokalerna så rymliga som möjligt*; men här-

* Beträffande en lokals luftrymd i förhållande till de därstädes sig uppehållande personers antal råda ofta oriktiga föreställningar. Uti ett ganska stort rum skulle en enda person genom sin andedräkt och utdunstning snart förskämma luften, om rummet vore så lufttätt, att ingen tillförsel af frisk luft kunde äga rum; hvaremot i ett mycket mindre rum luften bibehåller sig ren och oskadlig för dem, som där vistas, så vida tillräcklig luftväxling finnes; och de inneboende kunna åtnöja sig med desto mindre andel af rummets luftrymd, ju större mängd frisk luft på en gifven tid tillföres. En gräns finnes dock för denna lufttillförsel och bestämmes dels af rummets möjliga utkylning, i händelse den tillförda luften är kall, dels af luftens alltför stora hastighet, hvaraf starkt drag uppkommer.

De ofta förekommande uppgifterna om antalet kubikfot luft, som kommer på hvarje i ett rum vistande person, kunna fördenskull på sin höjd tjäna till jämförelse med andra lokalers luftförhållanden, under samma villkor för luftväxlingen; men eljest äro dessa uppgifter intetsägande eller vilseledande, om man icke på samma gång får veta, huru stor lufttillförseln är. Mera upplysande äro uppgifter om storleken af den golfyta, som kommer på hvarje person.

Många föreställa sig ock, att luftens lifgifvande beståndsdel eller syret vid andedräkten förtäres så att säga styckevis, så att andedräkten kan utan olägenhet försiggå, så länge något af luften i rummet finnes kvar, som icke varit i lungorna eller som ännu innehåller syre. Detta är likväl icke händelsen, ty den luft som blifvit utandad, blandar sig med den öfriga luften

igenom ensamt kan ändamålet sällan vinnas utan särskilda inrättningar, som tillföra frisk och under den kalla årstiden äfven uppvärmd luft utifrån, under det tillfälle lämnas åt den i rummet befintliga luften att i samma mån utträda. Dylika ventilationsinrättningar kunna åtminstone för mindre lokaler inrättas af sakkunniga personer utan större kostnad eller svårighet samt sättas ofta i sammanhang med lokalens uppvärmning; och de äro så mycket mera nödiga, ju längre de innevarande behöfva där uppehålla sig, således t. ex. i skolrum, där barnen vistas åtminstone en fjärdedel af dygnet och därtill befinna sig i den ålder, då man i synnerhet behöfver andas frisk luft.

I vissa fabriker eller verkstäder kan luften emellertid icke hållas ren genom ett på hela rummet verkande luftombyte, emedan arbeten, förrättade på vissa ställen därinom, gifva upphof åt afsöndringar, som icke få sprida sig i den öfriga delen af rummet. I sådana fall måste särskilda anordningar åvägabringas till dessa afsöndringars aflägsnande. Sålunda måste särskilda utsugnings- eller dragapparater anbringas i torrsliperier vid slipstenarna, i spinnerier vid stället för bomullens eller ullens rengöring och piskning, i vanliga tändsticksfabriker på de platser, där tändmassan beredes och stickorna doppas; vid vissa kemiska fabriker utvecklas gaser och ångor, hvilkas inträngande i rummet måste särskildt förebyggas eller hvilka måste för sig afledas eller oskadliggöras.

I öfrigt äger nämnden att taga hänsyn till hvarje omständighet, som i det föreliggande fallet skäligen må anses betydelsefull. Denna befogenhet bör nämnden allra minst underlåta att utöfva, när fråga är om barnhus eller andra större barnavårdsinrättningar, utan noga undersöka och tillbörligen fästa afseende vid — jämte de pekuniära resurserna — anstalternas organisationsförhållanden, tillgången på personal för barnens amning och skötsel, kosthållet, beklädnadsstaten o. s. v.

---

och gör den allt sämre samt slutligen oduglig långt innan syret är förbrukadt. När frisk luft då tillföres, undantränger den icke den dåliga luften, så att denna för sig ensam kan utträda, utan blandar sig därmed; och den tillförda friska luftens mängd måste vid tillräcklig luftväxling vara så stor, att den därmed utspädda eller uppblandade luften icke hinner blifva i högre grad förändrad. Den härtill erforderliga luftväxlingens storlek för hvarje person är naturligtvis under olika förhållanden mycket olika och beror på andra anledningar till luftförskämning än människors normala afsöndringar genom andedräkt och hudutdunstning.

Då nämnden beslutar ett barns skiljande från dess fostrare, skall nämnden tillika föreskrifva, att barnet skall lämnas till den, *som är skyldig att om detsamma taga vård.* Då detta icke alltid är den person, som uttingat barnet, torde här lämpligen böra, efter kommittéen, till ledning för frågan erinras om vissa gällande bestämmelser angående vården af minderåriga.

Främst i plikt att skydda och vårda barnen stå naturligtvis deras *föräldrar.* Enhvar, som är arbetsför, heter det i K. F. ang. fattigvården d. 9 juni 1871, § 3, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sina minderåriga barn. Jfr 20 och 22 kap. ärfdabalken.

När man och hustru varda lagligen skilda till säng och säte och bägge äro till skillnaden vållande, då äger, jämlikt 15 kap. 2 § giftermålsbalken, den boet och barnen förese, som är därtill bäst fallen; äro de därtill lika fallna, skall mannen vara närmare. Är det ingendera, skall domaren nämna två *gode män*, som barnen och egendomen vårda, och låta mannen och hustrun med barnen däraf underhåll få. När åter skillnad i äktenskap äger rum, skall, enligt 13 kap. 3 § giftermålsbalken, om makarne ej åsämjer, hvilkendera barnen när sig hafva skall, den vara därtill närmast, som sig ej har förbrutit. Är den ej fallen till att förese barnen, då äger domaren afgöra, hvad heller den brottslige eller någon annan må taga dem till sig; och antingen de blifva när den brottslige eller när andra, skall till deras föda och uppfostring gå så mycket af faderns och moderns gods, inkomster, lön eller slöjder, som domaren pröfvar skäligt.

I afseende å oäkta barn stadgas i 8 kap. 7 § ärfdabalken, att de skola af fader och moder njuta nödtorftig föda och uppfostran, till dess de kunna nära sig själfva. Dör endera af föräldrarne och lämnar ej gods efter sig, skall den, som efter lefver, föda barnen.

Dö barnets föräldrar, öfvertager den lagligen förordnade *förmyndaren* målsmanskapet öfver barnet.

För försörjning af hemmavarande minderåriga barn till tjänstehjon, statfolk samt fabriks-, handtverks-, bruks- eller grufarbetare skall, under den tid arbetsaftalet gäller, *husbonde* ansvara, så att de ej falla fattigvården till last (4 § i K. F. ang. fattigvården d. 9 juni 1871).

I sista hand träder *fattigvårdsstyrelsen* in jämlikt stadgandena i nyssnämnda K. F., som bestämmer

i 1 §: att, om minderårig, hvarmed förstås den som är yngre än femton år, befinnes sakna egna medel samt underhåll och vård af annan, nödtorftig fattigvård skall honom lämnas,

samt i 35 §: att fattigvårdsstyrelse äger målsmans- och husbonderätt öfver den, som af fattigvårdssamhället åtnjuter full försörjning, hvilken ej blott tillfällig är, samt husbonderätt ej mindre öfver enhvar, som för sig åtnjuter annan fattigvård, än ock öfver den, hvars minderåriga barn enligt 1 § fattigvårdsförordningen åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig; gällande den målsmans- och husbonderätt, så länge fattigvården fortfar.

Af de nu anförda bestämmelserna torde framgå, att, då ett barn enligt ifrågavarande lag skiljes från barnafostraren, barnet i regeln skall lämnas till dess föräldrar eller vederbörande fattigvårdsstyrelse. I praktiken torde dock stadgandet kunna möta afsevärda svårigheter, t. ex. om modern till ett oäkta barn är anställd såsom tjänarinna och hennes husbondefolk vägrar att låta tjänarinnan mottaga barnet.

Ang. verkställighet af nämndens beslut se 10 §.

I svårare fall kan barnafostraren förbjudas att vidare mottaga fosterbarn, se 9 §.

Visst undantag för fattigvårdsstyrelse, se 17 § 2 mom.

Föreställningar enligt 7 § 2 mom. kunna ges äfven af nämndens biträden eller ledamöter, se 12 § 3 och 4 mom.

Ang. fosterbarn, som utlämnats från allmänna barnhuset i Stockholm, se § 21 i *reglementet d. 28 dec. 1850* (inf. sid. 49).

8 §.

Befinnes någon, utan behörigen fullgjord anmälan på sätt i 5 § 1 eller 3 mom. sägs, omhänderhafva barn till vård och fostran, må hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden kunna meddela honom föreläggande, hvarom i 7 § 1 mom. förmäles.

Därvid skall nämnden tillika, därest sådant fall är för handen, som i 7 § 3 mom. sägs, lämna underrättelse, som där föreskrifves.

Barnafostraren är i här förutsatta fall jämväl underkastad förbud enligt 9 § och bötesansvar enligt 11 §. Vid stadgandet i 8 § bör emellertid erinras, att anmälningsskyldigheten kan fullgöras, förutom »på sätt i 5 § 1 eller 3 mom. sägs», genom anmälan hos nämndens biträde. (Se 12 § 2 mom.)

Ang. verkställighet af nämndens beslut se 10 §.

Nämnden har befogenhet, men ej skyldighet, att meddela föreläggande. Detta säges uttryckligen i riksdagens skrifvelse. Beslutar nämnden ej, att barnafostraren skall lämna barnet från sig, skall nämnden tydligtvis tillhålla honom att fullgöra sin anmälningsskyldighet.

9 §.

Då föreläggande, hvarom i 7 eller 8 § sagdt är, gifves, äge nämnden, om skäl därtill förekommer, meddela den, som erhåller sådant föreläggande, förbud att vidare mottaga fosterbarn.

Detta stadgande torde väl komma till användning allenast i fall af upprepade förseelser, som i 7 § 2 mom. omförmäles. Är fråga om ett barnhem eller annan dylik anstalt, synes förbudets verkan kunna blifva skäligen illusorisk, emedan förbudet endast kan riktas mot barnafostraren, d. v. s. anstaltens föreståndare, och således lätt leder allenast till ett ombyte af föreståndare.

Af §:ns ordalydelse framgår ej med full tydlighet, huruvida man tänkt sig, att förbud skulle kunna gifvas för viss begränsad tid, samt att gifvet förbud skulle kunna återkallas. Motiven lämna ej heller någon ledning för bedömande af denna fråga. Vid sådant förhållande torde det icke få anses uteslutet, åtminstone att förbudet vid dess meddelande begränsas till viss tid eller meddelas att gälla tills vidare. Ett för obegränsad tid gifvet förbud borde väl också få återkallas af den, som meddelat detsamma. Huru härmed förhåller sig, är dock tvifvelaktigt.

I sammanhang härmed framställer sig frågan, huru långt förbudets verkningar sträcka sig. Svaret på denna fråga söker man förgäfves vare sig i själfva lagen eller i motiven. Rimligast synes vara den tolkning, att förbud icke gäller utanför den nämnds verksamhetsområde, som förbudet meddelat.

Ang. verkställighet af förbudet och äfventyr för dess öfverträdande se 10 och 11 §§.

10 §.

Där någon, som på grund af 7 eller 8 § erhållit föreläggande att lämna fosterbarn från sig, sådant underlåter, eller någon mot förbud, hvarom i 9 § sägs, mottagit fosterbarn, åligger i stad polisföreståndaren och på landet kronobetjäningen att på framställning af nämnden meddela nödig handräckning för barnets öfverlämnande till den, som har att om detsamma taga vård.

Jfr *hälsovårdsstadgan för riket d. 25 sept. 1874*, §§ 7 och 27: 2.

Klagan öfver nämndens beslut hindrar ej verkställigheten, se 15 § 4 mom. denna lag.

Att handräckningen i visst fall kan sökas äfven af nämndens biträden eller ledamöter, se 12 § 3 och 4 mom.

11 §.

Den, hvilken försummat att fullgöra anmälningsskyldighet, som honom på grund af 5 § eller 6 § 3 mom. ålegat, vare förfallen till böter från och med fem till och med ett hundra kronor.

Har någon i trots af meddeladt förbud mottagit fosterbarn, vare bot från och med femtio till och med fem hundra kronor.

Huru åtal äger rum, se 19 §.

12 §.

1. Om så finnes för kommun eller någon del däraf behöfligt eller lämpligt, äger hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden förordna särskilda biträden, män eller kvinnor, att å nämn-

dens vägnar, hvar inom sitt af nämnden bestämda område samt efter de föreskrifter, nämnden i öfrigt meddelar, närmast utöfva tillsyn öfver fosterbarnsvården; och må dessa biträden deltaga i nämndens öfverläggningar om dithörande frågor, men ej i besluten.

2. Biträde har att å nämndens vägnar mottaga och till nämnden ofördröjligen befordra de i 5 § nämnda anmälningar, handlingar och uppgifter angående fosterbarn inom biträdets tjänstgöringsområde.

3. Biträde är, för såvidt dess tjänstgöringsområde angår, berättigadt att, å nämndens vägnar, meddela föreställningar, hvarom i 7 § 2 mom. förmäles, äfvensom söka handräckning enligt 10 §, i fall icke därmed, utan synnerlig fara för fosterbarns hälsa eller lif, kan anstå, till dess nämnden hinner göra framställning om sådan handräckning.

Åtgärd, som biträde på grund af detta mom. vidtagit, skall hos nämnden skyndsamt och om möjligt vid nästa sammanträde anmälas.

4. Där särskilda biträden icke äro förordnade, skola nämndens ledamöter, inom af nämnden bestämda områden, utöfva den i 1 mom. omförmälda tillsyn samt hafva befogenhet enligt 3 mom. jämte förpliktelse, som i sista punkten af samma mom. sägs.

Angående särskilda biträden åt nämnden yttrar kommittéen i sitt betänkande:

»En verksam tillsyn öfver fosterbarnsvården är icke möjlig med mindre dess utöfvare ställa sig i personlig beröring med

dem, som hafva barnen om hand, besöka — ju oftare dess bättre — de anstalter eller enskilda bostäder, hvarest barnen vårdas, och sålunda göra sig förtrogna med förhållandena därstädes. Hälsovårds- eller kommunalnämnden behandlar emellertid sina ärenden in pleno, och nämnden såsom sådan kan därför i sin befattning med fosterbarnsväsendet endast blifva liksom en öfverstyrelse för den institution, åt hvars omsorg hithörande angelägenheter anförtros. Nämnden måste alltså hafva till sitt förfogande några organer för den närmare uppsikten. I kommun eller del däraf, hvarest endast få fosterbarn finnas, torde detta bestyr i allmänhet kunna skötas af nämndens egna ledamöter distriktsvis, på sätt 13 § fattigvårdsförordningen medgifver för fattigvårdsstyrelses verksamhet, en rättighet, hvilken, efter hvad statistiken visar, ländt till åsyftadt gagn för de jämförelsevis få fattigvårdssamhällen, som velat begagna sig däraf. Men där förbindelsen mellan hälsovårds- eller kommunalnämnden och barnafostrarne antingen i följd af fosterbarnens stora antal icke kan eller af annan orsak anses ej böra förmedlas på nu angifna vis, uppstår behof för nämnden att för ändamålet hafva särskilda biträden, dem nämnden följaktligen skulle äga att välja utanför sin krets, anvisa tjänstgöringsområden och gifva nödiga förhållningsorder.

Vid val af dessa biträden bör ej förbises, att deras funktion ingalunda får bestå i ett ständigt fiskaliserande. Tillsynen kan icke lända fosterbarnsväsendet till gagn, om den handhafves på sådant sätt, att den varder fosterföräldrarne en plåga i stället för en hjälp och sålunda gör hela institutionen förhatlig i deras ögon. Biträdets ställning till fosterföräldrarne bör därför vara lika mycket den intresserade och kärleksfulle rådgifvarens som den allvarlige men välvillige kontrollantens; och då betingelserna för dessa egenskaper i förening, särskildt när de skola tagas i anspråk för främjandet af god vård åt barn, företrädesvis äro att påräkna hos det kvinnliga könet, finner kommittéen icke allenast, att det bör stå hälsovårds- eller kommunalnämnden fritt till biträden antaga kvinnor, utan jämväl synnerligen önskvärdt, att så sker i största möjliga utsträckning.

Genom hvad nu blifvit sagdt om karaktären i biträdenas kall torde vara klart, att de, så vidt möjligt, böra väljas inom de bildade samhällsklasserna, så att de icke må af fosterföräldrarne betraktas såsom en hos hälsovårds- eller kommunalnämnden anställd tjänstepersonal, jämbördig med de tillsyningsmän, om hvilka hälsovårdsstadgan talar. Nödvändigheten af bildade biträden betingas till viss grad äfven af de göromål, som komme att, jämte kontrollantskapet, ligga i deras händer.»

Genom att anmälningar etc. kunna ske hos biträdena sättas dessa i stånd att, åtminstone i enklare fall, utreda ärendena, innan nämnden företager dem till pröfning, hvarigenom bör befordras skyndsamhet i ärendenas behandling. Föreläggande enligt 5 § kan dock ej meddelas af biträde.

Anmälningsskyldighet enligt 5 § måste gifvetvis anses vara fullgjord, då biträde mottagit anmälan — oberoende af när densamma blifver till nämnden befordrad —, enär mottagandet ju sker »å nämndens vägnar».

Äro biträden ej förordnade, utöfvas deras funktioner af nämndens ledamöter, hvar inom sitt bestämda område. Ledamöterna äga dock ej befogenhet såsom i 12 § 2 mom. sägs. Såsom skäl härför angifver kommittéen, att ledamotskapet i nämnden, utom i vissa fall, är obligatoriskt. Vid slikt förhållande har man icke skäligen kunnat betunga ledamöterna med ett bestyr, hvilket, jämte det nya besvär tillsynen förorsakar, skulle vålla dem ytterligare arbete och måhända äfven utgift för postporto m. m. De särskilda biträdena hafva en annan ställning i detta hänseende; ty de hafva ingen skyldighet att mottaga befattningen, och antagligt är, att de, som äro hugade åtaga sig uppdraget blott af nitälskan för saken, ej sky mödan eller den i allt fall tämligen obetydliga kostnaden.

Huru klagan föres öfver åtgärder af nämndens biträden eller ledamöter, se 15 § 1 mom.

Det må erinras, att tillsyn öfver fosterbarnsvården utöfvas jämväl af prästerskap, tjänsteläkare och polismyndighet. Jfr 14 och 16 §§ samt anm. vid 2 §.

Genom *K. K. d. 6 juni 1902*, som förordnat om ändrad lydelse af 8 § i läkareinstruktionen d. 31 okt. 1890, har föreskrifvits, att förste provinsialläkare skall inom länet ägna tillsyn åt, bl. a., de af kommuner, föreningar eller enskilda personer upprättade anstalter, där barn mot ersättning fostras; och äger han, när han finner besiktning å stället nödig, upptaga sådan förrättning i den reseplan, han skall årligen upprätta.

13 §.

Hos hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall angående fosterbarnsvården i kommunen föras anteckning i särskilda liggare enligt formulär, som af Konungen fastställas.

Jfr *K. K. d. 6 juni 1902* ang. fastställande af dessa formulär, inf. sid. 52—54.

Fosterbarnsnämnd måste naturligtvis föra protokoll öfver de ärenden, som hos nämnden förekomma. Särskildt sådant protokoll hos hälsovårds- eller kommunalnämnd torde ej vara erforderligt.

14 §.

Hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall årligen, före januari månads utgång, till pastorsämbetet afgifva förteckning å alla fosterbarn, som vid slutet af det sist förflutna året voro och, när förteckningen upprättas, fortfarande äro inom kommunen uttingade. Sådan förteckning skall, om i kommunen finnes mer än en församling, afgifvas församlingsvis, så att för hvarje församling eller församlingsdel lämnas särskild förteckning, som endast upptager de där uttingade barnen.

Förteckningen skall för hvarje barn innehålla uppgift å:

a) barnafostraren;

b) barnets namn och födelsedag;

c) den lägenhet, där barnet fostras; samt

d) den som jämlikt 12 § har att, i egenskap af särskildt biträde eller ledamot af nämnden, närmast utöfva tillsyn öfver barnet.

I fråga om kommun å landet skall förteckning af innehåll, som nu är sagdt, af nämnden inom nyss omförmälda tid äfven tillställas vederbörande provinsialläkare eller extra provinsialläkare.

Detta stadgande har tillkommit för att möjliggöra äfven för prästerskap och tjänsteläkare att öfva tillsyn öfver fosterbarnsvården. Att i sista stycket af §:n omförmäles endast

kommun å landet har sin grund däri, att i stad den läkare, som kan antagas vara för saken mest intresserad, är själfskrifven ledamot af och i regeln föredragande hos nämnden.

Såsom förteckningarna skola upprättas, komma de att sakna alla uppgifter beträffande barn, som uttingats i kommunen senare än en förteckning upprättats men flyttat därifrån tidigare än den nästa kommer till stånd. Tydligt är dock — säger kommittéen —, att detta ur synpunkten af förteckningens ändamål icke medför någon olägenhet, då det endast kan blifva fråga om en brist i statistiskt hänseende; men härför bör, om så anses behöfligt, kunna rådas bot genom bestämmelsen i 4 § 2 mom.

Den bestämda tiden för förteckningens aflämnande har, enligt hvad kommittéen uppgifvit, valts med hänsyn till angelägenheten däraf, att förteckningen ej måtte till läkaren ingå senare än de i hälsovårdsstadgans 27 § 4. (anm. sid. 19) föreskrifna uppgifter samt läkaren därigenom gå miste om ett material, som kan vara af vikt för de berättelser, hvilka jämlikt 16, 39 och 42 §§ i läkareinstruktionen d. 31 okt. 1890 skola hvarje år af provinsial- och extra provinsialläkare inom mars månads utgång samt af förste provinsialläkare före utgången af april månad afgifvas till medicinalstyrelsen.

Kommuner, omfattande mera än en församling, finnas enligt kommittéens uppgift till ett antal af 7 inom hela riket.

15 §.

1. Åtgärd, som på grund af 12 § vidtagits af hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnds biträde eller ledamot, får öfverklagas hos nämnden.

2. Öfver nämndens beslut i fråga, som i denna lag afses, äger den, som anser sin rätt däraf förnärmad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom den tid, som är bestämd för öfverklagande af kommunalstämmas beslut.

3. I Konungens befallningshafvandes beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid,

som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

4. Åtgärd eller beslut lände, utan hinder af klagan, till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnadt.

För klagan enligt 1 mom. gäller ej viss besvärstid.

Besvärstiden enligt 2 mom. är densamma som för klagan öfver kommunalstämmas beslut. Därom gäller, enligt 75 § i *K. F. om kommunalstyrelse på landet d. 21 mars 1862*, sådan denna § lyder i lagen d. 9 maj 1902, att besvär böra till K. B. ingifvas inom 30 dagar efter det klaganden af beslutet erhöll del, dagen då det skedde likväl oräknad.

Besvär enligt 3 mom. skola, i öfverensstämmelse med stadgandet i *K. F. d. 14 dec. 1866*, vid talans förlust, inlämnas, i mål från Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län innan kl. 12 å fyrtiofemte dagen och i mål från öfriga orter i riket innan kl. 12 å trettionde dagen från delfåendet af det beslut, som öfverklagas; dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än sålunda föreskrifvits.

16 §.

Polisman eller kronobetjänt, som finner vanvård af fosterbarn äga rum eller att fara därför är för handen, skall anmäla förhållandet hos hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd eller, där omständigheterna därtill föranleda, inberätta saken till Konungens befallningshafvande. Där Konungens befallningshafvande på grund af anmälan eller eljest finner skäl antaga, att fosterbarn vanvårdas, äger Konungens befallningshafvande förordna vederbörande läkare att göra undersökning på stället. Läkaren skall skyndsamt till Konungens befallningshafvande afgifva berättelse med förslag till de åtgärder, omständigheterna påkalla, hvar-

jämte läkaren åligger att genom Konungens befallningshafvande till medicinalstyrelsen insända afskrift af handlingarna.

Då anmälan inkommer till nämnden, har nämnden att iakttaga föreskrifterna i 7 § 2 mom.

Bestämmelserna i öfrigt torde egentligen afse det fall, att straffbar vanvård synes föreligga, så att fråga kan uppstå om åtal mot barnafostraren vid domstol.

Att läkaren för sin förrättning är berättigad till ersättning, uttalas uttryckligen i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet, dock utan att det säges hvem som har skyldighet att gälda ersättningen. I praxis torde väl fördenskull denna ersättning komma att sökas och utbetalas på samma sätt som godtgörelse för andra läkarens tjänsteförrättningar.

17 §.

1. Denna lag äger ej tillämpning å barn, som fostras i särskild anstalt för barnavård, ställd under fattigvårdsstyrelses förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen.

2. I fattigvårdssamhälle, hvars fattigvårdsstyrelse utgöres af kommunalnämnden, och där befattningen med fosterbarnsvården icke uppdragits åt fosterbarnsnämnd, äga de i 5 och 7 §§ meddelade föreskrifter rörande anmälan om barns mottagande samt föreläggande för barnafostrare att lämna barn från sig ej tillämpning i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället; åliggande fattigvårdsstyrelsen tillse, att dessa barn ej hos fostrare uttingas eller för vård kvarblifva under omständigheter, som i 7 § angifvas såsom föranledande till fosterbarns skiljande från fostraren.

3. På Konungen ankommer att, där styrelse för barnavårdsanstalt, hvars ordning Konungen fastställt, pröfvas hafva vidtagit fullt betryggande anordningar för barnens vård, medgifva styrelsen befrielse tills vidare under högst tio år från tillämpningen af bestämmelserna i denna lag i afseende å barn, som tillhöra anstalten. Sådant medgifvande må ock, där enahanda anordningar pröfvas vara träffade, af Konungen meddelas fattigvårdsstyrelse i afseende å barn, som af styrelsen uttingats till fostran vare sig inom eller utom vederbörande fattigvårdssamhälle.

Ang. mom. 1:

Beträffande annan anstalt, än som i 1 och 3 mom. omförmäles, se 18 § 1 mom.

Ang. mom. 2:

Anmälan blefve i detta fall öfverflödig och onödig, emedan den skulle komma att ske hos samma nämnd, som själf uttingat barnet, men nämnden vid sådant förhållande måste antagas redan känna till allt hvad som vid anmälan skall af barnafostraren meddelas.

Fullständig befrielse från lagens föreskrifter kan meddelas enligt 3 mom.

Att undantaget icke gäller för det fall, att barnen lämnas till vård i annan kommun, motiveras däraf att i sådant fall fattigvårdsstyrelsen icke kan förutsättas i regeln äga den kännedom om förhållandena, som betryggar eller underlättar ett godt val af fosterföräldrar och bostadslägenheter, hvarjämte ekonomiska och andra hinder gemenligen måste möta för styrelsen att öfva erforderligt verksam tillsyn å barnens behandling.

Undantag kan dock äfven för detta fall meddelas af Konungen enligt 3 mom.

Där ej fattigvårdssamhälle annorlunda förordnar, utgöres fattigvårdsstyrelsen å landet af kommunalnämnden. (*K. F. ang. fattigvården d. 9 juni 1871*, § 10 mom. 1.)

Ang. mom. 3:

Då befrielse enligt första punkten i detta mom. medges, gäller denna befrielse alla barn, som tillhöra anstalten, hvar-

med — enligt hvad af förhandlingarna vid lagens antagande framgår — afses anstalten tillhöriga barn, vare sig de fostras inom eller utom anstalten. Sådan befrielse har genom *K. F. d. 6 juni 1902* tills vidare intill utgången af år 1912 medgifvits direktionen för allmänna barnhusinrättningen i Stockholm.

Reglementet för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnhuset i Stockholm, af K. M. fastställdt *d. 28 december 1850*, innehåller, med sedermera gjorda ändringar och tillägg, bl. a.:

§ 1. Allmänna barnhusets förvaltning besörjes af en direktion, bestående af öfverståthållaren, eller den hans ställe företräder, såsom ordförande, polismästaren i Stockholms stad, en ledamot af Stockholms stads konsistorium, samt af stadens invånare fem män, utaf hvilka en skall vara läkare, en lagfaren och en i räkenskaps- och redovisningsbestyr kunnig ämbetsman. Sistnämnda sex ledamöter förordnas af Kungl. Maj:t, den förste uppå förslag af konsistorium och de fem öfriga uppå förslag af öfverståthållaren.

§ 2. Direktionen har till sitt biträde en öfverläkare, en intendent, en underläkare, en sekreterare, som tillika är ombudsman, samt en kamrerare, som tillika är kassaförvaltare.

Öfverläkare och intendent förordnas af Kungl. Maj:t uppå direktionens förslag.

Barnhusets öfriga tjänstemän förordnas af direktionen, underläkare uppå förslag af öfverläkaren, sekreterare och kamrerare uppå förslag af intendenten.

Barnhusets betjäning, hvars antal direktionen äger bestämma, antages af öfverläkaren och intendenten.

§ 5. Med iakttagande af den i § 4 meddelade föreskrift, att inrättningens utgifter icke få öfverstiga inkomsterna och att följaktligen i barnhuset icke få mottagas flera barn, än årets påräknade tillgångar kunna medgifva, bör direktionen, efter vederbörande tjänstemäns förslag, vid början af hvarje år uppgöra och bestämma inrättningens stat och utsträckningen af dess verksamhet under det löpande året; hvarvid jämväl bör bestämmas:

a) inlösningsafgiften för barn, som definitivt intagas i barnhuset, beräknad med afseende å barnhusets ekonomiska ställning och ungefärliga kostnader för barnens vård; dock så att inlösningsafgiften aldrig må öfverstiga dessa kostnader;

b) dagliga underhållskostnaden för barn, som endast provisoriskt i barnhuset intages;

c) högsta antalet af barn, som på en gång får i barnhuset finnas, hvarvid iakttages, att för hvarje barn bör beräknas det utrymme, som öfverläkaren anser för en behörig hälsovård erforderligt;

d) den summa, som af barnhusets tillgångar får under året användas till vård och underhåll af mottagna barn.

§ 12. Barns intagning i allmänna barnhuset bestämmes af öfverläkaren, intendenten samt en af direktionens ledamöter, hvilken till detta uppdrag af direktionen utses för en tid af minst 3 månader. För barns intagning hålles sammanträde, en gång i hvarje vecka, i något å barnhuset därtill utsedt rum. Beslut om barns intagning och om villkoren därvid vare giltigt och definitivt, i fall alla tre ledamöterna äro om beslutet ense; yppas olika meningar, bör frågan hänskjutas till direktionens afgörande vid dess nästa sammanträde. Intagningen må dock under tiden kunna provisoriskt beviljas, om anmäldt behof finnes därtill föranleda.

§ 13. Vid frågor om barns intagning skola följande grunder och villkor tjäna till efterrättelse:

1:o att i barnhuset icke intages något barn, som är öfver 6 års ålder;

2:o att hittebarn och sådana i Stockholm befintliga värnlösa barn, hvilkas föräldrar eller vårdare aflidit, blifvit häktade eller intagna å dårhus, sjukhus eller annan välgörenhetsanstalt, skola, om nöden så fordrar, efter skriftlig anmälan från poliskammaren eller styrelse öfver offentlig dårhus- eller sjukhusinrättning, provisoriskt emottagas å barnhuset, intilldess föräldrarne blifvit upptäckta, från häkte frigifna, eller tillfrisknat och pröfvas vara i tillfälle att barnen återtaga, eller, i fråga om barn, som tillhöra annat fattigvårdssamhälle än Stockholms stad, sådan åtgärd hunnit vidtagas, som i gällande förordning angående fattigvården i riket omförmäles;

3:o att ogifta och mindre bemedlade mödrars i Stockholm födda barn få, så vidt tillgångar och utrymme medgifva, i barnhuset inlösas emot minst en tredjedel af den vid intagningstiden fastställda afgift, hvarvid dock, så vidt ske kan, utredas bör, att barnets föräldrar sakna förmåga att högre eller full inlösningsafgift erlägga. Barn, som emot nedsatt afgift blifvit intaget, äger direktionen att återställa till den af föräldrarne, som finnes hafva kommit i så förbättrad ekonomisk ställning, att han eller hon, utan bidrag af välgörenhetsinrättning, själf kan bekosta sitt barns vidare underhåll och uppfostran;

4:o att Stockholms stads allmänna fattigvårdsstyrelse må, så vidt barnhusets tillgångar och utrymme det medgifva, mot nedsatt och för hvarje år af direktionen bestämd summa, hvilken icke får understiga en tredjedel af inlösningsafgiften, å barnhuset inlösa barn, tillhörande Stockholms stads fattigvårdssamhälle;

5:o att barn af ogifta mödrar, utan afseende på förmögenhetsvillkor, få, om utrymme medgifver, i barnhuset intagas, med villkor, att den bestämda inlösningsafgiften genast erlägges. Om sådan intagning bestämme öfverläkaren enligt föreskrifter, dem direktionen äger meddela;

6:o att, då flera barn anmälas till intagning än utrymmet medgifver att emottaga, företräde bör lämnas åt de mest värnlösa, och således:

a) ibland barn under ett års ålder, åt det, som mistat båda sina föräldrar; som mistat moder, eller hvars moder icke själf kan gifva det di, eller som af annan orsak ej kan anförtros åt moders vård; eller hvars moder på barnhuset eller annat ställe innehar tjänst, eller eljest befinner sig i sådan belägenhet, att hon icke med den hjälp, som henne kan tilldelas, förmår behörigen vårda barnet;

b) ibland barn emellan ett och sex års ålder, åt det fattigaste, och, ibland de lika fattiga, åt det yngsta.

§ 14. Mellan de i 12 § nämnda sammanträden äger öfverläkaren att, då barn, enligt 13 § 2 mom., till barnhuset försändas, eller då han eljest anser barns lif eller hälsa äfventyras, om det icke genast erhåller vård å barnhuset, tillåta, att det provisoriskt där emottages intill nästa sammanträde.

§ 15. Alla i barnhuset intagna barn skola i rullorna noga beskrifvas och i öfrigt så utmärkas, att förväxling dem emellan eller med andra barn må förekommas.

§ 16. De i barnhuset intagna barn skola med sorgfällighet vårdas samt, enligt af direktionen fastställd beklädnadsstat och spisordning, förses med passande klädespersedlar samt tillräcklig och sund föda.

De späda barnen skötas af ammor. De sjuka barnen skötas, efter öfverläkarens föreskrifter, i särskilda rum, med iakttagande, så vidt ske kan, att de af smittosam sjukdom angripna, eller för sådan misstänkta, icke komma i tillfälle att fortplanta smittan.

§ 17. Ammor böra, utan afseende på deras mer eller mindre nödställda belägenhet, antagas endast med hänsikt till deras lämplighet att åt barnen lämna föda och vård. De böra erhålla en aflöning, ungefärligen motsvarande hvad som vanligen i enskilda

hus betalas. Amma, som vill medtaga eget dibarn till barnhuset, vare därtill berättigad, med villkor, att å hennes aflöning får afdragas hälften af det belopp, hvartill kostnaden för ett dibarn inom inrättningen ungefärligen uppgår. Sådant barn vårdas lika med de öfriga, och kan, enligt de i 13 § angifna grunder, antagas till barnhusbarn; har detta ej skett, medtage modern sitt barn vid afflyttningen och erhålle då, om hon ett år oförvitligen såsom amma tjänat, för de följande två åren ett lämpligt understöd, såsom fosterhjälp. När ammas barn antages till barnhusbarn, innehålles å aflöningen visst bestämdt belopp till godtgörande af hennes skuld för barnets inlösning.

§ 18. Yngre barn böra, under den tid de i barnhuset kvarstanna, erhålla undervisning af lärarinna, som direktionen äger att för detta ändamål antaga. För undervisning af de barn öfver sex år, som tillfälligtvis komma att stanna vid barnhuset eller blifvit dit återlämnade, skall särskild anstalt fogas, därest icke om deras vård och undervisning vid Hans Kungl. Höghet Prins Carls uppfostringsanstalt, intill dess de till fosterföräldrar utlämnas, särskild öfverenskommelse mot ersättning från barnhuset kan träffas.

Vid vården af sådana barn, som, till följd af särskild föreskrift i testamente eller gåfvobref, blifvit intagna å barnhuset, bör dylik föreskrift noggrant iakttagas.

§ 19. Då erfarenheten visat, att det för barnhusbarnens framtida väl och inrättningens bestånd är mest gagnande och ändamålsenligt, att barnen, så vidt görligt är, utom huset och helst på landet uppfostras till nyttiga arbetare vid åkerbruk och landtmannasysslor, bör barnhuset anses endast såsom en tillflyktsort, där barnen vårdas, tills de med pålitliga fosterföräldrar kunna förses; åliggande alltså direktionen och intendenten att på allt möjligt sätt befordra barnens snara utlämnande till väl vitsordadt folk, som mot bestämd fosterlön vill åtaga sig deras uppfostran. Fosterlönens belopp samt antalet och beskaffenheten af klädespersedlar för de barn, som utlämnas, äger direktionen att för hvarje år bestämma och lämpa efter tidernas beskaffenhet. Fosterlön betalas, till dess barnet fyllt fjorton år. För barn, som är lytt eller ofärdigt, kan, på intendentens förslag, särskild högre ersättning fosterföräldrar beviljas.

§ 20. Välfrejdade och med eget hushåll försedda personer, som genom prästerskapets eller trovärdiga mäns betyg styrka, att de försvarligen kunna vårda och uppfostra barn, få uti barnhuset välja, eller därifrån genom andra begära barn af hvad ålder och kön, de själfva åstunda. De sålunda utsedda barnen

tilldelas vid uttagningen full beklädnad och underhållsbref å den fosterlön, som bestås; hvaremot fosterföräldrarne afgifva sin förbindelse att sorgfälligt vårda barnen, äfven sedan fosterlönen upphör. Sedan underhållet vid barnets fyllda fjortonde ålders år upphört, befrias från kronoutskylders erläggande barnhusgossar till 25 och flickor till 24 års ålder, enligt Kungl. brefvet den 10 april 1804.

(Sådan befrielse tillkommer numera ej nämnda personer.)

Fosterföräldrar, som särdeles väl vårda sina fosterbarn, upptaga dem till egna arfvingar, tilldela dem betydliga gåfvor med varm hand, eller befordra dem till goda och förmånliga giften, eller ock på annat sätt betrygga deras framtida utkomst, äger direktionen tilldela en belöningsmedalj af silfver, att på bröstet bäras. Belöning i penningar äger direktionen att tilldela fosterföräldrar, som väl vårdat barnhusbarn under vissa af direktionen bestämda tider af barnens ålder, eller som mottagit och väl vårdat sjukliga eller vanföra barn.

§ 21. Fosterlönen för uttingadt barn betalas efter öfverenskommelse, antingen hvarje halft år, eller kvartalsvis, då med betyg af kyrkoherde eller barnhusläkare styrkes, att barnet lefver och väl vårdas.

Till besparande af tidspillan och omkostnader för fosterföräldrar, bör fosterlönen dem tillställas genom prästerskapet, eller på annat sätt.

Öfver vederbörlig uppfostran af barn, som utom Stockholm blifvit utlämnadt, skall kyrkoherden i församlingen hafva noga inseende; och äger han jämväl rättighet att, om han finner något barn vanvårdas, detsamma från fosterföräldrarne genast skilja och med mera passande vårdare förse; hvarom barnhusdirektionen utan dröjsmål bör underrättas.

§ 22. Om Stockholms stads nämnds fattigvårdsafdelning vill öfverlämna åt barnhusets styrelse att, jämlikt 13 § i kungl. stadgan om fattigvården i Stockholms stad, besörja utackordering på landsbygden af fattiga barn, som äro öfver sex år gamla, skall sistnämnda styrelse sig sådant åtaga, emot det att barnhuset erhåller full ersättning af stadens fattigmedel för alla de utgifter, det för sådana barn får vidkännas; hvaröfver särskild räkning då skall föras och likvid vid hvarje års slut uppgöras.

§ 23. Som barnhusets tillgångar under de senare åren blifvit så förminskade, att barnhusets verksambet måste inskränkas, samt de föräldrar, hvilka hafva flera barn, än de kunna försörja, äga att, jämlikt nu gällande fattigvårdsstadga, påräkna understöd

af fattigmedlen, kommer från barnhuset, hädanefter och tills vidare, icke att beviljas understöd i penningar för barn, som icke där blifvit intagna.

§ 24. De barn, som inom barnhuset dö, få kostnadsfritt begrafvas på Adolf Fredriks församlings begrafningsplats, sedan öfverläkaren till kyrkoherden i församlingen aflämnat uppgift på barnets namn, ålder, dödsorsaken, dagen, då det aflidit, samt nummer i barnhusrullan, tillika med uppgift om föräldrarnes stånd.

Genom *K. K. d. 13 mars 1903* har enligt sista punkten i mom. 3 medgifvits befrielse tills vidare intill utgången af år 1912 för Stockholms stads fattigvårdsnämnd i afseende å barn, som af fattigvårdsnämnden uttingas till fostran vare sig inom eller utom Stockholms kommun. Likaså genom *K. K. d. 30 oktober 1903* för fattigvårdsstyrelsen i Malmö i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingas till fostran inom Malmö stad och dess område.

18 §.

1. I fråga om annan för fosterbarnsvård afsedd anstalt, än som omförmäles i 17 § 1 och 3 mom., må Konungens befallningshafvande, efter att hafva hört förste provinsialläkaren eller med sådan likställd stadsläkare samt hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden, på ansökning af anstaltens innehafvare medgifva befrielse från skyldighet att fullgöra de anmälningar och underkastas den tillsyn, som i denna lag afses. Sådan befrielse skall afse bestämd lägenhet; och skall vid befrielsens medgifvande fastställas högsta antalet af de barn, som samtidigt få fostras i lägenheten.

2. Lämnadt medgifvande om befrielse kan när som helst återkallas.

3. Konungens befallningshafvande skall meddela nämnden sitt beslut om befrielses medgifvande eller upphörande.

4. Såsom villkor för nämnda befrielses åtnjutande fordras, att legitimerad läkare utöfvar sorgfällig uppsikt öfver hälsoförhållandena i afseende å de i anstalten intagna fosterbarnen och däröfver tre gånger årligen å tider, som nämnden äger bestämma, afgifver yttranden till nämnden samt att anstaltens innehafvare hvarje år före den 15 januari till nämnden afgifver berättelse, innehållande de för en nöjaktig öfversikt af anstaltens verksamhet under det föregående året i afseende å fosterbarnsvården erforderliga uppgifter, bland annat upplysning om växlingarna i barnantalet.

Ansökning om befrielse enligt förevarande § göres af anstaltens innehafvare, sålunda ej alltid af barnafostraren. Jfr 5 §.

Gifvet torde vara, att barnen å anstalt, som vunnit befrielse enligt 18 § och så länge denna befrielse fortfar, icke skola upptagas i nämndens liggare. Anstalten bör dock hafva sitt upplägg i liggaren. Jfr formulär sid. 20 och 54.

19 §.

Förseelse, hvarom i 11 § sägs, åtalas, efter anmälan af hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd, af allmän åklagare vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle, i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål,

hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är förordnadt.

Böter enligt denna lag tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1903 och gäller jämväl beträffande barn, som före nämnda dag mottagits till fostran; dock fordras ej, hvad dessa barn angår, att anmälan enligt 5 § göres eller annan af hithörande stadganden beroende åtgärd vidtages tidigare än den 1 april 1903.

Det alla, etc.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående fastställande af formulär till liggare enligt 13 § i lagen om fosterbarns vård;

gifven Stockholms slott den 6 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, som denna dag utfärdat lag om fosterbarns vård, funnit godt fastställa härvid fogade formulär till sådana liggare, som omförmälas i 13 § af nämnda lag.

Det alla, etc.

Formulär till liggare. I.

Fosterbarnsvården

i

enskilda bostäder

inom

.... kommun

af

.... län.

Anteckningar enligt lagen om fosterbarns vård.

Barnafostrare: ....

Förbud: ....

Lägenhet.	Anmäldt barns				Fosterlega för år räknadt.	Den person eller styrelse, som utingat barnet.	Afgång före 7 års ålder.		Anmärkningar.
	ankomsttid (år och dag).	namn.	födelseår och dag.	föräldrar (om de äro kända).			Anledningen.	Om barnet öfverlämnas till annan, dennes namn.	

Formulär till liggare. II.

Fosterbarnsvården

i

särskilda anstalter

inom

.... **kommun**

af

.... **län.**

Anteckningar enligt lagen om fosterbarns vård.

Särskilda anstalten ....

Befrielse enligt 18 § medgifven genom beslut ....

Befrielse upphörd enligt beslut ....

Förbud: ....

Lägenhet.	Innehafvare eller föreståndare.	Anmäldt barns				Fosterlega för år räknadt.	Den person eller styrelse, som utingat barnet.	Afgång före 7 års ålder.		Anmärkningar.
		ankomsttid (år och dag).	namn.	födelseår och dag.	föräldrar (om de äro kända).			Anledningen.	Om barnet öfverlämnas till annan, dennes namn.	

ANGÅENDE UPPFOSTRAN ÅT VANARTADE OCH I SEDLIGT AFSEENDE FÖRSUMMADE BARN.

Författningarnas tillkomst och ändamål.

Lagstiftningen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn är fullständigt ny i vår kulturhistoria. Uppslaget till denna lagstiftning gafs i en utaf motioner inom riksdagens båda kamrar föranledd skrifvelse från riksdagen d. 25 april 1896, däri riksdagen anhöll, att K. M. täcktes låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran dels åt minderåriga förbrytare, dels åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Med anledning af denna riksdagens skrifvelse beslöt K. M. d. 16 okt. 1896 att åt särskilda kommitterade anförtro utredningen af frågan; därvid K. M., med hänsyn till den skiljaktiga utredning, som å ena sidan beträffande minderåriga förbrytare kräfdes och å andra sidan med afseende på öfriga mindre välartade barn vore erforderlig, samt för att kommittéen vid sitt omfattande arbetes utförande ej måtte blifva alltför talrik, fann lämpligt att, på samma gång en del ledamöter erhöllo i uppdrag att deltaga i kommittéarbetet i hela dess omfattning, öfriga ledamöter utsågos särskildt för frågan angående uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare och särskildt för frågan angående dylika anstalter för öfriga i sedligt afseende försummade barn.

Kommittéen afgaf d. 26 okt. 1898 betänkande och förslag angående minderåriga förbrytares behandling och d. 26 okt. 1899 betänkande och förslag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling. Sedan i fråga om sistnämnda betänkande åtskilliga myndigheter blifvit hörda, utarbetades inom ecklesiastikdepartementet förslag, som uti

nådig proposition framlades för 1902 års riksdag och i hufvudsak vunno riksdagens bifall. Författningar i ämnet utfärdades därpå d. 13 juni 1902; innehållande dessa författningar, förutom hvad nedan är infördt, lag angående ändrad lydelse af §§ 1, 2, 9, 10, 13, 19, 22, 30, 36 och 39 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och lag angående ändrad lydelse af §§ 1, 2, 9, 11 och 18 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Då, såsom nämndt, den lagstiftning, hvarom nu är fråga, är för oss helt och hållet ny, torde lämpligen böra här anföras några uttalanden, som visa behofvet af lagstiftningen och syftet med densamma.

I sin skrifvelse d. 25 april 1896 framhöll *riksdagen*, hurusom allvarsam fara hotade vår samhällsordning genom den sedliga förvildningen hos en del af det uppväxande släktet. Genomgripande åtgärder häremot måste enligt riksdagens öfvertygelse vidtagas. Skulle någon varaktig förbättring kunna åstadkommas, måste bemödandena i främsta rummet rikta sig på att i tid förekomma det onda genom beredande af lämplig uppfostran åt sådana barn, hvilka, ehuru ej dömda brottslingar, genom sin vanart stode nära brottslighetens gräns, äfvensom åt sådana, hvilka visserligen ännu ej vore vanartade, men genom försummelse och sedlig vanvård från föräldrarnes eller målsmännens sida löpte största fara att blifva det.

Såsom väsentliga medel för utförande af det räddnings- och uppfostringsarbete, som här erfordrades, hänvisade riksdagen till inrättande af särskilda anstalter, af hvilka de, som skulle afses för minderåriga förbrytare, borde upprättas af staten, som äfven skulle, med bidrag af vederbörande målsmän, draga kostnaderna för deras verksamhet, de åter, som skulle hysa vanartade och i sedligt afseende försummade barn, borde anordnas och upprätthållas af landstingen och de städer, som ej i landsting deltoge, med bidrag af staten och målsmännen för deras hållande i verksamhet, medan hem för barn, som försummade skolgång, skulle inrättas af vederbörande skoldistrikt

och af dem, med bidrag af målsmännen, underhållas; och uttalade riksdagen såsom allmän regel, att smärre uppfostringsanstalter ägde företräde framför större sådana.

Den *kommitté*, som fick frågans utredning sig anförtrodd, anförde i sitt betänkande:

»Brottsligheten bland de minderåriga i vårt land synes vara stadd i en hotande tillväxt. Men denna tilltagande brottslighet har sin upprinnelse och sin naturliga förutsättning i en bland ungdomen vidt utbredd vanart och sedeslöshet. Det är visserligen endast hos ett relativt mindre antal individer, som vanarten tager sig uttryck i brottsliga handlingar; men bakom de unga brottslingarne stå stora skaror af minderåriga, hvilkas sedliga utveckling tagit en sådan riktning, att en tillfällig frestelse af en eller annan art lätt nog kan föranleda deras inträdande i de brottsligas led. Under sådana förhållanden synes det uppenbart, att, om staten skall kunna med utsikt till framgång motverka brottsligheten bland det uppväxande släktet, det icke kan vara tillräckligt att ingripa emot de unga förbrytarne för att med tjänligare medel, än hittills varit använda, söka åvägabringa deras upprättande och rädda dem åt samhället. Skall en väsentlig och varaktig förbättring kunna påräknas, måste åtgärderna från statens sida hafva till föremål icke endast de barn, hvilka redan blifvit beträdda med brott, utan äfven dem, hvilkas ådagalagda vanart och trotsiga sinnelag gifva grundad anledning att befara, att de skola utveckla sig till samhällsfarliga personer, eller hvilka uppväxa under påverkan af brottsliga eller lastbara föräldrar eller eljest under fördärfbringande inflytelser.

Att de ifrågavarande åtgärderna äfven i vårt land böra erhålla den nu angifna omfattningen, står ock i full öfverensstämmelse med de ledande grundtankarna för nutidens lagstiftningsarbete på detta område. En af de mest framträdande bland dessa grundtankar är den, att brottslighet hos barn icke bör medföra straffpåföljd, utan i stället bekämpas genom lämpliga uppfostringsåtgärder, enär den måste betraktas såsom i väsentlig mån beroende därpå, att den minderårige lagöfverträdarens uppfostran icke varit ägnad att bibringa honom den stadga i karaktären, som erfordras för att han må kunna motstå mötande frestelser. Det anses därför ligga i statens intresse att genom ingripande i den minderåriges uppfostran söka leda denna till ett sådant resultat, att faran för ytterligare rättskränkningar från hans sida aflägsnas. Ett sådant ingripande kan emellertid visa sig i lika hög grad behöfligt, därest den

minderårige, utan att hafva gjort sig skyldig till något lagbrott, på annat sätt visat dåliga anlag och böjelser af sådan art, att deras utveckling uppenbarligen innebär en fara för statens rättsordning. Någon skälig anledning, hvarför staten gentemot en sålunda yppad fara skulle förhålla sig overksam, så länge icke någon under strafflagens bestämmelser fallande handling blifvit af den minderårige begången, synes så mycket mindre förefinnas, som möjligheten till framgång för uppfostringsåtgärder af nu ifrågavarande art enligt erfarenhetens vittnesbörd minskas i samma mån som åtgärderna uppskjutas. Och likasom staten sålunda till förebyggande af brottslighet bland de unga bör lämna sin medverkan till de vanartade barnens uppfostrande, så är det ock i ej mindre grad af behofvet påkalladt, att, där barn växa upp under sådana yttre omständigheter, som med största sannolikhet kunna väntas hos dem framkalla vanart, staten ingriper för att om möjligt gifva en bättre riktning åt deras sedliga utveckling.»

Vidare yttrade kommittéen:

»Det kan, såsom förut blifvit antydt, icke vara för staten likgiltigt, om inom dess område uppväxa skaror af barn, hvilka, därest de icke kraftigt omhändertagas, skola komma att, såsom till nyttigt arbete odugliga, lastbara och brottsliga män eller kvinnor, icke endast bereda sitt eget fördärf utan också ligga samhället till last och ständigt störa eller hota dess ordning. Tvärtom måste sådana barns tillrättaförande och fostrande till samhällsnyttiga medborgare framstå såsom ett viktigt statsintresse, hvars tillgodoseende måste i sinom tid på mångfaldiga sätt, både materiellt och ideellt, komma samhället till godo. Erfarenheterna från utlandet och särskildt från England gifva också vid handen, att genom ett planmässigt och energiskt bedrifvet arbete en stor mängd af de barn, som, åt sig själfva lämnade, ofelbart skulle hemfallit åt last och brott, blifvit därifrån räddade och att, sedan det ifrågavarande arbetet under en följd af år pågått, en fortgående minskning i brottsligheten inom såväl äldre som yngre åldersklasser kunnat påvisas. Det torde därför på goda grunder kunna antagas, att äfven i vårt land de ekonomiska uppoffringar, som från statens sida kunna erfordras, skola efter hand i väsentlig grad ersättas genom minskning i statens omkostnader för fångvården och tvångsarbetsanstalterna. Men den hufvudsakliga vinst, som härvidlag kan af samhället påräknas, är dock icke af ekonomisk utan af ideell natur; och denna vinst, förbättringen af rättssäkerheten

och moraliteten inom samhället, torde svårligen kunna nog högt uppskattas.

Också torde någon allvarsam meningsskiljaktighet i fråga om nödvändigheten äfven för vårt land af statsåtgärder i nu antydd syftning knappast vara att befara. Klagomål öfver förvildningen och sedeslösheten hos en stor del af vår ungdom hafva på senare tider så kraftigt uttalats från många de mest omdömesgilla håll, och skildringar om minderårigas uppträdande på ett om råhet och trots mot samhällsordningen vittnande sätt hafva så ofta bragts till allmänhetens kännedom, att det oafvisliga behofvet af kraftiga mått och steg till det ondas bekämpande numera torde vara allmänt erkändt.»

Slutligen anförde *chefen för ecklesiastikdepartementet* till statsrådsprotokollet vid det tillfälle, då proposition i ämnet till riksdagen beslöts:

»Att den föreliggande frågan är af den största betydelse för hela samhället, är ej af nöden att vidare utveckla. Riksdagens initiativ, de af kommittéen från skilda håll begärda yttrandena, kommittéens egna uttalanden, innehållet i de öfver kommittéens förslag af myndigheterna afgifna utlåtanden, meddelanden i tidningspressen och enskildes erfarenheter om förhållandena inom skilda samhällsklasser, allt utgör talande vittnesbörd om nödvändigheten för det allmänna att ingripa mot det onda, innan detsamma slagit alltför djupa rötter. Frågan är därför ej, om något bör af staten göras med anledning af den tilltagande förvildningen bland ungdomen, utan hvad som bör göras.

Den uppfattning har gjorts gällande, att föremålet för statens tillrättaförande verksamhet i nu ifrågavarande afseende i främsta rummet borde vara icke den vanartade och i sedligt afseende försummade ungdomen, utan de dåliga och vårdslösade hem, där denna ungdom fostrades. Denna åskådning må äga sitt berättigande, och tvifvelsutan kan åtskilligt på denna väg vinnas. Men om man tror sig därmed hafva satt yxan till roten, bedrager man sig. Ty dessa dåliga och vårdslösade hem äro alltför ofta utslaget af den förtviflade kamp för tillvaron, som icke lämnar fadern, ofta ej heller modern, tid och tillfälle att som sig bör förese sina barn, af det intensiva arbete, som industriens tjänst under konkurrensens tryck utkräfver, af det moderna storstadslifvets trångboddhet och inneboendesystem samt mångahanda lockelser till utelif. De medel, som skulle kunna

råda bot för dessa missförhållanden, måste tydligen blifva djupt ingripande i själfva samfundsordningen. Men för närvarande lärer hvarken förefinnas enighet om hvilka dessa medel äro eller någonstädes råda en klar uppfattning om huru medlen kunde komma att verka. Om man därför ej kan förebygga det onda, bör och kan man, där det visar sig, söka begränsa detsamma, att det ej må taga öfverhand.

Ur dessa synpunkter anser jag, att den tanke, som lagts till grund för kommittéens förslag, de vanartade och i sedligt afseende försummade barnens omhändertagande af det allmänna, bör fullföljas. Samhället skall, genom att kraftigare än hittills kunnat ske taga itu med de ifrågavarande missförhållandena, fullgöra en skyldighet såväl mot de barn, hvilka ingreppet närmast gäller, som mot de barn, för hvilkas sedliga utveckling de förra utgöra en fara. Att staten därvid samtidigt tillgodoser sina egna intressen, såväl ideella som äfven ekonomiska, har kommittéen redan anmärkt.»

Lag

angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn;

gifven Stockholms slott den 13 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt förordna som följer:

1 §.

1. Denna lag afser beredande af ändamålsenlig uppfostran åt barn under femton år, hvilka på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att ägna barnen nödig tillsyn äro i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande, eller äro så vanartade, att hemmets och skolans uppfostringsmedel befinnas otillräckliga för deras tillrättaförande.

2. Huru vanartadt barn i visst fall må kunna äfven efter fyllda femton år omhändertagas för uppfostran, stadgas i 12 §.

Denna § anger *lagens allmänna ändamål.* I afseende härå se vidare de yttranden, som citerats i inledningen sid. 58—62.

Lagen omfattar *två grupper* af barn: *vanartade* och *i sedligt afseende försummade.*

Enligt kommittéförslaget äro att såsom *vanartade* anse de barn, hvilka vare sig genom begångna, men ej i laga ordning beifrade brottsliga handlingar eller genom bettleri, skolförsummelser eller annorledes ådagalagdt dåligt uppförande visat, att de uppfostringsmedel, öfver hvilka hemmet och skolan förfoga, äro otillräckliga för deras tillrättaförande. För dessa barn borde, enligt kommittéförslaget, af landsting eller de städer, som ej i landsting deltaga, upprättas nödigt antal skyddshem.

Till den *andra gruppen* höra, såsom i lagtexten anges, de barn, hvilka på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att ägna barnen nödig tillsyn äro i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande. Dessa barn skulle, enligt kommittéförslaget, intagas i enskilda hem eller i barnhem, upprättade af kommunerna.

Åldersgränsen för lagens tillämpning har bestämts till 15 år. Anledningen härtill är hufvudsakligen, att den kriminella ansvarigheten inträder vid 15 års ålder. Enligt gällande lag äger domstol beträffande barn under 15 år, som begått eljest straffbar gärning, att förordna om barnets agande eller insättande i allmän uppfostringsanstalt; och i vissa fall kunna verkliga straff ådömas barn, som fyllt 14 men ej 15 år. Genom 1 § af lagen d. 27 juni 1902 ang. ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kap. strafflagen, hvilken lag skall träda i kraft d. 1 jan. 1905, har domstols omförmälda rätt samt straffen för barn under 15 års ålder borttagits och i stället stadgats endast, att gärning, som eljest är straffbar, vare strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt 15 år. Denna ålder har fördenskull ansetts såsom en lämplig åldersgräns uppåt för nu ifrågavarande lags tillämpning. I motiven anmärkes därjämte, att enligt vår lagstiftning den inträdda 15-årsåldern äfven betecknar en gräns i civilrättsligt afseende, i det att den, som uppnått 15 år, tillåtes att själf råda öfver hvad han kan förvärfva.

Att utsträcka denna åldersgräns har dock för visst fall ansetts nödigt. Begås nämligen en eljest straffbar gärning af ett barn under tiden närmast innan det fyllt 15 år — hvilken gärning då är att anse endast såsom synnerligen grof vanart —, kunde man befara, att denna vanart, huru svår rättskränkning gentemot annan den än medfört, icke komme att ådraga barnet någon tillrättaförande behandling. Ty domstolarna finge ej ingripa, och den nu ifrågavarande lagen

kunde ofta ej hinna att bringas till tillämpning, innan den därför bestämda åldersgränsen öfverskridits. För sådant fall har lagens tillämpning utsträckts under ytterligare ett år. Jfr 12 § 1 mom.

Lagens omfattning går dock äfven härutöfver. Den angifna åldersgränsen afser allenast den tid, under hvilken barn må omhändertagas för uppfostran, icke den tid, under hvilken sådan uppfostran i enlighet med lagens bestämmelser må meddelas barnet. I afseende å sistnämnda tid må anmärkas stadgandena i 11 § 4 mom., att godtgörelse för vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem icke bör af barnavårdsnämnd utfästas utöfver det kalenderår, under hvilket barnet fyller 16 år; i 17 § 1 mom., att skyddsling skall från skyddshem utskrifvas senast, då han uppnått 18 år; samt i 20 § om rätt för barnavårdsnämnd och skyddshems styrelse att för vårdadt barn utse tjänst eller anställning samt deras skyldighet att öfver barnet fortfarande hafva tillsyn, så länge barnet ännu icke uppnått myndig ålder. Jfr äfven bestämmelsen i 23 § 2 och 3 mom. angående barnavårdsnämnds och fattigvårdssamhälles ersättningsskyldighet.

Efter myndighetsålderns inträde är ingen underkastad förevarande lags bestämmelser. Uppenbarligen komma dessa bestämmelser äfven dessförinnan att förlora sin tillämplighet å barn, som efter fyllda 15 år begår brott och med anledning däraf, på grund af domstols förordnande, omhändertages i allmän uppfostringsanstalt. — Jfr anm. vid 1 § af *lag om ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kap. strafflagen d. 27 juni 1902* (sid. 133).

Någon viss ålder är icke angifven såsom den lägsta, vid hvilken ett barn kan göras till föremål för uppfostringsåtgärder enligt förevarande lagstiftning. Såsom skäl härtill anföres i kommittébetänkandet, att faran för ett barns utveckling i ond riktning redan vid ganska tidig ålder kan vara påtaglig och att det är svårt att efter allmänna grunder bestämma åldersgränsen nedåt samt frånvaron af en sådan begränsning icke kan antagas medföra någon olägenhet. Härigenom kan emellertid uppenbarligen inträffa, att barn under 7 år, å hvilka sålunda lagen om fosterbarns vård äger tillämpning, äfven komma under behandling enligt nu förevarande lag. Sådana fall torde dock endast sällan förekomma.

2 §.

I hvarje skoldistrikt skall finnas en barnavårdsnämnd, hvilken det åligger att i enlighet med denna lags bestämmelser taga vård om sådana i 1 § omförmälda barn, som vistas inom distriktet. Denna nämnd utgöres i de distrikt, där ej särskild barnavårdsnämnd tillsättes enligt 27 §, af skolrådet eller den myndighet, som eljest utgör skolstyrelse.

Den myndighet, som skall handhafva vården om vanartade och i sedligt afseende försummade barn, benämnes barnavårdsnämnd och utgöres i främsta rummet af *skolrådet*, som sålunda erhållit sin verksamhet enligt kyrkostämmoförordningen utvidgad. Om rätt för skolrådet, i egenskap af barnavårdsnämnd, att kalla till inställelse se 7 § 5 mom.

Finnes *särskild skolstyrelse* tillsatt, är denna, i stället för skolrådet, barnavårdsnämnd. Så är för närvarande förhållandet i Stockholm med öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor och i Göteborg med Göteborgs allmänna folkskolestyrelse. Båda dessa styrelser lyda — öfverstyrelsen enligt *lag ang. folkskoleväsendet i Stockholm d. 15 maj 1903*, som träder i kraft d. 1 jan. 1904 — under stadsfullmäktige, och den borgerliga kommunen skall i Stockholm och Göteborg bestrida kostnader för den enligt förevarande lag omhänderhafda barnavården.

Rätt att, i stället för skolråd eller skolstyrelse, tillsätta *särskild barnavårdsnämnd* är medgifven. Se härom 27 §. I motiven antages, att efter all sannolikhet hufvudsakligen de större städerna samt vissa landtkommuner med sammanträngd och talrik befolkning skulle komma att tillsätta särskilda barnavårdsnämnder. Erfarenheten synes bekräfta detta antagande, i det att beslut om särskilda barnavårdsnämnder hittills, så vidt kändt är, fattats i Malmö, Gäfle, Uppsala, Kristianstad, Kalmar, Uddevalla och Eksjö samt i Brännkyrka församling. För Malmö har Konungen, på gjord framställning, meddelat förordnande enligt 27 § 3 mom.

Barnavårdsnämnds verksamhetsområde är skoldistriktet, och nämndens befogenhet omfattar de barn, som vistas inom

dess område, således icke allenast dem, som inom detta område äga hemortsrätt. Detta utsäges uttryckligen i motiven och framgår äfven vid jämförelse med 24 §.

3 §.

I fall af behof äger barnavårdsnämnd att för utöfvande af sin verksamhet indela sitt distrikt i kretsar och att för hvarje sådan till sitt biträde årligen utse kretsombud antingen bland sina egna ledamöter eller ock bland andra män eller kvinnor, hvilka nitälska för ungdomens uppfostran.

Barnavårdsnämnden äger att för hvarje krets utse ett eller flera ombud, allt eftersom behofvet kräfver.

Ang. kretsombudens befogenhet se 4 och 5 §§.

Om ytterligare biträden åt barnavårdsnämnden sägs i 7 § 2 och 3 mom. Jfr äfven 21 §.

4 §.

Kretsombud samt för vederbörande skoldistrikt anställd särskild folkskoleinspektör äga att närvara vid barnavårdsnämndens sammanträden och att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten.

Ang. detta stadgande yttras i kommittéens betänkande:

»Enär ett kretsombud kan väntas vara i tillfälle att lämna barnavårdsnämnden värdefulla bidrag till utredande af ärenden, som angå ombudets verksamhetsområde, har kommittéen ansett det självklart, att, då sådana ärenden äro föremål för nämndens behandling, vederbörande kretsombud bör äga rätt att vid nämndens sammanträden närvara och i dess öfverläggningar deltaga. Enahanda rätt har jämväl ansetts böra tillkomma folkskoleinspektör, anställd af visst skoldistrikt. Det har under kommittéens förhandlingar varit ifrågasatt, att samma befogenhet skulle tillerkännas äfven statens folkskoleinspektörer. Men kommittéen har vid öfvervägandet af detta förslag trott sig finna, att en sådan bestämmelse skulle medföra afsevärda olägenheter. Om

en statens folkskoleinspektör skulle äga en dylik rätt, borde han tydligen också erhålla underrättelse om tiderna för barnavårdsnämndernas inom hans inspektionsdistrikt sammanträden i så god tid, att han kunde hinna där inställa sig; och häraf skulle i många fall vållas tidsutdräkt och svårigheter för sammanträdenas skyndsamma åvägabringande. Något motsvarande gagn kunde enligt kommittéens tanke svårligen vara att vänta, då inspektören endast i ett relativt fåtal fall kunde antagas tillstädeskomma vid sammanträdena och i barnavårdsnämndernas öfverläggningar göra något inlägg af betydelse. I alla händelser torde, därest, såsom kommittéen föreställt sig, inspektionen af skyddshemmen skulle komma att anförtros åt statens folkskoleinspektörer, dessa icke lämpligen böra samtidigt äga rätt att deltaga i barnavårdsnämndernas förhandlingar.»

Jfr 6 § 2 mom.

5 §.

Barnavårdsnämndens ledamöter och kretsombud böra hafva uppmärksamhet därå, att barn ej må blifva försummade i sedligt afseende eller vanartas, samt, om sådant förekommer, därom göra anmälan hos nämnden. Sådan anmälan må ock göras af någon statens eller kommunal myndighet eller ock af ämbets- eller tjänsteman, hvilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som föranleda till anmälan.

Såsom exempel på de ämbets- och tjänstemän, som här åsyftas, uppräknar kommittéen K. B., magistrat, polistjänsteman, präst och lärare.

Ehuru anmälningsrätten blifvit, på sätt här skett, begränsad, är likväl tydligt, att, därest från annan person än de i denna § omförmälda skulle inkomma en anmälan, som synes vara förtjänt af uppmärksamhet, barnavårdsnämndens ordförande är oförhindrad att vidtaga förberedande åtgärder för ärendets upptagande och att bringa den inkomna anmälan till nämndens kännedom. Detta utsäges ock i motiven.

6 §.

1. Har anmälan enligt 5 § blifvit gjord, skall barnavårdsnämndens ordförande för ärendets beredande oförtöfvadt söka inhämta noggrann kännedom om barnets lefnadsförhållanden och uppförande.

Finnes anledning antaga, att barns vanart är beroende på sjuklighet till kropp eller själ, skall ordföranden inhämta läkares yttrande härom.

2. Till deltagande i nämndens öfverläggning om anmäldt barn skola kallas det ombud, till hvars krets barnet hör, och skoldistriktets särskilda folkskoleinspektör samt den lärare eller lärarinna inom distriktet, af hvilken barnet senast åtnjutit undervisning; börande läraren eller lärarinnan, om hinder möter för personlig inställelse, till nämnden afgifva skriftligt yttrande.

Tillhör barnet församling af främmande trosbekännare och är denna församlings föreståndare bosatt inom distriktet, skall tillfälle beredas honom att yttra sig i ärendet.

Ang. mom. 1: Upplysningar kunna inhämtas genom förfrågningar i hemmet och skolan samt efterforskningar hos grannar eller andra, som kunna hafva kännedom om barnet.
Ang. mom. 2: Jfr anm. vid 4 §.

7 §.

1. Finner barnavårdsnämnd anmäldt barn vara i sedligt afseende försummadt, skall nämnden inför sig eller genom särskildt utsedt ombud

tilldela dem, hvilka det åligger att hafva vård om barnet, en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringsplikter.

2. Visar barnet vanart, skall nämnden, på sätt nu är sagdt, tilldela det en allvarlig varning och, om sådant anses gagneligt, jämväl föreskrifva, att barnet skall inom viss tid och i ojäfviga vittnens närvaro tilldelas lämplig aga; skolande nämnden draga försorg därom, att agan varder genom därtill af nämnden utsedd lämplig person behörigen verkställd.

3. Har nämnden beslutit åtgärd, hvarom i 1 eller 2 mom. sägs, bör nämnden uppdraga åt någon af sina ledamöter eller åt kretsombud eller annan lämplig person att med särskild uppmärksamhet följa barnets lefnadsförhållanden och öfvervaka dess uppförande samt lämna råd och bistånd vid dess uppfostran.

4. Då åtgärd enligt 1 eller 2 mom. vidtages, skola barnets föräldrar eller målsman tillika erinras om den påföljd, som, där rättelse ej vinnes, skall enligt 8 § inträda, och om den ersättningsskyldighet, som i sådan händelse jämlikt 25 § åligger dem.

5. I afseende å barnavårdsnämnds rätt att kalla till inställelse och påföljd för underlåtenhet att hörsamma kallelsen gäller i motsvarande tilllämpning hvad som finnes stadgadt för kyrkoråd.

Såsom af denna §, jämförd med 8 §, framgår, bör ett vanartadt eller i sedligt afseende försummadt barn ej genast skiljas från hemmet. Lagstiftaren har utgått från den grund-

satsen, att det ur alla synpunkter är lyckligast, om barnet kan tillrättaföras genom lämpliga ingrepp mot detsamma i hemmet. Kommittéen yttrar i afseende härå:

»Där en ändamålsenlig barnauppfostran kan på ett tillfredsställande sätt ordnas utan någon mera ingripande förändring i dess naturliga gång, i hemmet under föräldrars eller målsmans ledning, måste detta också betraktas såsom det mest önskvärda. Det egna hemmet erbjuder merendels den rätta jordmånen för barnets utveckling, och giltigheten af denna sats bör icke inskränkas till de hem, där på det hela taget allt är väl beställdt och där barnet mötes af goda föredömen och inflytelser. Äfven där hemmet i ett och annat, ja, i mångt och mycket, icke är af önskvärd beskaffenhet, bör man noga betänka sig, innan en så ingripande åtgärd vidtages som barnets skiljande från hemmet; känslan af samhörighet äfven med ett mindre godt hem utgör tvifvelsutan en stödjepunkt, som kan verksamt bidraga till hejdande af ett barns begynnande förfall.»

Det förfarande, som föreskrifves i denna §, är olika, allt eftersom fråga är om ett vanartadt eller om ett i sedligt afseende försummadt barn. I förra fallet tillämpas mom. 2, i senare fallet mom. 1. Mom. 3 och 4 afse båda fallen.

Ang. mom. 5 jfr *K. F. om kyrkostämma m. m. d. 21 mars 1862*, § 29, samt *K. F. om kyrkostämma m. m. i Stockholm d. 20 nov. 1863*, § 31.

8 §.

1. Pröfvar barnavårdsnämnd i särskildt fall de i 7 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa eller hafva sådana åtgärder vidtagits, men icke medfört åsyftad verkan, äger nämnden skilja barnet från hemmet att för vård och uppfostran till annan öfverlämnas. Skälen för barnavårdsnämndens beslut härom skola i beslutet angifvas och antecknas i protokollet.

2. Beslut om barns skiljande från hemmet skall skriftligen delgifvas dess föräldrar eller måls-

man, och skall därvid tillika affordras dem förklaring, huruvida de samtycka till beslutets verkställande; skolande behöriga intyg om såväl delgifningen som den afgifna förklaringen förvaras bland nämndens handlingar samt vid dess nästa sammanträde föredragas och i protokollet antecknas.

3. Om föräldrar eller målsman icke lämna sådant samtycke, som i 2 mom. sägs, skall nämnden, med redogörelse för hvad i ärendet förekommit, senast fjorton dagar efter den, då beslutet bevisligen delgafs, underställa detsamma Konungens befallningshafvandes pröfning.

4. Hafva barnets föräldrar eller målsman icke inom fjorton dagar efter beslutets fattande kunnat anträffas, skall beslutet underställas Konungens befallningshafvandes pröfning inom fjorton dagar efter utgången af sagda tid.

5. Utan hinder af underställning må barnavårdsnämnds beslut bringas till verkställighet.

Om hemmet ej är i stånd att fylla sin uppgift i afseende å barnets uppfostran — detta må nu bero på hemmets egen eller barnets beskaffenhet och förhållande —, är den naturliga utvägen att upphäfva förbindelsen mellan hemmet och barnet, att försätta barnet under andra och bättre inflytelser eller påverka detsamma med kraftigare, framför allt moraliska tvångsmedel, än barnet förut varit underkastadt.

Någon ovillkorlig skyldighet för barnavårdsnämnd att vidtaga denna åtgärd är dock icke stadgad. Ordet »äger» i 1 mom. afser, enligt hvad i motiven uttryckligen utsäges, allenast att tillerkänna nämnden befogenhet härutinnan. Det kan hända, att barnet låter sig rätta på annat sätt. Så t. ex. kan för ett skolpliktigt barn vara till fyllest med den aga, som läraren enligt 42 § folkskolestadgan äger utdela. Denna § lyder numera, enligt *K. F. d. 21 juni 1902:*

§ 42. 1. Efter skedd intagning skall lärjunge på de bestämda lärotiderna ordentligt infinna sig i skolan och, såvida ej förfall blifvit anmäldt och godkändt i den ordning, som denna stadga och skoldistriktets reglemente bestämma, utan afbrott begagna undervisningen, till dess tillstånd erhålles att från skolan afgå.

2. Lärjunge vare pliktig att iakttaga ett sedigt och anständigt uppförande så inom som utom skolan, visa aktning och lydnad för sina lärare, med uppmärksamhet följa undervisningen, flitigt och noggrant fullgöra sitt arbete samt varsamt begagna skolans undervisningsmateriel och öfriga tillhörigheter.

3. Lärjunge, som felar i sina åligganden, vare i mån af förseelsens beskaffenhet underkastad lärarens bestraffning, vid ringare felaktighet medelst varning eller annat lindrigt tuktomedel samt vid fortsatt eller svårare förseelse medelst lämplig aga i enlighet med de närmare bestämmelser, som i detta afseende meddelas i det för skoldistriktet gällande reglemente.

4. För lärjunge, som af lärares bestraffning icke låter sig rätta, äfvensom för lärjunge, hvilken genom svårare vanart utöfvar skadligt inflytande på sina medlärjungar och därför bör från dem skiljas, må skolrådet, i den mån erforderliga medel därtill kunna beredas, vidtaga anordningar, hvarigenom sådana lärjungar kunna erhålla en särskildt för dem lämpad uppfostran vare sig i särskild skola eller på annat sätt, som finnes ändamålsenligt.

I motiven uttalas särskildt, att då barnavårdsnämnd och skolstyrelse i de allra flesta skoldistrikt komma att sammanfalla och en särskild barnavårdsnämnd, som rätt förstår sin uppgift, otvifvelaktigt sträfvar att samarbeta med skolrådet, hvars ordförande i regeln ock är ordförande i barnavårdsnämnden, några konflikter uti nu ifrågavarande hänseende mellan barnavårdsnämnd och skolstyrelse näppeligen äro att befara, ehuru någon skarp gräns mellan bådas myndighet därutinnan icke är uppdragen. Jfr 51 § folkskolestadgan, inf. sid. 12.

Huruvida *särskildt protokoll* i barnavårdsärenden skall föras af skolrådet, är ej uttryckligen sagdt. Bäst torde vara, att så sker. (*Jfr lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga d. 27 juni 1902, § 1*, se sid. 148.) Däremot uttalades vid frågans behandling i andra kammaren af särskilda utskottets vice ordförande bestämdt, att *särskilda räkenskaper* måste föras.

Jfr 27 § 6 mom.

Sedan beslut fattats om ett barns skiljande från hemmet, skall med barnet förfaras enligt 11 §, om det är i sedligt afseende försummadt, och enligt 12 §, om det är vanartadt.

Då föreskrift i 3 och 4 mom. meddelats om underställning af barnavårdsnämnds beslut, har det ansetts obehöfligt att särskildt tala om besvärsrätt i fråga om samma beslut; och skulle — säges det i motiven — en felaktig uppfattning hos barnavårdsnämnden om innehållet af den förklaring, som föräldrar eller målsman afgifvit, föranleda, att nämndens beslut utan underställning bringas till verkställighet, lärer det stå vederbörande öppet att hos den högre myndigheten anmäla förhållandet för den åtgärd, saken kan finnas föranleda.

Jfr anm. vid 9 §.

9 §.

1. Har underställning jämlikt 8 § skett, skall Konungens befallningshafvande låta delgifva barnets föräldrar eller målsman föreläggande att antingen å viss tid, personligen eller genom ombud, inställa sig hos Konungens befallningshafvande för att höras i ärendet eller ock inom samma tid inkomma med skriftligt yttrande, vid äfventyr, om sådant försummas, att ärendet ändå afgöres. Om föräldrars eller målsmans vid förhör eller skriftligen afgifna yttrande föranleder därtill, bör Konungens befallningshafvande lämna barnavårdsnämnden tillfälle att bemöta detsamma med påminnelser, innan ärendet afgöres.

Har för delgifning af föreläggande, hvarom här sägs, mött hinder, i ty att föräldrars eller målsmans vistelseort är okänd, eller att de vistas å utrikes ort, må Konungens befallningshafvande ändå afgöra ärendet på skäl, som äro för handen.

2. Varder nämndens beslut om barnets skiljande från hemmet fastställdt af Konungens befallningshafvande, må ändring sökas hos Konungen genom besvär, som skola ingifvas till ecklesiastikdepartementet inom den tid, som i allmänhet är bestämd för öfverklagande af förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

I k. prop. hade domkapitlet föreslagits såsom andra instans i barnavårdsärenden; men riksdagen ansåg, lika med kommittéen, K. B. därtill lämpligare.

Ang. tiden för besvärs anförande enl. 2 mom. se *K. F. d. 14 dec. 1866*, anm. sid. 42.

10 §.

Befinnas, efter det barn blifvit på grund af barnavårdsnämnds beslut skildt från sitt hem, förhållandena i hemmet vara sådana, att barnet där kan erhålla lämplig vård och uppfostran, må barnet återlämnas till föräldrar eller målsman.

Jfr anm. under 20 § ang. målsmansrätt.

Uppenbart är, att bestämmelserna i 20 § icke äga tillämpning å barn, som enligt 10 § återlämnats till föräldrar eller målsman.

Angående tillämpningen af 10 § yttrade, vid frågans behandling i andra kammaren, en af ledamöterna i det särskilda utskottet:

»Det finnes en möjlighet för de föräldrar, som icke vilja åtnöja sig med det administrativa afgörandet, att få saken inför domstol, och det är genom ett användande af 10 §, som af utskottet tillagts utöfver K. M:s förslag. Genom detta stadgande har man afsett, att en fader eller målsman, som anser sitt hem vara sådant, att barnet utan fog skilts därifrån, eller som efteråt kommit i den ställning, att barnet utan skada kan vårdas i hemmet, kan göra framställning därom, att barnet till honom återlämnas; och får han då icke rätt på annat sätt, så har han den oförytterliga rättigheten att gå till domstol och

få saken där pröfvad. Det finns sålunda härigenom en möjlighet öppnad för vederbörande att, om de så önska, få saken pröfvad af domstol.»

Riktigheten af denna tolkning af 10 § synes dock kunna sättas i fråga.

11 §.

1. Skall ett i sedligt afseende försummadt barn enligt barnavårdsnämnds beslut skiljas från hemmet, bör nämnden sätta det i annat *enskildt hem*, om hvilket nämnden på grund af inhämtade upplysningar kan antaga, att barnet där kommer att på ett tillfredsställande sätt vårdas och uppfostras.

2. Finnes icke sådant hem att tillgå, bör nämnden söka bereda barnet plats i ett för ändamålet lämpadt *barnhem*.

3. När barnet hunnit den ålder och nått den stadga, att det anses kunna i tjänst eller yrke anställas, skall nämnden söka bereda barnet lämplig anställning och tillse, att det erhåller nödig utrustning.

4. Utöfver det kalenderår, under hvilket barnet fyller sexton år, bör godtgörelse för dess vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem icke utfästas af nämnden. För godtgörelse, som utfästes i strid häremot, äger rätt till ersättning enligt 23 eller 25 § icke rum.

Såsom förut nämnts, äro de åtgärder, som skola vidtagas med ett från hemmet skildt barn, olika, allt eftersom fråga är om ett i sedligt afseende försummadt eller om ett vanartadt barn.

Ett *i sedligt afseende försummadt barn* skall i främsta rummet sättas i annat enskildt hem (11 § 1 mom.). Finnes ej därtill tillgång, bör plats beredas barnet i ett barnhem (11 § 2 mom.). Visar barn, som sålunda öfverlämnats till enskildt hem eller barnhem, vanart af den beskaffenhet, att dess samvaro med andra barn måste anses innebära våda för dessas sedliga utveckling, skall barnet intagas i skyddshem, hvilket ock bör ske, där det eljest pröfvas vara af behofvet påkalladt (13 §). Härjämte är stadgadt, att, då så lämpligen kan ske, åt barnet skall beredas anställning i tjänst eller yrke (11 § 3 mom. och 20 §).

Huru *vanartadt barn* skall behandlas, se 12 § m. anm.

Inrättandet af barnhem är icke obligatoriskt. I k. prop. var föreslaget, att skoldistrikten skulle vara skyldiga att i mån af behof inrätta och underhålla barnhem; men detta stadgande uteslöts af riksdagen, som i denna punkt yttrade:

»Anlitande af barnhem är en utväg, som enligt lagens uttryckliga stadgande icke bör ifrågakomma i annat fall, än att lämpligt enskildt hem icke finnes att tillgå. Det är härvid så mycket mindre nödigt att anse tillgången på lämpliga fosterhem begränsad till dem, hvilka kunna förekomma inom barnavårdsnämndens eget distrikt, som det i flertalet förekommande fall måste anses önskvärdt, att barnen vistas på sådant afstånd från sin förutvarande omgifning, att all beröring med densamma, så vidt ske kan, förhindras. Då det sålunda i ett stort antal kommuner bör endast såsom undantagsfall förekomma, att en barnavårdsnämnd ser sig nödsakad tillgripa utvägen att insätta ett barn i barnhem, vill det synas riksdagen obehöfligt att meddela något stadgande om skyldighet för skoldistrikten i detta afseende, hvilken för dem skulle innebära så mycket större tunga, som, för den händelse de af ett sådant stadgande tvungits att möta ett tillfälligt behof af barnhem genom att själfva upprätta sådana, de, när behofvet måhända inom kort tid upphörde, skulle finna, att de belastats med obehöfliga utgifter.»

Att barn från ett skoldistrikt kunna öfverlämnas till enskildt hem eller barnhem i annat skoldistrikt, framgår tydligt af 18 § 2 och 3 mom. I fråga om barnhem är icke uppställd annan fordran, än att det skall vara »för ändamålet lämpadt». Därmed afses, enligt hvad motiven utvisa, att utesluta åtskilliga anstalter, som bära namnet barnhem och äro afsedda för vissa särskilda slag af barn, såsom obotligt sjuka,

andesvaga m. fl., med hvilka de nu ifrågavarande barnen icke böra sammanföras.

Barnhem behöfver icke hafva af myndighet fastställdt reglemente. Huruvida det ovillkorligen skall vara underkastadt inspektion (jfr 29 § och anm.), så att barnavårdsnämnderna ej äga anlita andra barnhem än dem, som stå under offentlig inspektion, är tveksamt. I k. prop. hade föreslagits, att såväl skyddshem som barnhem skulle vara underkastade den inspektion, Konungen bestämde. Riksdagen uteslöt stadgandena härom och ersatte dem med 29 § 2 mom.; och yttrade riksdagen i detta afseende:

»Uteslutandet af stadgandena om inspektion i 11 och 15 §§ har haft en olika orsak i de båda där afsedda fallen. Hvad beträffar skyddshemmen, hvarom talas i 15 §, har riksdagen i likhet med Eders K. M. ansett, att desamma alltid borde vara underkastade inspektion. Uteslutandet af stadgandet härom har skett, emedan riksdagen ansett något särskildt sådant stadgande obehöfligt, i det Eders K. M., i hvars hand lagts rätten att förordna om all inspektion af de i denna lag omnämnda anstalter, icke lärer underlåta att förordna om inspektion af skyddshemmen. Hvad däremot beträffar barnhemmen, torde, om, såsom riksdagen ansett lämpligt, ingen skyldighet för skoldistrikten att inrätta sådana beslutes, icke heller vara möjligt att förordna om ovillkorlig skyldighet för de barnhem, som anlitas af barnavårdsnämnderna, att underkasta sig inspektion. Det enda, som i detta afseende kan föreskrifvas, torde vara, att barnavårdsnämnd, som anlitar barnhem, hvilket icke står under statens inspektion, icke äger för däri insatt barn åtnjuta statsbidrag.»

På sätt riksdagen sålunda antydt, är ock stadgadt, att statsbidrag icke utgår för vård i annat barnhem än det, som står under offentlig inspektion (jfr *K. K. ang. statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902*, inf. sid. 111), hvadan frågan om barnhems skyldighet att vara underkastadt offentlig inspektion torde sakna praktisk betydelse.

Någon föreskrift om anordnande af särskild skolundervisning för barn, intagna i barnhem, finnes ej meddelad. Vanligen kunna barnhemmets barn erhålla undervisning i närmaste folkskola inom det skoldistrikt, där hemmet är beläget. Däremot förefinnes ingen skyldighet för ett skoldistrikt att vid sin folkskola mottaga barn från barnhem inom annat skoldistrikt. (Jfr angående skyddshem 15 § 5 mom.)

Bestämmelsen i 3 mom. äger ej tillämpning på den, som uppnått 18 års ålder (se 20 §).

Hvad i 4 mom. sägs gäller allenast för det fall, att barn af barnavårdsnämnd öfverlämnas till enskildt hem eller barnhem; icke då barn till enskildt hem öfverlämnas af skyddshemsstyrelse (jfr 16 §).

Ang. barnavårdsnämnds skyldighet att vaka öfver barn, som öfverlämnats till enskildt hem eller barnhem, se 18 §.

12 §.

1. Skall vanartadt barn skiljas från hemmet, har barnavårdsnämnd att ombesörja, att barnet, så snart utväg därtill finnes, varder intaget i ett för vanartade barn afsedt *skyddshem*, hvartill äfven är att räkna annan af Konungen erkänd uppfostringsanstalt för vanartade minderåriga. Har barn under tiden närmast innan det fyller femton år visat synnerligen grof vanart, må det kunna intagas i skyddshem äfven sedan det uppnått nämnda ålder, dock ej efter fyllda sexton år.

2. Till vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem, på sätt i 11 § sägs, må nämnden öfverlämna jämväl vanartadt barn, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras därigenom uppkomma.

Ett *vanartadt barn* skall i främsta rummet intagas i skyddshem (12 § 1 mom.) men må äfven af barnavårdsnämnd öfverlämnas till enskildt hem eller barnhem, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras därigenom uppkomma (12 § 2 mom.) och under förbehåll, att, därest barnet visar vanart, som anses innebära sådan våda, eller det eljest pröfvas behöfligt, barnet skall intagas i skyddshem (13 §). Vanartadt barn, som intagits i skyddshem, kan af skyddshemmets styrelse öfverlämnas till enskildt hem eller anställas i arbete, tjänst eller yrke (16 och 20 §§).

Vanartadt barn må däremot icke af skyddshemsstyrelse öfverlämnas till barnhem. Man kan möjligen hysa någon tvekan i detta afseende till följd af ordalagen i 18 § 3 mom., men förhandlingarna vid lagens antagande gifva uppenbarligen vid handen, att så varit meningen.

Upprättande af skyddshem är icke obligatoriskt. I riksdagens skrifvelse yttras härom:

»Hvad beträffar af Eders K. M. föreslagen skyldighet för landsting och vederbörande stadsfullmäktige att upprätta och underhålla *skyddshem*, ställer sig ju visserligen saken så till vida olika mot hvad förhållandet blir med barnhemmen, som insättandet i skyddshem i regel bör anlitas för de vanartade barnen, och det förty måste anses önskligt, att sådana hem i erforderligt antal finnas, om icke inom hvarje landstingsområde, så dock i olika delar af landet. Detta oaktadt är riksdagen af den öfvertygelsen, att ett sådant tvång gentemot landstingen, som Eders K. M:s förslag innebär, icke skulle vara ägnadt att gagna saken. Det får härvid icke förglömmas, att en lag, som innefattar så många nya förpliktelser för det allmänna och af det kräfver så stora offer, icke kan väntas bära goda frukter, om den icke har att påräkna frivillighet och förtroende från allmänhetens sida, utan skall framdrifvas med tvång. Såväl landstingen som stadsfullmäktige i de stora städerna hafva i många kulturella frågor ådagalagt så mycket intresse och offervillighet, att det icke finnes någon anledning antaga, att de icke äfven i fråga om de vanartade barnens uppfostran — hvars försummande vållat och fortfarande kommer att vålla det allmänna mycket men — skola vidtaga de åtgärder, som påkallas af behofvet.

Men såväl detta behof som de lämpligaste utvägarna att fylla det kunna i olika landsdelar vara mycket olika. Och just dessa efter de lokala förhållandena lämpade och därför mest ändamålsenliga utvägar löpa fara att afstängas genom ett alltför kategoriskt lagbud, som i stället kan befaras frambringa kasernartade inrättningar, vida dyrare, men till sina praktiska verkningar vida underlägsna de små hemliknande anstalter, hvaraf redan många i vårt land danats af den enskilda filantropien och som kunna förväntas uppstå i ännu större omfattning, när de med full visshet hafva att påräkna ett kraftigt ekonomiskt stöd af stat, landsting och kommuner.»

Jfr 14 §.

Något hinder finnes icke, att barn från ett landstingsområde öfverlämnas till skyddshem inom annat landstingsområde,

därest öfverenskommelse därom kan träffas med skyddhemsstyrelsen eller skyddshemmets reglemente ålägger hemmet att mottaga barn från andra landstingsområden. (Jfr anm. vid 15 §).

Skyddshemmen skola hafva fastställdt reglemente (15 § 1 mom.) och äro underkastade inspektion (29 § 2 mom.; jfr anm. vid 11 §).

Till skyddshem räknas äfven »annan af Konungen erkänd uppfostringsanstalt för vanartade minderåriga». Detta stadgande står i motsvarighet mot bestämmelsen i 1 § i *lag ang. verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran d. 27 juni 1902* (inf. sid. 138), att Konungen äger att såsom sådan allmän uppfostringsanstalt, som afses i 5 kap. 3 § strafflagen, erkänna jämväl anstalt, som af kommun eller enskilda blifvit, med eller utan bidrag af statsmedel, anordnad för uppfostran af vanartade minderåriga. Dessa båda stadganden tillsammantagna innebära, att en anstalt kan vara på en gång skyddshem för vanartade under 15 år, som omhändertagits af barnavårdsnämnd, och uppfostringsanstalt, till hvilken må hänvisas sådan brottsling mellan 15 och 18 år, om hvars intagande i dylik anstalt domstol förordnat. Olämpligheten häraf har dock icke undgått lagstiftarens uppmärksamhet. Man har nämligen betraktat en sådan anordning såsom en nödfallsutväg, som endast tills vidare får anlitas, och man har uttalat den förväntan, att å ena sidan staten och å den andra landstingen och vederbörande stadsfullmäktige, så snart sig göra låter, vidtaga sådana mått och steg, att för hvarje grupp af barn finnes att tillgå nödigt antal af de anstalter, som lämpa sig för deras vård.

Af förhandlingarna vid frågan om minderåriga förbrytares behandling framgår, att man med uppfostringsanstalt, som här nämnes, i främsta rummet afsett *åkerbrukskolonien Hall*, hvilken hittills af de flesta landstingen begagnats såsom skyddshem och framdeles torde komma att sålunda användas. Det bör härvid anmärkas, att denna anstalt alldeles icke afsetts att komma till användning såsom tvångsuppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare. Såsom skyddshem torde däremot anstalten kunna få en särskild betydelse på det sätt, att till densamma från hela landet sändas barn under 15 år, hvilka visat gröfre vanart, under det att öfriga skyddshem få mottaga de mindre vanartade barnen.

I fråga om andra punkten i 1 mom. se anm. vid 1 §.

13 §.

Visar barn, som enligt 11 § eller 12 § 2 mom. öfverlämnats till enskildt hem eller barnhem, vanart af den beskaffenhet, att dess samvaro med andra barn måste anses innebära våda för dessas sedliga utveckling, skall den barnavårdsnämnd, som beslutit barnets skiljande från hemmet, draga försorg om dess intagande i skyddshem.

Sådan åtgärd bör ock vidtagas, där den eljest pröfvas vara af behofvet påkallad.

Jfr 18 § 3 mom.

14 §.

För hvarje landstingsområde samt för hvarje stad, som ej deltager i landsting, bör finnas nödigt antal skyddshem. Hafva sådana hem till erforderligt antal icke kommit till stånd på annan väg, böra landsting eller stadsfullmäktige låta sig angeläget vara att draga försorg om deras upprättande.

Jfr anm. vid 12 §.

15 §.

1. Skyddshem skall stå under ledning af en styrelse och vara försedt med ett af Konungen godkändt reglemente.

2. Barn af olika kön må ej i samma skyddshem intagas.

3. Antalet samtidigt i ett skyddshem intagna skyddslingar må ej utan Konungens medgifvande

öfverstiga trettio, därest icke tillämpningen af bestämmelsen i 16 § om skyldighet för skyddshem att i visst fall återtaga skyddsling föranleder därtill.

4. Skyddshem bör i fråga om den vid detsamma anställda personal äfvensom i andra afseenden vara så anordnadt, att enhvar af dess skyddslingar må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.

5. Inom skyddshem skall meddelas skolundervisning, som till omfånget ej må trängre begränsas, än gällande folkskolestadga medgifver.

6. Rätt att disciplinärt bestraffa skyddsling tillkommer skyddshems styrelse och föreståndare.

Kommittéen fogade vid sitt betänkande i ämnet förslag till normalreglemente för skyddshem. Då detta förslag torde förtjäna att beaktas vid uppgörande af skyddshemsreglemente, har det ansetts lämpligt att här införa detsamma, hvarvid med [ ] utmärkts sådana delar i förslaget, som till följd af den lydelse, lagen i ämnet slutligen erhållit, icke synas vara därmed fullt öfverensstämmande.

Normalreglemente för skyddshem för gossar.

Hemmets ändamål.

1 §.

1. Skyddshemmet N. N. har till ändamål att till kristlig vård och uppfostran mottaga vanartade gossar från N. N., hvilka enligt beslut af barnavårdsnämnd inom sagda område skola från hemmet skiljas och till skyddshem öfverlämnas.

2. På styrelsens för skyddshemmet ompröfvande må bero att, på ansökan af barnavårdsnämnd utom området eller ock af fattigvårdsstyrelse eller enskild person, i skyddshemmet mottaga äfven andra vanartade gossar än här ofvan sägs.

Styrelse och förvaltning.

2 §.

1. Högsta ledningen af skyddshemmets angelägenheter utöfvas af en utaf hemmets hufvudmän * vald styrelse, bestående af fem personer samt lika många suppleanter.

Den närmaste vården och skötseln af hemmet handhafvas af en föreståndare och en husmoder.

2. Ledamöter och suppleanter i styrelsen väljas för en tid af fyra kalenderår. Vid slutet af andra året, efter det val första gången ägt rum, utträda dock efter lottning, som inom styrelsen anställes, två af dess ledamöter.

3. Styrelsen väljer inom sig för hvarje kalenderår ordförande och vice ordförande. Om båda dessa vid något tillfälle äro frånvarande, äger styrelsen utse annan ledamot att för tillfället föra ordet.

4. För styrelsens beslutmässighet fordras, att minst tre af dess ledamöter äro tillstädes.

5. Omröstning sker öppet, och tillkommer hvarje röstande en röst. Äro rösterna å båda sidor lika, gäller den mening, ordföranden biträder. Val skall, där så äskas, förrättas med slutna sedlar; mellan lika röstetal skiljer lotten.

6. Styrelsen sammanträder på kallelse af ordföranden minst två gånger om året å hemmet, ena gången under vintern och andra gången under sommaren, samt för öfrigt då ordföranden finner så nödigt eller minst två ledamöter af styrelsen för uppgifvet ändamål det begära. Vid styrelsens sammanträde föres protokoll.

7. Styrelsen utser inom sig för hvarje kalenderår en verkställande ledamot, som tillika skall vara kassaförvaltare. Denne har att, efter samråd med skyddshemmets föreståndare, i styrelsens namn afgöra de frågor, som fordra skyndsam behandling och icke äro af den vikt, att de böra till styrelsens pröfning hänskjutas. Nödiga penningmedel för skyddshemmets löpande utgifter tillhandahållas föreståndaren af verkställande styrelseledamoten.

8. Skyddshemmets föreståndare har att i styrelsen föredraga frågor rörande de i hemmet intagna barnens uppfostran och undervisning samt de öfriga ärenden, som styrelsen bestämmer, och äger rätt att deltaga i styrelsens öfverläggningar.

3 §.

1. Styrelsen har att, i enlighet med lagen angående [vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling] samt föreskrifterna i detta reglemente, förvalta skyddshemmets angelägenheter, till- och afsätta föreståndare, husmoder och lärarinna (lärare), uppgöra instruktion för dessa och för rättaren (trädgårdsdrängen), fastställa dag- och matordning för hemmet samt årligen före den — — — — till hufvudmännen inkomma med redovisning för omhänderhafda medel, berättelse om skyddshemmets verksamhet, förslag till inkomst- och utgiftsstat för nästföljande år samt i öfrigt de framställningar, som styrelsen kan finna erforderliga.

2. Styrelsen äger att, om så erfordras, förordna ombud att å skyddshemmets vägnar söka, kära och svara, så ock eljest hemmets talan föra.

---

* Med »hufvudmän» förstås i detta normalreglemente den eller de personer eller den korporation, som grundat skyddshemmet, eller de, som eljest äro enligt stiftelseurkunden till hufvudmän utsedda.

3. Styrelsen skall genom någon sin ledamot en gång om året verkställa inventering vid skyddshemmet samt besiktning å fastigheten. Häröfver upprättas instrument, som skall åtfölja årsberättelsen. Vid ombyte af föreståndare har styrelsen att själf eller genom vissa därtill utsedda styrelseledamöter verkställa sådan inventering och besiktning, som nu är sagdt; och skall det däröfver upprättade instrumentet biläggas årsberättelsen.

4. Skyddshemmets såväl fasta som lösa egendom skall genom styrelsens försorg försäkras mot brandskada.

4 §.

1. För granskning af styrelsens och skyddshemmets räkenskaper och förvaltning utse hufvudmännen årligen — — revisorer och lika många suppleanter.

2. Styrelsens och skyddshemmets räkenskaper skola afslutas med kalenderår samt jämte styrelsens protokoll af styrelsen till revisorerna öfverlämnas före — — — — — —. Revisionen skall vara verkställd inom — — månad — därefter, och skall revisionsberättelsen jämte däraf föranledda förklaringar före den — — — — — — af styrelsen aflämnas till hufvudmännen, som besluta om ansvarsfrihet.

3. Styrelsens ledamöter stå i gemensamt ansvar för skyddshemmets penningmedel och öfriga tillgångar, till dess ansvarsfrihet beviljas eller natt och år förflutit från revisionsberättelsens aflämnande, utan att klander blifvit vid vederbörlig domstol anhängiggjordt.

5 §.

Föreståndaren, husmodern och lärarinnan (läraren) tillsättas för viss tid eller på viss tids uppsägning. Tjänstepersonalen vid skyddshemmet städjes af föreståndaren i laga ordning.

6 §.

Styrelsen må låta sig angeläget vara att lämna föreståndare, husmoder och lärarinna (lärare) behöflig ledighet.

Barns intagande i skyddshemmet.

7 §.

Ansökan om barns intagande i skyddshemmet göres skriftligen hos föreståndaren och skall vara åtföljd af:

a) prästbetyg, utvisande barnets namn, ålder och födelseort, huruvida det är döpt och vaccineradt, samt föräldrarnes namn, bostad och yrke;

b) för barn, som bevistat skola, skriftligen afgifvet vitsord öfver dess kunskaper och färdigheter, flit och uppförande samt uppgift om dess skolgång;

c) läkarebetyg, som styrker, att barnet icke är behäftadt med smittosam sjukdom, ej heller med annan sjukdom, vanförhet eller lyte, som förhindrar deltagande i den undervisning eller det kroppsarbete, som vid skyddshemmet förekommer;

d) uppgifter ur barnavårdsnämndens handlingar angående de förhållanden, under hvilka barnet vuxit upp, dess föregående uppförande samt öfriga omständigheter, som kunna tjäna till ledning för skyddshemmets upp-

fostrande verksamhet; börande, där ansökan göres af annan än barnavårdsnämnd, motsvarande uppgifter vara till riktigheten styrkta af vederbörande barnavårdsnämnds ordförande;

e) styrkt afskrift af barnavårdsnämnds beslut, att barnet skall i skyddshem intagas, eller, om ansökan göres af annan, förord därtill af vederbörande barnavårdsnämnds ordförande;

[f) behörig förbindelse af barnavårdsnämnd eller annan sökande att till skyddshemmet på viss tid erlägga den af hufvudmännen fastställda eller af styrelsen på hufvudmännens uppdrag bestämda årliga afgiften; samt

g) där ansökan göres af annan än barnavårdsnämnd, öfverlåtelse af målsmansrätten öfver barnet till skyddshemmets styrelse för den tid barnet i hemmet eller under dess vård kvarblifver.]

8 §.

1. Öfver inkommen ansökan om barns intagande i skyddshem beslutar verkställande styrelseledamoten tillsammans med föreståndaren. Äro de icke om beslutet ense, hänskjutes ärendet till styrelsens afgörande.

2. Om plats i skyddshemmet icke finnes, eller om ansökan af annan anledning icke bifalles, skall föreståndaren därom ofördröjligen underrätta sökanden, liksom han ock, om ansökan bifalles, bör meddela nödiga upplysningar rörande barnets mottagande.

Uppfostringsarbetet vid skyddshemmet.

9 §.

[Den på skyddshemmets styrelse öfverlåtna målsmansrätten öfver intagen skyddsling utöfvas af föreståndaren, så länge skyddslingen befinner sig under hemmets vård och tillsyn.]

10 §.

Uppfostringsarbetet inom skyddshemmet skall ledas af de grundsatser, som böra följas inom det kristliga hemmet, hvadan skyddslingarne skola behandlas såsom barn, de där fostras i syfte att varda gudfruktiga och dugliga medlemmar af samhället. Alla vid hemmet anställda personer böra deltaga i dess uppfostrande verksamhet icke endast genom noggrant fullgörande af dem närmast åliggande uppgifter utan ock genom en saktmodig och allvarlig behandling af skyddslingarne samt en i allo föredömlig vandel.

11 §.

1. Åt skyddslingarnes hälsovård skall ägnas sorgfällig uppmärksamhet. Renlighetens fordringar skola väl tillgodoses. Bostäderna samt skol- och öfriga undervisningslokaler skola vara sunda, rymliga och väl ventilerade, kosten enkel och närande samt beklädnaden lämpad efter årstiden och i öfrigt ändamålsenlig. Nödig sjukvård beredes åt skyddslingarne. Om dödsfall samt om svårare sjukdomsfall eller olyckshändelse bland skyddslingarne skola deras föräldrar och verkställande styrelseledamoten ofördröjligen underrättas.

2. För skyddslingarne och hemmets personal bör, så vidt ske kan, gemensamt hushåll anordnas. Vid fastställandet af matordningen bör krafvet på nödig omväxling särskildt tillgodoses.

12 §.

1. För att skyddslingarne må utbildas till dugliga arbetare skola de i mån af utveckling och anlag tidigt vänjas att deltaga i de vid hemmet förefallande arbeten af olika slag ute och inne.

2. Den skolundervisning, som i skyddshemmet meddelas, bör lämpas efter skyddslingarnes ålder och utveckling; och böra i öfrigt de i gällande folkskolestadga gifna anvisningar påaktas.

3. Åt undervisningen i trädgårdsskötsel, jordbruk och olika arter af slöjd samt sång och gymnastik må särskild omsorg ägnas. I skyddshemmets trädgård bör, så vidt möjligt är, hvarje skyddsling erhålla sitt eget trädgårdsland.

4. Vid fastställandet af dagordningen bör tillses, att kroppsarbete, undervisning, lek och nödig hvila lämpligen omväxla.

5. Skyddshemmet skall vara försedt med erforderlig undervisningsmateriel samt goda barn- och ungdomsböcker.

13 §.

1. Sön- och helgdagar böra skyddslingarne, där så låter sig göra, med församlingen deltaga i den offentliga gudstjänsten.

2. Konfirmationsundervisning bör helst meddelas skyddslingarne tillsammans med barnen i den församling, där skyddshemmet är beläget.

14 §.

1. Ordningsregler för skyddslingarne uppgöras af föreståndaren och fastställas af styrelsen samt anslås på lämpliga ställen inom skyddshemmet.

2. Skyddslingarne skola vid hemmet vara under noggrann tillsyn, hvarvid dock nödigt utrymme för deras frihet bör lämnas.

3. Föräldrar och andra anhöriga må icke utan föreståndarens medgifvande besöka skyddsling; och äger föreståndaren, om han så nödigt pröfvar, därvid närvara.

4. Skyddslingarnes brefväxling skall af föreståndaren öfvervakas.

5. Skyddslingarne tillåtas ej lämna hemmet utan särskildt för hvarje gång af föreståndaren meddeladt tillstånd.

15 §.

Afviker skyddsling från skyddshemmet eller från den, till hvilken han från hemmet öfverlämnats, skall föreståndaren söka, så fort ske kan, få rymlingen återförd och fördenskull, om så påfordras, hos vederbörande Konungens befallningshafvande eller polismyndighet begära handräckning för den afviknes efterspanande och återförande.

16 §.

För längre tids välförhållande, flit och goda bemödanden må lämpliga belöningar, såsom förtroendeuppdrag, vissa friheter eller förmåner, kunna tilldelas skyddslingarne.

17 §.

Skyddsling, som gör sig skyldig till förseelse och ej på annat sätt låter sig rätta, vare, allt efter förseelsens beskaffenhet samt den felandes sinnesart och kroppstillstånd, underkastad lämpliga bestraffningar, såsom

förlust till större eller mindre del af förut vunna företräden,

inskränkning för kortare eller längre tid af de friheter och förmåner, som i allmänhet äro skyddslingarne i hemmet medgifna,

aga, gifven med ris eller rotting af föreståndaren själf eller i hans närvaro, samt

afskiljande från kamrater; börande dock fullständigt sådant afskiljande för längre tid än två dagar åt gången icke få äga rum, med mindre föreståndaren därom rådgjort med verkställande styrelseledamoten och denne därtill samtyckt.

Förflyttning från hemmet.

18 §.

Anser föreståndaren, att skyddslings bästa befrämjas därigenom, att han tills vidare eller för viss tid öfverlämnas till vård och uppfostran i enskildt hem eller anställes i arbete, tjänst eller yrke, har föreståndaren att därom hos styrelsen framställa förslag. Besluter styrelsen sådan åtgärd, skall aftal uppgöras mellan styrelsen och den, hvilken skall mottaga skyddslingen.

19 §.

Föreståndaren skall hafva tillsyn öfver skyddsling, som från skyddshemmet till annan öfverlämnats; och bör han jämväl med uppmärksamhet följa utskrifven skyddsling samt lämna denne det stöd, som omständigheterna kunna medgifva.

Minnesbok.

20 §.

Öfver samtliga i skyddshemmet intagna skyddslingar skall af föreståndaren föras minnesbok enligt af styrelsen fastställdt formulär, angifvande för hvarje skyddsling hvad det vid intagandet aflämnade prästbetyget om honom innehåller, tiden för hans intagande i hemmet, det hufvudsakliga af de upplysningar, som ingått rörande hans föregående lefnad och de förhållanden, under hvilka han vuxit upp, hans uppförande och flit såväl i skyddshemmet som under den tid, han varit till annan öfverlämnad, de framsteg han gjort i arbetsduglighet och kunskaper, beskaffenheten af och anledningarna till honom tilldelade belöningar eller bestraffningar, tiden för hans utskrifning från skyddshemmet, den persons namn och boningsort, hos hvilken han då anställdes, samt slutligen de upplysningar, som kunna erhållas angående hans vandel, sedan han från hemmet utskrifvits.

Normalinstruktioner.

A. *För föreståndaren.*

Föreståndaren, som i egenskap af skyddshemmets husfader har den närmaste ledningen af detsamma sig anförtrodd, åligger, utom hvad i gällande lag och det för skyddshemmet utfärdade reglementet bestämmes:

att vara husbonde öfver hemmets tjänstepersonal och tillse, att hvar och en, som där är anställd, fullgör sina åligganden samt för öfrigt på allt sätt befordrar skyddshemmets ändamål;

att hafva en faderlig vård om skyddslingarne;

att med personal och skyddslingar dagligen hålla morgon- och aftonbön äfvensom gudstjänst å de sön- och helgdagar, då skyddslingarne icke besöka församlingens kyrka;

att tillse, att reglementets bestämmelser om renlighet och luftväxling samt om skyddslingarnes utspisning, beklädnad och utrustning noga iakttagas;

att ordna och leda skyddslingarnes kroppsarbete, skolundervisning och öfriga sysselsättningar och själf, så mycket som möjligt, däri deltaga;

att uppgöra ordning för och själf taga del i tillsynen öfver skyddslingarne under nätterna och å fritider;

att, där så lämpligen ske kan, tid efter annan besöka från skyddshemmet till annan öfverlämnad skyddsling;

att ombestyra, att föreskrifna anteckningar rörande skyddslingarne blifva ordentligt förda;

att förvara inkomna handlingar;

att handhafva hemmets ekonomiska angelägenheter samt tillse, att erforderliga inköp och försäljningar för hemmets räkning verkställas efter de grunder, som af styrelsen bestämmas;

att hafva sorgfällig tillsyn öfver hemmets såväl fasta som lösa egendom, hvarvid särskildt bör tillses, att brandredskapen och eldstäderna äro i tillfredsställande skick samt att sotning på behöriga tider verkställes;

att föra hemmets räkenskaper och inventarielistor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

B. *För husmodern.*

Husmodern, som har att med ordning och sparsamhet förestå hemmets hushåll, åligger:

att hafva en moderlig vård om skyddslingarne;

att hafva uppsikt öfver de kvinnliga tjänarne samt leda deras arbeten;

att hafva tillsyn öfver och själf, i den mån förhållandena det medgifva, lägga hand vid hushållsgöromålen;

att tillse, att skyddslingarnes mat är väl lagad och tillräcklig samt i öfverensstämmelse med den fastställda matordningen;

att biträda föreståndaren vid inköp af hushållsartiklar;

att ombesörja och, så vidt omständigheterna det medgifva, själf lägga hand vid förfärdigande, renhållning och lagning af hemmets linne, handdukar och sängkläder samt de af skyddslingarne använda gångkläder, linne och strumpor m. m. äfvensom hafva uppsikt öfver förrådet af dessa persedlar och gå föreståndaren till handa vid erforderliga uppköp för detsamma;

att öfvervaka, att skyddshemmets samtliga rum och lägenheter hållas väl luftade, städade och rena;

att efter godkänd inventarieförteckning ansvara för hemmets hushållsinventarier.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

C. *För lärarinnan.*

Lärarinnan har att samarbeta med föreståndaren och husmodern vid skyddslingarnes uppfostran, hvarvid henne särskildt åligger:

att enligt fastställd ordning deltaga i skolundervisningen och tillsynen öfver skyddslingarne;

att biträda husmodern i tillsynen öfver och arbetet med förfärdigande, renhållning och lagning af de hemmet tillhöriga eller af skyddslingarne använda kläder, linne och öfriga persedlar;

att sköta de sjuka bland skyddslingarne, såvida de vid hemmet vårdas, samt hafva hand om hemmets medikamentsförråd.

— —

D. *För rättaren.* *

Rättaren åligger:

att med biträde, så långt ske kan, af de i hemmet intagna skyddslingarne i samråd med föreståndaren efter bästa förstånd sköta hemmets jordbruk, trädgård och ladugård och i sammanhang därmed erforderliga arbeten samt andra yttre sysslor för hemmet;

att därunder vinnlägga sig om att bibringa skyddslingarne nödig undervisning och hafva noggrann uppsikt öfver dem;

att äfven i öfrigt efter föreståndarens anvisning deltaga i skyddslingarnes öfvervakande;

att mildt behandla hemmets husdjur och äfven därigenom vara för skyddslingarne ett föredöme;

att efter godkänd inventarieförteckning ansvara för hemmets yttre inventarier;

att för öfrigt med villighet och noggrannhet efterkomma föreståndarens tillsägelser.

— —

Normaldagordning för skyddshem.

Skyddslingarne böra stiga upp om sommaren kl. 6 på morgonen, om vintern kl. 1/2 7. (De äldre stiga upp tidigare, då förefallande arbeten vid hemmet göra det nödigt.)

Skyddslingarne bädda själfva upp sina sängar och förrätta erforderliga sysslor, såsom ved- och vattenbärning, eldning, städning m. m.

Efter frukost och morgonbön fortgår kroppsarbete eller skolundervisning (med vederbörliga raster) under 4 à 4 1/2 timmar till kl. 12.

Kl. 12—1/2 2 eller 2 ledighet och middag. Under sommaren bada skyddslingarne före middagen.

Kl. 1/2 2 eller 2—4. Kroppsarbete eller skolundervisning.

Kl. 4—1/2 5. Ledighet. Mellanmål.

Kl. 1/2 5—7. Sysselsättning inomhus eller arbete ute; läxläsning.

Kl. 7—8. Ledighet, kvällsmat, aftonbön.

Skyddslingarne gå till sängs om vintern omkr. kl. 8, om sommaren omkr. kl. 9.

Anm. Skolundervisningen, som bör pågå hufvudsakligen under vintermånaderna och helst förläggas till förmiddagarna, må för hvarje skyddsling upptaga högst 3—4 timmar om dagen.

---

* Hvad här föreslagits i fråga om rättare kan i hufvudsakliga delar tillämpas äfven i fråga om trädgårdsdräng, därest sådan i stället för rättare anställes.

Reglementen hafva hittills af Konungen fastställts: för Jönköpings läns fångvårdsförenings skyddshem i Höreda, för Anna Lisa Lidbecks uppfostringsanstalt i Lidköping, för Hallands läns landstings skyddshem å Mäshult, för Svenska diakonissanstaltens skyddshem för flickor i Sjötorp samt för Östergötlands läns landstings skyddshem i Folåsa.

De i dessa reglementen intagna stadganden om hemmens ändamål innehålla

för Höreda skyddshem:

»Höreda skyddshem, upprättadt af Jönköpings läns fångvårdsförening, har till ändamål att, i enlighet med lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, från länet till vård mottaga vanartade gossar emellan 8 och 15 års ålder samt uppfostra dem till gudsfruktan och arbetsduglighet»;

för Anna Lisa Lidbecks uppfostringsanstalt:

»Enligt Anna Lisa Lidbecks testamente den 21 november 1878 mom. 18 är anstaltens ändamål att vara ett räddningshem eller uppfostringsanstalt för barn, som blifvit för brott sakfällda eller eljest visat sig vanartiga och ej inom eget hem kunna erhålla ändamålsenlig vård och kristlig uppfostran.

I anstalten intagas gossar vid en ålder under 15 år efter beslut af styrelsen och till det antal, som anses lämpligt, för att nödig vård och undervisning må kunna beredas dem»;

för skyddshemmet å Mäshult:

»Skyddshemmet har till ändamål att i enlighet med lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn till vård emottaga gossar under 15 eller i visst fall 16 års ålder, hvilka af barnavårdsnämnd dit öfverlämnas, för att söka återföra och uppfostra dem till gudsfruktan, arbetsamhet och goda seder»;

för skyddshemmet i Sjötorp:

»Diakonissanstaltens skyddshem vid Sjötorp i Huddinge socken af Stockholms län har till ändamål att i enlighet med lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn till kristlig vård och uppfostran mottaga vanartade flickor af 10—15 års ålder, hvilka uppå ansökan af barnavårdsnämnd eller enskilda öfverlämnas till skyddshemmet»;

samt för skyddshemmet i Folåsa:

»Skyddshemmets ändamål är att, med tillämpning af lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, öppna en tillflyktsort för vanartade gossar inom Östergötlands län, hvilka enligt beslut af

barnavårdsnämnd inom sagda område skola skiljas från hemmet och öfverlämnas till skyddshem, samt att genom sorgfällig undervisning och inverkan af den kristligt husliga ordningens allvar söka att återgifva dem i möjligaste måtto förbättrade åt samhället.»

Beträffande åkerbrukskolonien Hall lyder 1 § af reglementet, af K. M:t fastställdt den 24 oktober 1879:

»Åkerbrukskolonien Hall i Östertälje socken och Stockholms län, inrättad af Föreningen till minne af konung Oscar I och drottning Josefina, har till ändamål att från alla delar af riket till vård emottaga gossar emellan 10 och 15 års ålder, hvilka, för begångna brottsliga handlingar eller gröfre vanart, antingen enligt domstols förordnande, jämlikt kap. 5 § 1 i strafflagen, skola i allmän uppfostringsanstalt insättas eller på grund af intyg af polis- eller kommunalmyndighet anses böra i sådan anstalt intagas, samt att dem till gudsfruktan, arbetsamhet och goda seder återföra och uppfostra.»

Då enligt 1 § af *lag om ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kap. strafflagen d. 27 juni 1902* (inf. sid. 132), hvilken lag träder i kraft den 1 januari 1905, barn under 15 år icke kunna vid domstol åtalas för brott, komma därigenom såväl åkerbrukskolonien Hall som Anna Lisa Lidbecks uppfostringsanstalt att uteslutande vara skyddshem för vanartade barn.

Reglementena för omförmälda skyddshem, hvilka alla upprättats långt innan föreliggande lag tillkommit, äro gifvetvis icke i allo uppställda i öfverensstämmelse med nyss intagna normalreglemente. I motiven utsäges ock uttryckligen, att fastställandet af ett skyddshems reglemente blott skall afse att betrygga, att anstalten i hufvudsak är ändamålsenligt inrättad, och att man ej vill alltför strängt binda de olika skyddshemmen vid en viss form eller en viss metods detaljer.

Ett prejudikat är här att märka. Styrelsen för Anna Lisa Lidbecks uppfostringsanstalt anhöll, sedan anstaltens reglemente blifvit fastställdt, att i reglementet måtte införas en bestämmelse om rätt att från anstalten skilja barn, som vore så vanartadt, att anstalten ej kunde tillrättaföra det eller att det utöfvade menlig inverkan på andra barn; men denna anhållan bifölls icke af Kungl. Maj:t. Uppenbart är ju ock, att en sådan bestämmelse, som väl lämpat sig beträffande ett barnhem, skulle stått i bestämd motsättning till anstaltens natur af skyddshem.

Begränsningen i 3 mom. af antalet skyddslingar i ett skyddshem till 30 grundar sig därpå, att man ansett de små hemmen

böra tillmätas ett afgjordt företräde. Begränsningen afser ej det fall, att hvarje *anstalt* innehåller mer än ett *hem*. Man har nämligen ej velat lägga hinder för uppförande af anstalter med flera skilda småhem om högst 30 platser samt gemensamma byggnader för skollokaler, förvaltning m. m. Såsom exempel på sådana anstalter kan hänvisas till Bastö i Norge.

I riksdagens skrifvelse uttalas, att skyddshems föreståndare med allt skäl bör tilldelas titeln *husfader*.

Beträffande den uppfostran, som bör meddelas i skyddshem, uttalar riksdagen, att det i flertalet fall torde vara mindre önskligt, att barnen uppfostras till yrkesarbetare, hvilket skulle hafva till följd, att de efter sin utskrifning helst sökte sig till städerna, där frestelserna för dem blefve störst. Det lämpligaste torde, säger riksdagen, i allmänhet vara, att skyddshemmen anordnas så, att skyddslingarne inom dem erhålla undervisning företrädesvis i jordbruk, trädgårdsskötsel och annat i samband därmed stående arbete, så att de efter utskrifningen kunna anställas i tjänst på landet.

I fråga om 6 mom. jfr anm. vid 20 § ang. målsmansrätt.

16 §.

Har ett år förflutit, sedan skyddsling blifvit i skyddshem intagen, äger styrelsen att, därest sådant finnes för skyddslingen nyttigt, tills vidare eller för viss tid för vård och uppfostran öfverlämna honom till enskildt hem eller anställa honom i arbete, tjänst eller yrke; styrelsen obetaget att tidigare vidtaga dylik åtgärd, där i särskildt fall omständigheterna sådant påkalla.

Då skyddsling sålunda öfverlämnas till enskildt hem eller anställes i arbete, tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för skyddshemmets styrelse att när som helst återtaga skyddslingen; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om

hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder.

Den tid, för hvilken skyddsling enligt denna § kan öfverlämnas till enskildt hem eller anställas i arbete, tjänst eller yrke, torde, med hänsyn till bestämmelserna i 17 och 20 §§, icke kunna utsträckas längre än till dess skyddslingen uppnått 19 års ålder.

Ang. det arbete, tjänst eller yrke, som bör väljas, se utdrag ur riksdagens skrifvelse vid 15 §.

17 §.

1. När skyddsling vunnit den stadga, att uppfostran i skyddshemmet anses icke vidare vara för honom behöflig, må styrelsen besluta hans utskrifning.

Senast då skyddsling uppnått aderton år, skall han från hemmet utskrifvas.

2. Styrelsen skall söka bereda skyddsling lämplig anställning vid utskrifningen samt tillse, att han erhåller nödig utrustning.

Jfr 20 §.

18 §.

1. Barnavårdsnämnden bör öfvervaka de barns uppförande och uppfostran, som till enskildt hem eller barnhem af nämnden öfverlämnats.

2. Tillhör det enskilda hem eller barnhem, till hvilket ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barn blifvit af barnavårdsnämnd öfverlämnadt, annan nämnds distrikt, skall underrättelse om barnets öfverlämnande ofördröjligen meddelas denna nämnd.

3. Finner nämnden, att barn, som inom dess distrikt är af annan barnavårdsnämnd eller af styrelse för skyddshem till enskildt hem eller barnhem öfverlämnadt, ej erhåller nödig vård och uppfostran eller att det genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, skall underrättelse härom ofördröjligen meddelas vederbörande nämnd eller styrelse.

4. Leder sådant meddelande icke till åsyftad verkan, skall barnavårdsnämnden inom det distrikt, där barnet vistas, om förhållandet göra anmälan hos Konungens befallningshafvande, som har att förständiga vederbörande nämnd eller styrelse att vidtaga lämplig åtgärd för barnets uppfostran. Tillhör denna nämnd eller styrelse annat län, öfverlämnar Konungens befallningshafvande ärendet till handläggning af Konungens befallningshafvande därstädes.

Angående dessa stadganden yttras i kommittéens betänkande:

»Genom 1 mom. i denna § fastslås den princip, att den barnavårdsnämnd, som beslutit skilja ett barn från dess hem och att öfverlämna detsamma till annat enskildt hem eller till barnhem, också bör öfvervaka och bedöma resultaten af dessa åtgärder samt bestämma angående förändrade eller nya åtgärder, utan afseende därå om fosterhemmet eller barnhemmet är beläget inom annan nämnds verksamhetsområde. Härvid måste emellertid barnavårdsnämnden kunna påräkna hjälp och understöd af nämnden i den ort, där barnets uppfostran äger rum, hvilken nämnd också för egen del har intresse af att hindra, att barnet genom sin vanart öfvar menlig inverkan på andra barn, med hvilka det kommer i beröring. Sistberörda nämnd skall erhålla underrättelse därom, att ett barn placeras inom dess verksamhetsområde; och då anledning till anmärkning förekommer, vare sig i anledning däraf, att barnet icke erhåller nödig vård och upp-

fostran, eller därför, att detsamma genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, bör det åligga samma nämnd att, med anmälan om förhållandet, hos vederbörande nämnd eller styrelse för skyddshem påkalla vederbörlig rättelse. Därest en sådan anmälan icke leder till åsyftad verkan, bör K. B. anmodas att för rättelses vinnande ingripa i den ordning, som i sista mom. stadgas.»

19 §.

Konungens befallningshafvande äger att äfven i andra fall, än som i 18 § 4 mom. afses, tillhålla barnavårdsnämnd, som underlåter vidtaga åtgärd, då sådan för ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barns uppfostran erfordras, att sin skyldighet fullgöra.

Något egentligt nytt torde, såsom af kommittéen anmärkts, denna § icke innehålla, då enligt § 8 af K. Instr. för landshöfdingarne i rikets län d. 10 nov. 1855 K. B. bör, i allt hvad på honom ankomma kan, tillse, att stadgandena till upprätthållande af sedlighet och uppfostran behörigen iakttagas samt, om något däremot stridande sig tilldrager, därom underrätta vederbörande stiftsstyrelse äfvensom vidtaga de laga åtgärder och lämna den ämbetshandräckning till missbruks och oordningars afhjälpande, som på K. B. bero.

20 §.

Öfver den, som genom barnavårdsnämnds försorg erhållit vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem, bör nämnden, äfven efter det han lämnat detta hem, fortfarande hafva tillsyn, så länge han ännu icke uppnått myndig ålder. Intill dess sådan person fyllt aderton år, äger nämnden för honom utse tjänst eller anställning, hvilken han icke utan nämndens tillstånd må lämna före denna ålder.

Hvad här är stadgadt gälle ock för skyddshems styrelse med afseende på skyddsling, som utskrifvits från skyddshemmet, dock att han i intet fall må utan styrelsens tillstånd lämna tjänst eller anställning, som styrelsen utsett, förr än ett år förflutit efter utskrifningen.

I kommittéens betänkande hade föreslagits, dels att barnavårdsnämnd skulle äga målsmansrätt öfver den, som på grund af dess beslut blifvit skild från sitt hem, intill dess han uppnått myndig ålder, hvilken rätt, om barnet blefve intaget i skyddshem, skulle öfvergå på dess styrelse, och dels att denna målsmansrätt kunde till föräldrar eller förutvarande målsman återställas eller till pålitlig annan person öfverlåtas, där sådant på grund af särskilda omständigheter pröfvades lämpligt.

Dessa bestämmelser intogos icke i k. prop. af skäl, att en sådan målsmansrätt skulle vara en i nämndens eller styrelsens hand lagd makt af olämpligt omfång och ledande till besvärligheter för sin innehafvare, t. ex. i fråga om vissa ekonomiska förhållanden, arfsangelägenheter m. m., samt emedan en uteslutning af samma bestämmelser antagligen skulle medföra, att föräldrarne villigare gåfve sitt samtycke till barns skiljande från hemmet, hvilket utan tvifvel vore en fördel. I k. prop. infördes därför allenast stadgandet i 15 § 6 mom. och 17 §, med anmärkning i motiven, att i fråga om öfriga af barnavårdsnämnden omhändertagna barn folkskolans bestraffningsrätt i regeln kunde komma till användning.

I den af riksdagen antagna lagen insattes emellertid 20 § i öfverenstämmelse med en inom riksdagen väckt enskild motion. Såsom skäl härför anfördes:

»Enligt den nåd. propositionen kommer uppfostringsmyndigheternas befogenhet att öfva tillsyn öfver barn, som genom deras försorg beredts uppfostran, att upphöra i och med detsamma som denna anses afslutad och barnet lämnat det hem, hvarest det vårdats. Men häri ligger en stor fara. Erfarenheten från andra länder har bestyrkt, hvad för öfrigt ligger i förhållandenas natur, att den unga person, som lämnat ett barnhem eller skyddshem, just under den närmast därpå följande tiden är synnerligen utsatt för lockelsen att återvända till det förra

hemmet eller den förutvarande omgifningen med dess merendels dåliga inflytelser. Och härigenom äfventyras i väsentlig mån ett framgångsrikt resultat af de ansträngningar, som gjorts för att återvinna denna person till en nyttig medlem i samhället.

Den lämpligaste utvägen att, med bibehållande i öfrigt af den föreslagna lagen, så vidt möjligt aflägsna nämnda fara synes vara att, utan upphäfvande af föräldrarnes målsmansrätt, tillägga barnavårdsnämnd eller skyddshems styrelse liknande rätt med den, som enligt nu gällande legostadga och näringsfrihetsförfattning tillkommer föräldrar att åt omyndig utse tjänst eller anställning. I enlighet med hvad som skett i det förslag till ny lag om tjänsteaftal, som af därtill förordnade kommitterade utarbetats, torde emellertid denna rätt kunna begränsas att omfatta endast tiden till dess personen i fråga fyllt 18 år, dock att han i intet fall bör få, utan tillstånd, lämna sådan tjänst eller anställning, förrän ett år förflutit från det han afgått från det hem, där han vårdats.»

I sammanhang härmed upptogs i 10 § stadgande om rätt för föräldrar eller förutvarande målsman att kunna återfå ett barn, som skilts från hemmet för att genom barnavårdsnämndens försorg uppfostras, då förhållandena i det gamla hemmet sedermera befunnes vara sådana, att barnet där kunde erhålla lämplig vård och uppfostran.

Att den rätt, som sålunda tillagts barnavårdsnämnd och skyddshemsstyrelse att för vårdadt barn utse tjänst eller anställning, icke utsträckts öfver hela omyndighetsåldern, är motiveradt, bland annat, af farhågan att eljest styrelsen för ett skyddshem skulle kunna kvarhålla en skyddsling i ändamål att för skyddshemmets räkning draga nytta af någon hans inöfvade färdighet.

Jfr i öfrigt 15 § 6 mom. och anm. vid 16 § i *denna lag* samt 6 § i *lag ang. verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran d. 27 juni 1902* (sid. 143).

Någon tillämpning af 20 § kan naturligtvis icke ifrågakomma beträffande barn, som enligt 10 § återlämnats till föräldrar eller målsman eller som, på grund af begångna förbrytelser, enligt domstols förordnande öfverlämnats till tvångsuppfostringsanstalt.

21 §.

Ordförande i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem äga att, där så pröfvas nödigt,

påkalla biträde af prästerskap, kommunal- eller polismyndighet.

Jfr 10 och 16 §§ i *lag om fosterbarns vård den 6 juni 1902* (sid. 36 och 42).

22 §.

Öfver de barn, om hvilka barnavårdsnämnd beslutit åtgärd enligt 7 eller 8 §, skall af nämnden föras en längd, hvari antecknas barnets namn, födelseår och födelseort, föräldrars, målsmans eller fosterföräldrars namn, yrke och bostad samt de åtgärder, som för barnets uppfostran vidtagits.

Ur denna längd meddelas upplysningar vid skeende åtal för brott af den, som ej fyllt 18 år. Se *lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga d. 27 juni 1902*, § 1 (sid. 148).

Har barnavårdsnämnd låtit öfverlämna ett barn till skyddshem, kan gifvetvis om de åtgärder, som sedermera vidtagits för barnets uppfostran, icke ske någon anteckning i nämndens längd. Sådan anteckning sker i stället i skyddshemmets minnesbok (jfr. sid. 88).

23 §.

1. Till betäckande af de kostnader, barnavårdsnämnd fått vidkännas för barns uppfostran i enlighet med bestämmelserna i denna lag i enskildt hem eller barnhem, dit barnet af nämnden öfverlämnats, skall, med den inskränkning i 3 mom. sägs, det fattigvårdssamhälle, inom hvilket barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts, lämna bidrag med ett belopp af 100 kronor för år räknadt eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens ersättande.

2. Landsting och stad, som ej deltager i landsting, skola, hvar för sitt område, ansvara för kostnaden för uppfostran i skyddshem, eller utom skyddshem i enlighet med 16 §, af barn, som på föranstaltande af barnavårdsnämnd inom området varder till skyddshem öfverlämnadt. Till betäckande af den kostnad, landsting eller stadsfullmäktige i sådant hänseende fått vidkännas, är barnavårdsnämnden skyldig att för en tid af högst fem år till landstinget eller stadsfullmäktige erlägga bidrag med ett belopp af 150 kronor för år räknadt eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens betäckande; skolande, med den inskränkning i 3 mom. sägs, det fattigvårdssamhälle, som afses i 1 mom., ersätta barnavårdsnämnden med ett årligt belopp af 100 kronor eller det mindre belopp, nämnden måst utgifva.

3. Kostnad, som, enligt hvad nu är sagdt, skall hvila å ett fattigvårdssamhälle, utgår ej i den mån godtgörelse till barnavårdsnämnden frivilligt lämnats af barnets föräldrar eller målsman samt ej för längre tid än sammanlagdt fem år, därunder barnet njutit uppfostran enligt denna lag. Kostnaden skall betraktas såsom kostnad för lämnad fattigvård.

4. Barnavårdsnämnd åligger att, så snart ett af nämnden fattadt beslut om barns skiljande från hemmet gått i verkställighet, om beslutet underrätta fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, hvarom ofvan förmäles, hvarefter fattigvårdssty-

relsen har att vid sitt nästa sammanträde låta i protokollet anteckna hvad sålunda meddelats; skolande understöd för barnet anses vara beviljadt från och med den dag, meddelandet blifvit i protokollet intaget eller bort där intagas.

Sådan underrättelse skall jämväl, då barn intagits i skyddshem, meddelas vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

Kostnaderna för barns uppfostran i barnhem drabba i första hand barnavårdsnämnd, som beslutit barnets skiljande från hemmet, med rätt för nämnden att till betäckande af dessa kostnader åtnjuta ett årligt statsbidrag af 40 kr. (se *K. K. ang. statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (inf. sid. 111—113), samt att för öfverskjutande kostnaden undfå ersättning till belopp af högst 100 kr. årligen i 5 år af det fattigvårdssamhälle, där barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts (förevarande 23 § 1 och 3 mom.). För den ersättning, som i enlighet härmed utgår, äger fattigvårdssamhället regressrätt till det fattigvårdssamhälle, där barnet har hemortsrätt (24 §). I sista hand drabbar samma ersättning barnets föräldrar eller den, hvilken eljest bör ansvara för dess försörjning (25 §; jfr 23 § 3 mom.). Öfrig kostnad stannar å barnavårdsnämnden.

Barnavårdsnämnd svarar likaledes i första hand för utgifterna för barns utackordering genom nämndens försorg i enskildt hem med regressrätt på sätt nyss sagts. Af återstående kostnader betalar staten hälften, dock ej öfver 25 kr. (*Nyssnämnda K. K.*)

Statsbidrag till sist angifna belopp utgår äfven, då barnet anställts i arbete, tjänst eller yrke. (*Nyssnämnda K. K.*)

Skulle kostnaderna för uppfostran i enskildt hem icke öfverstiga 100 kr. årligen, utgår intet statsbidrag. Barnavårdsnämnden kan i sådant fall icke anses hafva »bestridt» några kostnader; och man har velat undvika det missbruk, att statsbidrag skulle komma att kräfvas till utackorderande af *fattiga*, men icke sedligt försummade barn och sålunda endast tjäna att understödja kommunerna i fullgörandet af deras skyldighet att lämna fattigvård.

Kostnaderna för barns uppfostran i skyddshem drabba i främsta rummet skyddshemmets styrelse, som till bestridande af samma kostnader äger åtnjuta årligt statsbidrag af 100 kr. (*Nyssnämnda K. K.*) Öfrig kostnad gäldas naturligtvis af landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej deltager i landsting, då fråga är om skyddshem, som inrättats af landstinget eller staden. Har uppfostran skett i annat skyddshem, skola landsting eller stadsfullmäktige till skyddshemsstyrelsen utgifva ersättning för dess kostnader med belopp, hvarom naturligtvis aftal bör träffas mellan styrelsen samt landstinget eller staden; bestämmelse härom förekommer emellanåt i skyddshemmens reglementen. För de utgifter, landstinget eller stadsfullmäktige sålunda fått vidkännas, är barnavårdsnämnd inom området, som beslutit barnets öfverlämnande till skyddshemmet, skyldig lämna ersättning till belopp af högst 150 kr. årligen i 5 år, med regressrätt beträffande ett belopp af 100 kr. årligen, på sätt gäller om uppfostran i enskildt hem eller barnhem (23 § 2 och 3 mom. samt 24 och 25 §§).

För uppfostran utom skyddshem, enligt 16 §, ansvara landsting eller stadsfullmäktige med rätt till ersättning af barnavårdsnämnd, som nyss sagts (23 § 2 mom.). För sådan uppfostran utgår intet statsbidrag till skyddshemsstyrelsen. Barnavårdsnämnd är för sina kostnader i dylikt fall berättigad till regress mot fattigvårdssamhälle och statsbidrag, på sätt ofvan sägs i fråga om uppfostran genom nämndens försorg i enskildt hem.

Huru kostnaderna skola bestridas, om barn från ett landstingsområde öfverlämnas till skyddshem inom annat landstingsområde, är ej utsagdt. Riktigast synes vara, att kostnaderna bestridas på enahanda sätt, som om barnet öfverlämnats till ett af landstinget ej inrättadt skyddshem inom dess område.

Angående frågan om kostnadernas gäldande yttras i riksdagens skrifvelse:

»Vid utarbetandet af det förslag, som framlagts för riksdagen, hade man utgått från den beräkningen, att ett barns vård skulle kosta: i skyddshem 350 kr., i barnhem 180 kr. samt i enskildt hem eller under anställning i arbete, tjänst eller yrke 150 kr. Då enligt den kungl. propositionen vederbörande landsting eller stadsfullmäktige skulle vara skyldiga att upprätta och underhålla skyddshem, skulle landstinget eller stadsfullmäktige vara i sista hand ansvariga för kostnaderna för barns vård i skyddshem äfvensom för de kostnader, som uppkomme, då barn

enligt 16 § från skyddshem öfverlämnades till enskildt hem eller anställdes i arbete, tjänst eller yrke. I alla öfriga fall, då barn åtnjöte uppfostran enligt förevarande lag, skulle barnavårdsnämnden vara i sista hand ansvarig.

Den, som sålunda vore i sista hand ansvarig, skulle åtnjuta bidrag till kostnaderna enligt följande grunder:

a) För barn, som vårdades inom skyddshem, skulle landstinget eller stadsfullmäktige genom sin representant, skyddshemmets styrelse, äga uppbära af staten 100 kr. och af barnavårdsnämnden 150 kr. På landstinget eller stadsfullmäktige självfva beräknades alltså stanna ett belopp af endast 100 kr. Skulle i något fall hela kostnaden ej uppgå till 250 kr., komme barnavårdsnämndens bidrag att i samma mån minskas.

b) För barn, som efter intagning i skyddshem utackorderades af dess styrelse, skulle styrelsen äga att af barnavårdsnämnden uppbära hela kostnaden, om den ej uppginge till 150 kr., men annars detta belopp.

c) Om barn vore intaget i barnhem, skulle barnavårdsnämnden af vederbörande fattigvårdssamhälle uppbära högst 100 kr. och af staten 40 kr. På nämnden själf beräknades alltså stanna likaledes 40 kr. Om hela kostnaden i något fall icke uppginge till 140 kr., borde minskningen komma fattigvårdssamhället till godo, men statsbidraget alltid utgå oafkortadt, till hvilket belopp kostnaden än uppginge.

d) Fattigvårdssamhället skulle likaledes för utackorderadt barn betala högst 100 kr. Den öfverskjutande kostnaden skulle delas lika mellan staten och barnavårdsnämnden; dock att statsbidraget aldrig finge öfverstiga 25 kr. Om kostnaden i dylikt fall ej öfverstege 100 kr., skulle påtagligen intet statsbidrag utgå, och om den ginge därunder, komme fattigvårdssamhällets bidrag att i samma mån minskas.

Af det till högst 150 kr. uppgående bidrag, barnavårdsnämnden i förstnämnda båda fall skulle hafva att lämna till skyddshems styrelse för i skyddshemmet intaget eller därifrån utackorderadt barn, skulle nämnden uppbära högst 100 kr. af vederbörande fattigvårdssamhälle.

Med vederbörande fattigvårdssamhälle afsåges det fattigvårdssamhälle, inom hvilket barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts. Hade barnet icke hemortsrätt i detta, vore dess fattigvårdsstyrelse berättigad att af det fattigvårdssamhälle, där barnet hade hemortsrätt, utbekomma godtgörelse för den kostnad, styrelsen fått vidkännas.

Det fattigvårdssamhälle, som slutligen fått vidkännas utgift för barns vård och uppfostran, vore berättigadt till ersättning af barnets föräldrar eller den, hvilken eljest borde ansvara för dess försörjning. Kostnaden skulle betraktas såsom kostnad för lämnad fattigvård.

Bidrag skulle i intet af nu nämnda fall kunna fordras för längre tid än fem år.

För mera öfverskådlighets skull har uppställts följande tablå öfver förhållandet mellan de särskilda bidragen, sådana dessa skulle blifva under förutsättning, att kostnaderna i hvarje fall uppginge till ofvan beräknade belopp.

Bidrag från	Om barnet fostras i		
	skyddshem	barnhem	enskildt hem
Föräldrar eller fattigvård	100	100	100
Staten	100	40	25
Barnavårdsnämnd	50	40	25
Landsting eller stadsfullmäktige	100	—	—
Summa kronor	350	180	150

Mot detta förslag och däraf beroende bestämmelser i 23 § har riksdagen icke funnit skäl till erinran.

Då emellertid riksdagen för sin del icke godkänt det af K. M. föreslagna stadgandet om ovillkorlig skyldighet för landsting eller stadsfullmäktige att upprätta skyddshem, blifver det nödvändigt träffa bestämmelse, att landsting och stadsfullmäktige skola, utöfver de bidrag, hvartill de enligt §:ns stadgande äro berättigade, i hvarje fall ansvara för kostnad för barns uppfostran i skyddshem och utom detsamma enligt 16 §. Stadgande härom har af riksdagen införts i 2 mom. af 23 §.»

På sätt förut antydts, torde gifvetvis landsting eller stadsfullmäktige ovillkorligen ansvara för hela denna i riksdagens skrifvelse senast omförmälda kostnad allenast i det fall, att fråga är om skyddshem, som af landstinget eller stadsfullmäktige själfva inrättats. Orimligheten af en motsatt tolkning ligger i öppen dag.

24 §.

Har barn, som blifvit från hemmet skildt, icke hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, där det vistades, då dess skiljande från hemmet ägde rum, är fattigvårdssamhället berättigadt att af det fattigvårdssamhälle, hvarest barnet har hemortsrätt, utbekomma godtgörelse för hafd kostnad, hvarom i 23 § sägs.

Jfr 23 § med anm. och 25 §.

25 §.

Den kostnad för barns vård och uppfostran enligt denna lag, som på grund af bestämmelserna i 23 och 24 §§ drabbat fattigvårdsstyrelse i det samhälle, hvilket slutligen fått vidkännas utgift härför, skall, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift, af barnets föräldrar eller den, hvilken eljest bör ansvara för dess försörjning, ersättas.

Jfr 23 § med anm. och 24 §.

26 §.

1. Om barnets hemortsrätt ej kunnat utrönas eller detsamma ej är svensk medborgare, gäller beträffande kostnad, hvarom i 23 § är nämndt, enahanda rätt för fattigvårdssamhälle till godtgörelse af staten, hvarom i § 29 mom. 3 af förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 för där afsedt fall stadgas; skolande jämväl be-

träffande ordningen för upptagande och fullföljande af frågor om ersättning enligt 24 eller 25 § af denna lag i motsvarande tillämpning gälla hvad för dylika fall är stadgadt i händelse fattigvårdsstyrelse beviljat fattigvård enligt § 1 af nämnda förordning.

2. I förhållande till annat fattigvårdssamhälle har den omständigheten att fattigvårdsstyrelse erlagt kostnad, hvarom nu är sagdt, icke inverkan på frågan om den hemortsrätt, barnets fader eller moder tillkommer.

Huru ersättning enligt mom. 1 sökes, se 32 § i *K. F. ang. fattigvården d. 9 juni 1871.*

27 §.

1. Vederbörande skoldistrikt äger, såsom i 2 § sägs, tillsätta särskild barnavårdsnämnd. I denna nämnd är kyrkoherden eller den hans ämbete förestår ordförande.

2. Omfattar dylik nämnds verksamhet två eller flera pastorat, skall den af pastoratens kyrkoherdar vara ordförande, som af nämndens ledamöter därtill väljes å sammanträde, hvilket, då sådant val första gången erfordras, utlyses af den till lefnadsåren äldste kyrkoherden.

3. Till ledamöter i särskild barnavårdsnämnd skola å kyrkostämma utses minst fyra för nit om ungdomens uppfostran kända män eller kvinnor. Väljes kvinna till ledamot af nämnden, äger hon att när som helst afsäga sig uppdraget.

Då val af ledamöter i nämnden äger rum, må, där i vederbörlig ordning så beslutes, jämväl utses hälften så många suppleanter som ledamöter i nämnden eller, då dessas antal icke är jämnt, det antal, som är närmast öfver hälften.

Angående val af ledamöter och suppleanter i särskild barnavårdsnämnd, hvars verksamhet omfattar två eller flera pastorat, äger Konungen att på framställning af stiftets domkapitel eller i fråga om Stockholms stad af dess konsistorium särskildt förordna.

4. Nämnden väljer inom sig för hvarje år en vice ordförande.

5. I afseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i särskild barnavårdsnämnd, ledamots eller suppleants tjänstgöringstid och afgång samt fyllnadsval efter ledamot, som under tjänstgöringstiden afgått, äfvensom angående kallelse till nämndens sammanträden, antal ledamöter, som skola vara tillstädes för att ärende må handläggas, omröstning, protokolls förande och justering, skriftväxling, vård om nämndens handlingar och upprättande af register samt utseende af kassaförvaltare gäller i motsvarande tillämpning hvad för skolråd finnes stadgadt.

6. För hvarje år åligger det särskild barnavårdsnämnd att uppgöra ett utgifts- och ett inkomstförslag. Om dessa förslags uppställning och framläggande för kyrkostämma, om debitering och uppbörd af de med anledning af desamma utaf kyrkostämman beviljade medel samt om nämndens

räkenskaper, dessas granskning och ledamots ansvarighet gäller i motsvarande tillämpning hvad i dessa afseenden för skolråd finnes stadgadt.

7. För de fall, då enligt 3 mom. på Konungen ankommer att förordna om val af ledamöter och suppleanter i särskild barnavårdsnämnd, meddelar Konungen nödiga bestämmelser i afseende å de frågor, som omförmälas i 6 mom.

Särskild barnavårdsnämnds verksamhetsområde skall omfatta hela skoldistriktet; att uppdela detta i flera distrikt, hvart och ett med sin särskilda nämnd, är sålunda ej medgifvet.

I motiven säges uttryckligen, att såväl gifta som ogifta kvinnor kunna vara ledamöter i särskild barnavårdsnämnd.

Ang. sådan nämnds rätt att kalla till inställelse se 7 § 5 mom., som enligt motiven är afsedd att gälla äfven för särskild barnavårdsnämnd.

Jfr i öfrigt anm. vid 2 §.

28 §.

I de fall, då i vederbörlig ordning tillsatt särskild skolstyrelse på grund af 2 § utgör barnavårdsnämnd, skola, i afseende å afgifvande af utgifts- och inkomstförslag för utöfvande af skolstyrelsens verksamhet i nämnda egenskap, beviljande af medel härtill, dessa medels handhafvande, granskning af skolstyrelsens förvaltning och räkenskaper äfvensom ansvarsfrihet för skolstyrelsen i samma egenskap, i motsvarande tillämpning gälla de särskilda föreskrifter, som meddelats rörande sådan skolstyrelses handhafvande af folkskoleväsendet.

Jfr anm. vid 2 §.

29 §.

1. Om statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn är särskildt stadgadt.

2. Angående inspektion af barnhem och skyddshem förordnar Konungen. Kostnaderna för sådan inspektion bestridas af statsmedel.

Ang. mom. 1 se *K. K. ang. statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (inf. sid. 111 o. f.). Jfr i öfrigt anm. vid 23 §.

Om inspektion af barnhem och skyddshem har förordnats genom *K. Cirk. till K. B. i samtliga län d. 31 okt. 1902.*

OSCAR, etc. Vår ynnest etc. Sedan Vi d. 13 juni 1902 utfärdat lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn samt kungörelse angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för sådana barn, hafve Vi härmed velat föreskrifva, att de af Oss förordnade folkskoleinspektörer skola, hvar inom sitt inspektionsområde, utöfva inspektion öfver de i enlighet med förenämnda lag inrättade skyddshem och barnhem.

I afseende härå åligger det folkskoleinspektörerna:

att med uppmärksamhet följa skyddshemmens och barnhemmens verksamhet, personligen besöka dem, inhämta kännedom om deras tillstånd och behof, söka främja deras utveckling samt vaka öfver att för dem gällande författningar efterlefvas;

att taga kännedom om antalet i skyddshem och barnhem intagna barn och tillse, att det på ett ändamålsenligt sätt blifvit sörjdt för deras vård och undervisning samt att tjänliga lokaler och lämplig materiel förefinnas;

att vid besök å skyddshem eller barnhem ägna uppmärksamhet såväl åt undervisningen, därest sådan finnes vid hemmet anordnad, och vården om barnens seder som åt sundhetsförhållandena och ordningen vid hemmet samt allt hvad i öfrigt angår barnens uppfostran;

att, om i ett eller annat hänseende anledning förefinnes till anmärkning mot förhållandena i skyddshem eller barnhem, dels gifva vederbörande styrelse eller dess ord-

förande eller ock hemmets föreståndare samt lärare och lärarinnor, där sådana finnas anställda, muntligt meddelande om hvad som blifvit anmärkt samt om de ändringar och förbättringar, som synas nödiga, dels ock, där så anses behöfligt, inom 3 mån. efter inspektionsförrättningen tillsända skyddshemsstyrelse eller barnavårdsnämnd skriftlig promemoria i ämnet samt att, där rättelse icke sker i de af inspektören sålunda anmärkta förhållanden, därom göra anmälan till chefen för Vårt ecklesiastikdepartement;

att afgifva de utlåtanden rörande skyddshemmen och barnhemmen, hvilka af vederbörande infordras;

samt att granska ansökningarna hos Våra befallningshafvande om statsbidrag till bestridande af kostnaderna för uppfostran åt i skyddshem eller barnhem intagna barn och därvid tillse, att föreskrifna uppgifter blifvit lämnade, samt, om anledning till anmärkning ej finnes, vitsorda uppgifternas riktighet.

Inspektör skall, där så ske kan, ordna sina resor till skyddshem och barnhem i sammanhang med resorna för inspektion af folkskolorna; ägande han att för de kostnader, som inspektion af skyddshem och barnhem medfört utöfver kostnaden för inspektion af folkskolorna, åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente; och vilje Vi framdeles, på förslag af Våra befallningshafvande, för nu ifrågavarande inspektion bestämma skäligt arfvode att af statsmedel årligen utgå.

Förenämnda ersättning må inspektören, sedan af honom afgifven särskild räkning undergått behörig granskning, uppbära å vederbörande landtränteri från det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget med titel: uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Hvilket, etc.

Genom *K. Cirk. d. 27 november 1903* hafva de årliga arfvodena för inspektörerna bestämts till 75 kr. för hvarje inom inspektionsområdet befintligt skyddshem och 30 kr. för hvarje inom området befintligt barnhem.

Jfr i öfrigt anm. vid 4 och 11 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1903.
Det alla, etc.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn;

gifven Stockholms slott den 13 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att sedan Riksdagen dels, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Vi uti nådig proposition föreslagit, medgifvit utbetalande af statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, dels ock, för att till angifna ändamål användas, på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel beviljat ett förslagsanslag, med titel »Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn», å 70,000 kronor, hafve Vi, med godkännande af Riksdagens beslut i hvad det skiljer sig från Vår framställning, funnit godt medgifva, att från och med år 1903 må af nämnda förslagsanslag utgå

till styrelse för skyddshem till bestridande af kostnaderna för hvarje på grund af lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag af ett hundra kronor för den tid, skyddslingen vårdas i skyddshemmet, samt

till barnavårdsnämnd till betäckande af de för barns uppfostran i enskildt hem eller barnhem eller under anställning i arbete, tjänst eller yrke uppkomna kostnader, som på grund af nyssnämnda lags bestämmelser skola bestridas af barnavårdsnämnd, för den tid barnet på nämndens föranstaltande njuter sådan uppfostran, ett årligt statsbidrag af fyrtio kronor, om barnet vårdas i barnhem, och hälften af dessa kostnaders belopp, dock ej öfver tjugufem kronor, om barnet är anförtrodt åt enskildt hem eller anställdt i arbete, tjänst eller yrke.

I sammanhang härmed hafve Vi för åtnjutande af omförmälda statsbidrag meddelat följande bestämmelser:

att såväl skyddshem som barnhem skall vara underkastadt inspektion af den af Oss förordnade folkskoleinspektör, inom hvars inspektionsområde hemmet är beläget;

att hvarje år före den 1 juli berättelse angående skyddshems eller barnhems verksamhet under nästföregående år skall af styrelsen för skyddshemmet eller föreståndaren för barnhemmet insändas till Vårt ecklesiastikdepartement; samt

att de enligt denna kungörelse utgående statsbidrag skola på rekvisitioner, som af vederbörande skyddshemsstyrelse eller barnavårdsnämnd böra för hvarje år göras under november eller december månad det år, för hvilket bidraget sökes, i Stockholm af Vårt statskontor och i öfriga delar

af riket af Våre befallningshafvande efter vederbörlig granskning utbetalas, sedan i fråga om skyddshem och barnhem folkskoleinspektören eller i Stockholm stadens konsistorium vitsordat riktigheten af de för statsbidragens erhållande lämnade uppgifter och i fråga om barn, intagna i enskilda hem eller anställda i arbete, tjänst eller yrke, vederbörande pastorsämbete eller barnavårdsnämnden i det skoldistrikt, inom hvilket barnet finnes, lämnat föreskrifna intyg; skolande vid utbetalande af statsbidrag för kortare tid än helt år hvarje månad beräknas till trettio dagar.

Det alla, etc.

I fråga om den närmare tillämpningen af denna författning se anm. vid 23 § af *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 99 o. f.).

Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär

till Dess befallningshafvande i samtliga län angående utbetalning af statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn;

gifvet Stockholms slott den 13 juni 1902.

OSCAR &c. Vår ynnest &c. Sedan Vi denna dag utfärdat nådig kungörelse angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn att lända till efter-

rättelse från och med år 1903, hafve Vi funnit godt förordna:

att de i nämnda nådiga kungörelse föreskrifna rekvisitioner från styrelse för skyddshem eller från barnavårdsnämnd äfvensom de uppgifter och intyg, hvilka skola åtfölja rekvisitionerna, böra vara affattade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bifogade formulär Litt. A—F;

att rekvisitionerna må till Eder ingifvas eller med allmänna posten insändas;

att samma rekvisitioner skola af Eder granskas, därvid I hafven att tillse, att de i nyssnämnda kungörelse föreskrifna villkor blifvit uppfyllda;

att, om skyddshemsstyrelse eller barnavårdsnämnd i rekvisitionen begärt att få lyfta dem tillkommande statsbidrag hos vederbörande magistrat eller kronofogde, beloppen böra genom Eder försorg därstädes tillhandahållas styrelsen eller nämnden, men i annat fall i vanlig ordning från landtränteriet utbetalas;

samt att I skolen före april månads utgång hvarje år till Oss inkomma med uppgift enligt bifogade formulär Litt. G. å de belopp, som sålunda blifvit för det näst föregående året till hvarje skyddshemsstyrelse eller barnavårdsnämnd af Eder utbetalda.

Hvilket etc.

Formulär Litt. A.

Till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i .... län.

Styrelsen för .... skyddshem, beläget i .... församling, får härmed på grund af bifogade, utaf vederbörande folkskoleinspektör styrkta uppgifter anhålla att med nedanstående belopp för år .... utbekomma statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartade barn:

	Kronor.	öre.
För 22 i hemmet under hela året intagna barn à 100 kr.	2,200	—
» 1 under året till enskildt hem öfverlämnadt barn för 3 mån.	25	—
» 1 under året i arbete e. d. anställdt barn för 3 mån. 24 dagar	31	67
» 1 under året från hemmet afgånget barn för 3 mån. 24 dagar	31	67
» 1 i hemmet under året intaget barn för 10 mån. 12 dagar	86	67
» 1 » » » » » » 1 mån. 10 dagar	11	11
Summa	2,386	12

samt att få lyfta medlen hos magistraten i .... stad (kronofogden i .... fögderi).

Ort och dag.

Å skyddshemsstyrelsens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Anm. Om styrelsen önskar lyfta statsbidraget å landtränteriet, behöfver särskild begäran därom icke göras.

Uppgifter, som böra lämnas af styrelse för skyddshem vid
till bestridande af kostnader för uppfostran i skyddshem åt van-
I .... skyddshem för vanartade barn, be-
äro i enlighet med lagen om uppfostran åt vanartade och i sedligt

Barnets namn.	Barnets födelseår och dag.	År och dag, då barnet intogs i skyddshemmet.	Skoldistrikt, genom hvars barnavårdsnämnd barnet blifvit intaget i skyddshemmet.	År o. dag, då barn blifvit genom styrelsen öfverlämnadt till enskildt hem.	År o. dag, då barn blifvit genom styrelsen anställdt i arbete, tjänst ell. yrke.
Andersson, Karl Johan . .	3/4 91	1/1 03	A.	—	—
—— ——					
Skärsdal, Johan Gustaf . .	5/6 90	1/1 03	B.	1/1 06	—
Snäcke, Annud	7/8 91	1/4 03	B.	1/4 06	—
Bengtsson, Edvin	9/10 90	10/11 03	B.	—	1/10 05
Svensson, Alfred	11/12 90	10/11 03	B.	—	24/4 06
Johansson, Enok	3/5 90	1/1 04	C.	—	—
Sölve, Gustaf	1/8 96	19/2 06	D.	—	—
Tyfte, Sven	5/1 98	21/11 06	E.	—	—
Larsson, Gustaf	3/11 90	1/4 04	B.	1/1 06	—

Att förestående uppgifter äro riktiga intygas:

Ort och dag.

N. N.

Folkskoleinspektör.

Formulär Litt. B.

ansökning hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande om statsbidrag artade barn.
läget uti .... församling .... län,
afseende försummade barn intagna följande .... barn.

År och dag, då barnet utskrifvits från skyddshemmet.	Afgift för barn, intaget i enskildt hem eller anställdt i arbete, tjänst eller yrke.		Barnavårdsnämndens bidrag.		Sökt statsbidrag.		Anmärkningar.
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
—	—	—	150	—	100	—	
—	160	—	150	—	—	—	
—	90	—	1/1—31/3 37	50	25	—	för 3 mån. i skyddshemmet.
			1/4—31/12 90	—			
—	80	—	80	—	—	—	
—	54	67	1/1—24/4 47	50	31	67	för 3 mån. 24 dagar i skyddshemmet.
			25/4—31/12 54	67			
24/4 06	—	—	47	50	31	67	för 3 mån. 24 dagar.
—	—	—	130	—	86	67	för 10 mån. 12 dagar.
—	—	—	16	67	11	11	för 1 mån. 10 dagar.
30/6 06	75	—	75	—	—	—	

Ort och dag.

Å styrelsens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Formulär Litt. C.

Till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i .... län.

Barnavårdsnämnden i .... skoldistrikt får härmed på grund af bifogade, utaf vederbörande folkskoleinspektör styrkta uppgifter anhålla att med nedanstående belopp för år .... utbekomma statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran i barnhem åt vanartade eller i sedligt afseende försummade barn:

	Kronor.	öre.
för 11 i hemmet under hela året intagna barn à 40 kr. .	440	—
för 1 under året från hemmet afgånget barn för 9 mån. 24 dagar	32	67
för 1 under året från hemmet afgånget barn för 6 mån. 8 dagar	20	89
för 1 under året i hemmet intaget barn för 5 mån. 22 dagar	19	11
Summa	512	67

samt att få lyfta medlen hos magistraten i .... stad (kronofogden i .... fögderi).

Ort och dag.

Å barnavårdsnämndens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Anm. Om barnavårdsnämnden önskar lyfta statsbidraget å landtränteriet, behöfver särskild begäran därom icke göras.

Uppgifter, som böra lämnas af barnavårdsnämnd vid anbestridande af kostnader för uppfostran i barnhem åt vanartade

Genom barnavårdsnämnden i .... skoldistrikt åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn i barnhem

Barnhemmets namn.	Barnets namn.	Barnets födelseår och dag.	År och dag, då barnet intogs i barnhemmet.
Älfhem	Andersson, Johan Edvard .	5/6 92	1/1 03
»	Ramsjö, Sven	7/8 90	1/4 03
Lugnhem	Svensdotter, Anna	3/5 95	1/1 03
»	Almdal, Emma	4/11 90	1/1 03
»	Stamberg, Signe	1/8 96	9/7 06

Att förestående uppgifter äro riktiga intygas:

Ort och dag.

N. N.

Folkskoleinspektör.

Formulär Litt. D.

sökning hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande om statsbidrag till eller i sedligt afseende försummade barn.
i .... län äro i enlighet med lagen om uppfostran intagna följande barn:

Skola, uti hvilken barnet undervisas.	År och dag. då barnet afgått från barnhemmet.	Sökt statsbidrag. Kr.	öre.	Anmärkningar.
A.	—	40	—	
B.	24/10 06	32	67	
C.	—	40	—	
D.	8/7 06	20	89	
E.	—	19	11	

Ort och dag.

Å barnavårdsnämndens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Formulär Litt. E.

Till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i .... län.

Barnavårdsnämnden i .... skoldistrikt får härmed på grund af bifogade, af vederbörliga intyg åtföljda uppgifter anhålla att med nedanstående belopp för år .... utbekomma statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran i enskilda hem åt vanartade eller i sedligt afseende försummade eller genom skyddshems styrelse till enskilda hem öfverlämnade barn.

	Kr.	ö.	Kr.	ö.
A) Genom barnavårdsnämndens försorg öfverlämnade:				
för 5 under hela året i enskilda hem intagna barn à 25 kr.	125	—		
» 2 under hela året i enskilda hem intagna barn à 20 kr.	40	—		
» 1 från enskilda hemmet under året afgånget barn för 9 månader 24 dagar	20	42		
» 1 till enskildt hem under året öfverlämnadt barn för 2 månader 6 dagar	4	58	190	—
B) Genom skyddshemsstyrelse öfverlämnade:				
för 1 under hela året i enskildt hem intaget barn	25	—		
» 1 under året till enskildt hem öfverlämnadt barn för 9 månader	7	50		
» 1 under året från enskilda hemmet afgånget barn för 6 månader	12	50	45	—
Summa	—	—	235	—

Ort och dag.

Å barnavårdsnämndens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Anm. Om barnavårdsnämnden önskar lyfta statsbidraget å landtränteriet, behöfver särskild begäran därom icke göras.

Uppgifter, som böra lämnas af barnavårdsnämnd vid anbestridande af kostnader för uppfostran i enskilda hem åt vanstyrelse till enskilda hem öfverlämnade barn.

Genom barnavårdsnämnden i .... och vederlagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende anställda följande barn:

Barnets namn.	Barnets födelse-år och dag.	År o. dag, då barnet af barna-vårds-nämnden öfverlämnades till enskilda hemmet.	År o. dag, då barnet af skydds-hemsstyrelsen öfverlämnades till enskilda hemmet.	År o. dag, då barnet af skydds-hemsstyrelsen anställdes i arbete, tjänst eller yrke.	År o. dag, då barnet af barna-vårds-nämnden första gången omhändertogs.	Skyddshem, genom hvars styrelse barnet öfverlämnats.
A) Genom barnavårdsnämnden öfverlämnade:						
Svensson, Johan . . .	7/8 93	1/1 03	—	—	1/1 03	—
Nilsson, Anna	11/12 95	1/7 05	—	—	1/7 05	—
Pettersson, Anders . .	15/6 90	21/8 03	—	—	21/8 03	—
Håkansson, Albert . .	3/4 98	25/10 06	—	—	25/10 06	—
B) Genom skyddshemsstyrelse öfverlämnade:						
Skärsdal, Johan Gustaf	5/6 90	—	1/1 06	—	1/1 03	A.
Snäcke, Anund . . .	7/8 91	—	1/4 06	—	1/4 03	A.
Bengtsson, Edvin . .	9/10 90	—	—	1/10 05	10/11 03	A.
Svensson, Alfred . . .	11/12 90	—	—	24/4 06	10/11 03	A.
Larsson, Gustaf . . .	3/11 90	—	1/1 06	—	1/1 04	A.

Anm. Dessa uppgifter böra åtföljas af intyg från barnavårdsnämnden i
tjänst eller yrke anställdt, eller, om barnet är intaget i hem eller anställdt inom

Att ...., öfverlämnad till ....
af .... kronor för år, där åtnjuter god föräldravård och är intagen

Formulär Litt. F.

sökning hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande om statsbidrag till artade eller i sedligt afseende försummade eller genom skyddshems

börande skyddshemsstyrelse äro till enskilda hem i enlighet med försummade barn öfverlämnade eller i arbete, tjänst eller yrke

Församling, hvarinom enskilda hemmet är beläget.	Fosterföräldrarnes namn.	Fosterföräldrarnes bostad.	Skola, i hvilken barnet undervisas.	År och dag, då barnet afgått från enskilda hemmet.	Afgift för barn, öfverlämnadt till enskildt hem ell. anställdt i arbete, tjänst eller yrke. Kr.	ö.	Sökt statsbidrag. Kr.	ö.	Anmärkningar.
A.	N. N.	K.	T.	—	180	—	25	—	
B.	N. N.	L.	U.	—	140	—	20	—	
C.	N. N.	M.	V.	24/10 06	122	50	20	42	
D.	N. N.	N.	X.	—	27	50	4	58	
E.	N. N.	O.	Y.	—	160	—	25	—	
F.	N. N.	P.	Z.	—	90	—	7	50	
G.	N. N.	Q.	Å.	—	80	—	—	—	
H.	N. N.	R.	Ä.	—	54	67	—	—	
I.	N. N.	S.	Ö.	30/6 06	75	—	12	50	

Ort och dag.
Å barnavårdsnämndens vägnar:
N. N.
Ordförande.

det skoldistrikt, inom hvilket barnet är i enskildt hem intaget eller är i arbete, den församling det tillhör, af pastorsämbetet därstädes, af följande innehåll: i .... i .... församling mot en öfverenskommen afgift i .... skola (har afgångsbetyg från folkskolan) intygas.

Ort och dag.
Å barnavårdsnämndens vägnar:
N. N.
Ordförande.
(N. N.
Kyrkoherde [v. pastor] i .... församling.)

Formulär Litt. G.

Uppgift å de från .... läns landtränteri för år .... utbetalade statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Skyddshems eller skoldistrikts namn.	I skyddshem intagna.			I barnhem intagna.			Genom barnavårdsnämnd till enskilda hem öfverlämnade.			Genom skyddshems styrelse till enskilda hem öfverlämnade.			Genom skyddshems styrelse i arbete, tjänst eller yrke anställda.			Summa.		
	Antal.	Statsbidrag.		Antal.	Statsbidrag.		Antal.	Statsbidrag.		Antal.	Statsbidrag.		Antal.	Statsbidrag.		Antal.	Statsbidrag.	
		Kr.	ö.		Kr.	ö.		Kr.	ö.		Kr.	ö.		Kr.	ö.		Kr.	ö.
Summa																		

ANGÅENDE BEHANDLINGEN AF MINDER-ÅRIGA FÖRBRYTARE.

Författningarnas tillkomst och ändamål.

Den senast antagna lagstiftningen om behandlingen af minderåriga förbrytare har sitt upphof i samma riksdagsskrifvelse d. 25 april 1896, som gaf uppslaget till lagstiftningen om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Såsom nämndt (se sid. 57), afgaf ena afdelningen af den kommitté, som med föranledande af riksdagens skrifvelse tillsattes, d. 26 okt. 1898 betänkande och förslag angående minderåriga förbrytares behandling.

Sedan öfver dessa förslag vederbörande blifvit hörda, blefvo förslagen omarbetade inom justitiedepartementet, hvarefter högsta domstolens yttrande infordrades. Med anledning af anmärkningar inom högsta domstolen undergingo förslagen ytterligare omarbetning och framlades därpå för 1902 års riksdag, som godkände dem med vissa ändringar, bland hvilka den viktigaste var den, att riksdagen, i olikhet med hvad i k. prop. föreslagits, ansåg kommunerna böra fritagas från kostnader uti förevarande afseende. Till följd af riksdagens beslut hördes högsta domstolen ånyo, hvarefter författningar i ämnet utfärdades, i öfverensstämmelse med hvad riksdagen för sin del antagit, d. 27 juni 1902.

Dessa nya författningar skola träda i kraft först *d. 1 jan. 1905*. Skälet härtill är, att författningarna för sin tillämpning förutsätta inrättande af en statsanstalt för tvångsuppfostran åt minderåriga förbrytare. Beslut har fattats om inrättande af en sådan anstalt vid Bona inom Östergötlands län; och är afsikten, att denna anstalt skall kunna vara färdigbildad vid utgången af år 1904.

Den uppfattning i fråga om minderåriga förbrytares behandling, som ligger till grund för de nya författningarna i ämnet, innebär, att, så länge en person ännu är att räkna såsom barn, bör en af honom begången förbrytelse icke betraktas såsom yttring af en medvetet brottslig vilja, utan fastmer såsom ett bevis därpå, att barnet varit i saknad af en uppfostran, som förmått förebygga dess fall. Bestraffning bör under sådant förhållande icke ådömas den felande, utan denne bör i stället skiljas från hemmet för att öfverlämnas till uppfostran af andra personer.

Kommittéen yttrar i sitt betänkande:

»För straffbarhet bör förutsättas en viss allmän mognad i omdöme och självständighet i vilja hos gärningsmannen och icke blott en hos honom förefintlig förmåga af uppfattning i ett visst, särskildt angifvet hänseende. En dylik mognad och själfständighet kan ett barn antagas hafva vunnit först vid fyllda 15 års ålder. En tidigare mognad kan ingalunda anses vara ådagalagd därigenom, att barnet föröfvat vissa gröfre brott, äfven om det pröfvas hafva ägt urskillning nog att inse det brottsliga i den föröfvade gärningen.

Barnets handlingar äro nämligen synnerligen ofta bestämda af rent tillfälliga intryck, hvarför det äfven kan komma att begå till och med grofva brott af bevekelsegrunder, som aldrig skulle inverkat å den fullvuxne och hvilka icke kunna tillskrifvas ett medvetet brottsligt uppsåt. De angifna förutsättningarna, att gärningsmannen ägt den urskillning, att han förmått inse gärningens brottslighet, och att brottet varit af synnerligen grof beskaffenhet, utgöra således icke säkerhet för att straff jämlikt nu gällande lagbestämmelser kommer att ådömas endast mera utvecklade eller grofva brottslingar mellan 14 och 15 år. Med tillämpning af desamma kan straff komma att drabba äfven dem, som ännu i det hela kvarstå på barnets ståndpunkt och mera af tillfälligt infall och brist på fasthet i viljan än af verklig inre brottslighet begått en förbrytelse.

Så länge dessutom en person kan anses mottaglig för en uppfostrande behandling — och detta gäller äfven en brådmoget utvecklad och djupare fördärfvad 14-åring — måste en dylik behandling vida mer vara ägnad att varaktigt inverka å brottslingen än undergående af bestraffning; synnerligen om denna bestraffning i de allra flesta fallen skulle befinnas för ett barn olämplig eller ock af ringa verkan.

På samma gång straffbarhet således bör utan undantag inträda först vid fyllda 15 år, bör möjlighet beredas att mot personer, som vid föröfvandet af en brottslig gärning väl öfverskridit denna gräns för absolut straffrihet men dock ännu på grund af försenad utveckling, försummad uppfostran eller ogynnsamma omständigheter i öfrigt befinna sig på ett barns ståndpunkt, kunna använda samma uppfostringsmedel som emot minderåriga under 15 år.

I sådant syfte har kommittéen föreslagit en öfvergångsperiod, under hvilken visserligen i regel bestraffning inträder, men hvarunder domaren är berättigad att med hänsyn till den mindre grad af utveckling, den tilltalade hunnit, utbyta det straff, han borde undergå, mot en uppfostringsåtgärd. Denna öfvergångsperiod har bestämts till åldern mellan 15 och 18 år eller samma åldersperiod, under hvilken, jämlikt nu gällande 5 kap. 3 § strafflagen, straffnedsättning är medgifven.»

Lag
om ändrad lydelse af 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen;

gifven Stockholms slott den 27 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna, att 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Gärning, som eljest straffbar är, vare strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt femton år.

Denna § har trädt i stället för nuvarande 1 och 2 §§ af 5 kap. strafflagen, hvilka hafva följande lydelse:

1 §. Gärning, som eljest straffbar är, vare, utom i det fall, som i 2 § sägs, strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt femton år; dock äge domstolen efter omständigheterna förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall, eller i allmän uppfostringsanstalt insättas, om tillgång därtill finnes.

2 §. Har gärning, som i allmänhet är belagd med dödsstraff eller straffarbete öfver två år, blifvit begången af den, som fyllt fjorton, men ej femton år; och pröfvas han hafva ägt nog urskillning att gärningens brottslighet inse; varde då straffad, högst, med straffarbete i fyra år, om dödsstraff å gärningen följa kunnat, och med straffarbete i två år, om sådant arbete på längre tid därför stadgadt är.

Ej må sådan påföljd, som i 2 kap. 19 § utsättes, ådömas brottsling af den ålder nu sagd är.

Såsom synes, är i den nya lagstiftningen vidtagen den ändring, att åldersgränsen för fullständig straff-frihet höjts till

15 år, hvarigenom nuvarande 2 § försvunnit. Härigenom har erhållits öfverensstämmelse med lagen ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, hvilken lag i regel afser sådana barn, till dess de uppnått en ålder af 15 år. Barn under denna ålder, hvilka begått brottsliga gärningar, komma således icke att blifva underkastade annan behandling och uppfostran än öfriga vanartade barn.

I regel afser nyssnämnda lag barn intill 15 års ålder men kan dock sträcka sina verkningar längre, i vissa fall ända till myndighetsåldern. Uppenbart är emellertid, att, vid kollision emellan samma lag och nu förevarande lagstiftning, den sistnämndas bestämmelser blifva gällande. — Jfr anm. vid 1 § af *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 65).

Den fullständiga straffbarheten inträder vid 18 års ålder. Åldern 15—18 år bildar en öfvergångsperiod, under hvilken förbrytaren antingen åtnjuter straffnedsättning eller omhändertages för tvångsuppfostran. Se härom 2 och 3 §§ här nedan.

2 §.

Begår den brott, som fyllt femton, men ej aderton år; då skall dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med sex till och med tio år nedsättas; och må jämväl straffarbete på viss tid nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid, dock ej under två månader.

Är brottet belagdt med påföljd, som i 2 kap. 19 § sägs; pröfve domstolen, efter omständigheterna, huruvida sådan påföljd ådömas bör.

Denna § är ordagrant lika med nuvarande 3 § i 5 kap. strafflagen; men från bestämmelserna däri har gjorts undantag i nästföljande §.

3 §.

Har brott blifvit begånget af någon, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst sex månader; må domstolen, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling pröfvas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat tidigare meddeladt beslut, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, skall detta straff, såvidt det utgöres af fängelse eller böter och de förskyllda straffen tillsammans ej uppgå till fängelse i mera än sex månader, anses inbegripet i förordnandet.

Inträffar sådant fall, att meddeladt förordnande, enligt hvad särskildt stadgas, är förfallet, gälle om det ådömda straffets förening eller sammanläggning med annat straff och om dess verkställande hvad eljest är föreskrifvet.

Ang. 1:a punkten:

Åldern 15—18 år bildar en öfvergångsperiod, under hvilken domstolen kan, sedan för förbrytaren bestämts det straff, hans gärning förskyllt, bestämma, att han, i stället för att undergå straffet, skall omhändertagas för uppfostran. De omständigheter, på hvilka domstolen härvid grundar sitt beslut, äro den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling. Ett nödvändigt villkor för att verkligen den unge brottslingens insättande i uppfostringsanstalt länder honom till nytta är, att han med hänsyn till utvecklingen af sina själsförmögenheter ännu kan anses mottaglig

för den uppfostran, som kan beredas honom uti sådan anstalt. I annat fall bör han så mycket mindre öfverlämnas till en uppfostringsanstalt, som man har att befara, att han skulle på öfriga därstädes intagna minderåriga kunna utöfva ett skadligt inflytande. Domstol äger fördenskull att meddela ett sådant förordnande, hvarom nu är fråga, endast för så vidt den brottsliges sinnesbeskaffenhet och graden af hans förståndsutveckling pröfvas därtill föranleda eller, med andra ord, därest den brottslige i sedligt och intellektuellt hänseende befinnes ännu vara så outvecklad, att man med skäl kan antaga, att han genom uppfostran må kunna rättas.

Pröfningen af den tilltalades utveckling bör verkställas med så mycken omsorg som möjligt, och förordnande om insättande i uppfostringsanstalt må icke meddelas i andra fall än då man verkligen kan vänta, att denna åtgärd skall medföra åsyftad verkan. Och i afseende härå har domaren att taga hänsyn ej blott till den brottsliges sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling utan jämväl och kanske i lika hög grad till de förhållanden, under hvilka han uppvuxit, och den omgifning, hvari han lefver. — Om domstolens skyldighet att införskaffa upplysningar i dessa hänseenden och om sättet för dessa upplysningars inhämtande se 1 § i *lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga d. 27 juni 1902* (sid. 148).

Till den bestämmelse, som i nuvarande 1 § af 5 kap. strafflagen finnes om insättande i allmän uppfostringsanstalt af barn under 15 års ålder, är fogadt det tillägg: »om tillgång därtill finnes». Detta förbehåll, som var nödvändigt, så länge inga andra sådana anstalter funnos än de, som upprättats af kommuner eller enskilda, har nu försvunnit; och man har därmed, såsom ock i motiven uttryckligen utsagts, erkänt statens ovillkorliga plikt att draga försorg därom, att domstols förordnande om tvångsuppfostran ej, såsom hittills ofta varit händelsen, blifver utan verkan. Samtidigt med de nya lagarnas utfärdande hafva ock åtgärder vidtagits för inrättande af en statens tvångsuppfostringsanstalt.

Att märka är, att hvarje bestämmelse om *aga* försvunnit ur 5 kap. strafflagen enligt dess nya lydelse.

Domstolen bestämmer icke, huru lång tid förbrytaren skall vara underkastad tvångsuppfostran. Härom se 5 § i *lag ang. verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran d. 27 juni 1902* (sid. 141).

Icke heller anges af domstolen, till hvilken af befintliga allmänna uppfostringsanstalter förbrytaren skall öfverlämnas, utan detta bestämmes af K. B. Se 2 § i *samma lag* (sid. 139).

Att den minderåriges målsman bör i målet höras, se 2 § i *lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga d. 27 juni 1902* (sid. 150).

Ang. 2:a punkten:

Förklarande, som här afses, meddelas af K. B. Detta utsäges uttryckligen i motiven.

Huru förfares, då de sammanlagda straffen äro strängare än här sägs, se 8 § 2 mom. i *lag ang. verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran d. 27 juni 1902* (sid. 145).

Ang. 3:e punkten:

I hvilka fall meddeladt förordnande om tvångsuppfostran är förfallet, framgår af 8 och 9 §§ i *samma lag*. Då sådant fall inträffar, går det straff, som skolat ersättas af tvångsuppfostran, i verkställighet; och äro flera straff ådömda, komma bestämmelserna i 4 kap. strafflagen till tillämpning.

Utan någon ändring gäller fortfarande *4 §* af 5 kap. strafflagen, enligt lag d. 20 juni 1890 så lydande:

Ej må brott, som någon begått, innan han fyllt aderton år, honom tillräknas till förhöjning af straff för återfall i brott, där sådan förhöjning särskildt i lagen utsatt finnes.

6 §.

Pröfvas någon, som brottslig gärning begått, därvid hafva af kropps- eller sinnessjukdom, ålderdomssvaghet eller annan, utan egen skuld, iråkad förvirring saknat förståndets fulla bruk, ehuru han ej kan för strafflös anses efter 5 §; då gälle om dödsstraff hvad i 2 § sägs; och må, i ty fall, efter omständigheterna, annat straff jämväl nedsättas under hvad i allmänhet å gärningen följa bort.

Denna §, som icke handlar om minderåriga förbrytares behandling, har till följd af ändringarna i kapitlets början undergått den förändring i nuvarande lydelsen, att i fråga om dödsstraff hänvisning skett till 2 § i stället för förut till 3 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1905.

Det alla, etc.

Lag

angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran;

gifven Stockholms slott den 27 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna som följer:

1 §.

Allmän uppfostringsanstalt, som i 5 kap. 3 § strafflagen afses, upprättas af staten. Konungen äger såsom dylik anstalt erkänna jämväl anstalt, som af kommun eller enskilda blifvit, med eller utan bidrag af statsmedel, anordnad för uppfostran af vanartade minderåriga; sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Ehvad allmän uppfostringsanstalt upprättats af staten eller af kommun eller enskilda, skall den stå under sådan särskild uppsikt, som af Konungen bestämmes.

Såsom tvångsuppfostringsanstalt, omförmäld i 5 kap. 1 § strafflagen, enligt dess hittills gällande lydelse, har tjänstgjort åkerbrukskolonien Hall vid Södertälje. För framtiden är emellertid afsedt, att denna anstalt uteslutande skall blifva skyddshem för vanartade barn. Jfr anm. vid 12 och 15 §§ af *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 81 och 92).

Beträffande uppsikten öfver uppfostringsanstalterna anfördes af departementschefen vid det tillfälle, då remiss till H. D. beslöts:

»För den regelmässiga inspektionen öfver uppfostringsanstalterna torde det icke vara behöfligt att inrätta någon särskildt aflönad inspektörsbefattning. Denna inspektion synes fastmera kunna med fullt förtroende öfverlämnas åt K. B. inom det län, där uppfostringsanstalt är belägen. Tid efter annan torde lämplig person böra utsändas för inspektion öfver samtliga anstalter.

Självklart är, att vid statsanstalten styrelse och föreståndare förordnas af Konungen, likasom att sådan anstalts reglemente af Konungen utfärdas. Hvad enskilda anstalter angår, kan Konungen, vid meddelande af tillstånd att till uppfostran mottaga minderåriga förbrytare, tillse, att anstaltens styrelse och förvaltning äro på ett fullt betryggande sätt organiserade. Härvid torde, bland annat, förbehåll böra göras därom, att någon ledamot af styrelsen och någon revisor af Konungen tillsättas, att val af föreståndare underställes Konungens godkännande och att reglementet icke utan Konungens samtycke förändras.»

Beslut är hittills icke fattadt om upprättande genom statens försorg af mera än en tvångsuppfostringsanstalt, nämligen vid Bona i Östergötlands län; och för denna anstalt är reglemente ännu ej utfärdadt.

Jfr i öfrigt anm. vid 12 § af *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn* (sid. 81).

2 §.

Har domstol jämlikt 5 kap. 3 § strafflagen förordnat om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, skall den minderårige genom Konungens befallningshafvandes försorg till sådan anstalt öfverlämnas. Förordnandet gånge genast i verkställighet utan hinder däraf att det ej vunnit laga kraft.

Hinner förordnandet ej verkställas, innan den minderårige uppnått 18 års ålder, är det förfallet; se 9 §.

3 §.

Allmän uppfostringsanstalt skall vara så anordnad, att enhvar af dess elever må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.

Elever af olika kön må ej i samma anstalt intagas.

Jfr 15 § i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* m. anm. (sid. 82 o. f.).

Beträffande anordnandet af allmänna uppfostringsanstalter yttrades af föredragande departementschefen:

»Sådan anstalt synes böra vara förlagd till en jordbruksfastighet af icke alltför ringa omfattning och med så belägna ägor, att elevernas öfvervakande i arbetet icke medför större svårighet. Ehuru jordbruksarbete i regel utgör den lämpligaste sysselsättningen för eleverna, hvilkas andliga och kroppsliga hälsa därigenom på det verksammaste sätt befordras, möta dock ej sällan, på grund af elevs kroppsbeskaffenhet eller eljest, afsevärda hinder emot hans användande till sådant arbete. För sådana fall är det af vikt att äga tillfälle till elevernas utbildning i ett eller annat handtverk. De lärarekrafter, som för sådant ändamål erfordras, kunna tydligen vara till nytta jämväl vid bibringandet åt jordbruksarbetande elever af nödig kunskap i handaslöjd. I allt fall är det emellertid för möjliggörande, utan oskäliga kostnader, af en mera mångsidig och efter olika anlag lämpad handtverksutbildning önskligt, att elevantalet icke är alltför ringa, något som för öfrigt gifvetvis är ägnadt att nedbringa den på hvarje elev fallande delen af samtliga allmänna kostnader. Att i lag fastställa något visst elevantal såsom det högsta tillåtna synes icke vara behöfligt eller lämpligt. Bestämmandet för hvarje särskild anstalt af den siffra, hvartill antalet må uppgå, sker utan tvifvel lämpligast i anstaltens reglemente, därvid nödig hänsyn kan tagas till samtliga de omständigheter, hvilka i det föreliggande fallet böra inverka på frågans bedömande.»

4 §.

Har minst ett år förflutit, sedan elev blifvit i allmän uppfostringsanstalt intagen, äge anstaltens styrelse, därest sådant finnes för eleven gagneligt, tills vidare eller för viss tid öfverlämna honom till enskild vård och tillsyn eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må ock tidigare vidtagas, om särskilda omständigheter det föranleda, och den myndighet, som öfver anstalten äger uppsikt, därtill samtycker.

Då elev sålunda öfverlämnas till enskild vård och tillsyn eller anställes i tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för anstaltens styrelse att när som helst återtaga eleven; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder.

Öfver elev, som vistas utom anstalten, skall styrelsen öfva tillsyn. För sådant ändamål äger styrelsen påkalla biträde af prästerskap, kommunal- eller polismyndighet.

Jfr 16 och 21 §§ i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 93 och 98).

Då, såsom anmärkts under 1 §, reglemente för anstalten vid Bona ännu ej utfärdats, har icke heller blifvit bestämdt, under hvilken myndighet anstalten skall lyda.

5 §.

Då i allmän uppfostringsanstalt intagen elev vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande, skall han från anstalten utskrifvas. Utan

särskildt tillstånd af den myndighet, som öfver anstalten äger uppsikt, må dock utskrifning ej ske, förrän två år efter det eleven intogs i anstalten.

Senast då elev uppnått tjugu år, skall han utskrifvas från anstalten.

Att lagens verkningar dock kunna sträcka sig ända till myndighetsåldern, framgår af 6 § 2 mom.

Jfr 17 och 20 §§ i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 94 och 96).

Kommittéen yttrar i fråga om den tid, under hvilken en minderårig förbrytare, som hänvisats till tvångsuppfostringsanstalt, borde kvarhållas därstädes:

»Då ändamålet med den minderåriges insättande i allmän uppfostringsanstalt afser hans rättelse och vinnande af sådan stadga, att något återfall i brott icke längre synes vara att befara, bör äfven den vidtagna åtgärden upphöra, så snart detta mål kan anses vara uppnådt. Utöfver den tid, som för detta ändamål är nödvändig, bör icke en elev kvarhållas i en anstalt, utan måste det tvärtom vara af vikt att, så snart det kan ske utan fara för återfall, låta honom lämna anstalten samt i tid lära honom att sköta sig själf och icke lita på andra personers omtanke och ledning. Till följd häraf bör anstaltens styrelse icke blott vara befogad att utskrifva en elev, hvilken vunnit erforderlig stadga, utan äfven äga skyldighet härtill.

Då emellertid med stadga i detta sammanhang icke blott menas ett tadelfritt uppförande inom anstalten, utan en viss inre omdaning af den minderåriges väsen, måste alltid någon längre tid åtgå, innan detta ändamål kan vinnas. Kommittéen har därför ansett nödigt föreslå, att utskrifning ej får ske förrän två år efter elevens insättande. För fastställandet af en sådan minimitid talar äfven den omständigheten, att elevens intagande i uppfostringsanstalt innefattar verkställandet af ett af domstol meddeladt förordnande, hvarför det icke bör bero på anstaltens styrelse att oberoende af hvarje tidsbestämmelse upphäfva detsamma.

Ehuru således i regel en elev under två års tid bör hållas under anstaltens uppsikt, innan han skall kunna slutligen utskrifvas, har dock kommittéen ansett, att möjlighet bör förefinnas att kunna utskrifva eleven före utgången af den såsom

regel fastställda minimitiden. Understundom kunna nämligen omständigheterna vara sådana, att detta kan vara af behofvet påkalladt, såsom t. ex. om den minderåriges föräldrar stå i begrepp att emigrera samt önska att till utlandet medföra äfven honom. Det bör likväl af nyssnämnda skäl icke tillkomma styrelsen för en anstalt att härom besluta.»

6 §.

Under den tid, elev är vid allmän uppfostringsanstalt inskrifven, stånde han under dess styrelses och föreståndares husbondevälde samt vare underkastad disciplinär bestraffning af dem.

Styrelsen har att för elev, som utskrifves, utse första anställningen, hvilken eleven icke äger att utan styrelsens tillstånd lämna, förrän ett år efter utskrifningen förflutit.

I det till högsta domstolen remitterade förslaget lydde denna §:

Allmän uppfostringsanstalts styrelse äge målsmans- och husbonderätt öfver elev under den tid han är vid anstalten inskrifven äfvensom under första året efter utskrifningen, dock icke i något fall längre än till dess eleven uppnått myndig ålder. Denna sin rätt må styrelsen å annan öfverlåta.

Styrelsen skall öfva tillsyn öfver elev, som, efter ty i 4 § är sagdt, tillåtits vistas utom anstalten, så ock öfver den, som efter utskrifning fortfarande är underkastad styrelsens målsmans- och husbonderätt; och äge styrelsen för detta ändamål påkalla biträde af prästerskap, kommunal- eller polismyndighet.

Vid granskningen i högsta domstolen anfördes:

»Att tillerkänna styrelsen för uppfostringsanstalt målsmansrätt öfver elev, hvilket skulle innefatta rätt och plikt att ombesörja jämväl förvaltningen af honom tillhörig egendom, synes icke lämpligt. För vinnande af det enligt kommittéens motiv därmed afsedda syfte att förebygga obehörig inblandning från föräldrars och målsmäns sida i anstaltens förfoganden öfver elev eller öfver hufvud för utmärkande af anstaltens rätt att bestämma öfver eleven synes ej heller erforderligt, att anstaltens styrelse tillerkännes vare sig målsmans- eller husbonderätt öfver

honom, enär det ligger i sakens natur, att minderårig, som är intagen i uppfostringsanstalt, är i afseende å sina personliga förhållanden ovillkorligen underkastad anstaltens förfoganden. Därest målsmansrätt ej tillerkännes anstalten, synes däremot någon tvekan kunna uppstå i afseende å anstaltens rätt att disciplinärt bestraffa elev, särskildt den, som uppnått 15 års ålder eller som enligt föreskriften i 4 § blifvit öfverlämnad till enskild vård och tillsyn eller anställd i tjänst eller yrke. Denna tvekan skulle ej fullständigt aflägsnas därigenom, att anstalten tillerkändes husbonderätt öfver elev, enär enligt 5 § legostadgan rätt att aga tjänare tillkommer husbonde allenast i afseende å manlig tjänare under 18 och kvinnlig under 16 år. Hvad denna § innehåller därom, att uppfostringsanstalts styrelse skall hafva målsmans- och husbonderätt öfver därvid inskrifna elever, synes därför böra utbytas emot en bestämmelse därom, att eleverna, intill dess de blifvit enligt 5 § från anstalten utskrifna, äro underkastade disciplinär bestraffning af anstaltens styrelse eller föreståndare.

Hvad meningen är därmed, att målsmans- och husbonderätt skall tillkomma uppfostringsanstalt jämväl under ett år efter elevs utskrifning, synes ej tydligt, helst det uppenbarligen icke kan vara anstalten medgifvet att återtaga därifrån utskrifven elev. I förevarande afseende synes icke behöfva meddelas annat stadgande, än att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad enligt 18 § legostadgan gäller angående målsmans rätt öfver omyndig, som tillåtes antaga tjänst hos annan, anstaltens styrelse skall äga att för elev, som utskrifves, utse första anställningen, hvilken eleven ej skall äga att utan styrelsens tillstånd lämna, förrän ett år från utskrifningen förflutit.»

Jfr i öfrigt ang. målsmansrätt anm. vid 20 § i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 97).

7 §.

Misstänkes den, som på grund af domstols förordnande blifvit i allmän uppfostringsanstalt intagen, att hafva före intagandet i anstalten begått brott, därför han icke undergått rannsakning; må, ändå att brottet under allmänt åtal hörer

eller det af målsäganden till åtal angifvits, allmän åklagare ej därå tala, utan att Konungens befallningshafvande i den ort, där brottet är begånget, därtill lof gifver.

Lag samma vare, där den, som i allmän uppfostringsanstalt intagits, misstänkes att hafva efter intagandet i anstalten och innan han därifrån utskrifvits gjort sig skyldig till brott.

Enskild målsägares rätt att själf anställa åtal är icke genom stadgandena i denna § inskränkt. Detta utsäges uttryckligen i motiven.

8 §.

Varder någon, sedan domstol förordnat om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, men innan han från anstalten utskrifvits, öfvertygad att hafva begått annat brott, vare förordnandet förfallet.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat beslut, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, vare förordnandet ock förfallet, så framt detta straff är af svårare art än fängelse, eller ock de förskyllda straffen tillsammans uppgå till fängelse i mera än sex månader.

Då den minderårige ställts under åtal för brott, hvarom sägs i 7 §, och han till brottet finnes skyldig, förfaller det förut meddelade förordnandet om hans insättande i tvångsuppfostringsanstalt. Detta hindrar naturligtvis dock ej domstolen att på nytt meddela sådant förordnande, om betingelserna därför enligt nya lydelsen af 5 kap. 3 § strafflagen föreligga.

9 §.

Har ej domstols förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt gått i verkställighet, innan han uppnått aderton år, vare förordnandet förfallet.

Det ådömda straffet går för sådant fall i verkställighet. Se 5 kap. 3 § strafflagen enl. dess nya lydelse.

10 §.

Allmän uppfostringsanstalt äger att för elevs vård och underhåll inom anstalten af elevens egna medel eller hos hans föräldrar uttaga godtgörelse intill ett belopp af 40 öre för hvarje dag, eleven vårdats vid anstalten, dock icke för längre tid än till dess eleven uppnått aderton år. För kostnad, som anstalten fått vidkännas för elevs vård och underhåll utom anstalten till följd af åtgärd, som afses i 4 § 1 mom., äger anstalten rätt till dylik godtgörelse, dock ej med högre belopp än 30 öre för hvarje dag. För hvad af förenämnda godtgörelse ej kan utfås, äge anstalt, som ej upprättats af staten, undfå ersättning af statsmedel.

Kostnaderna för tvångsuppfostran bestridas således i första hand af den (statens, enskilda eller kommunala) anstalt, till hvilken den minderårige förbrytaren öfverlämnats, dock med viss regressrätt för anstalten till elevens egna tillgångar eller mot hans föräldrar. Ansvarsplikten för föräldrarne har måst uttryckligen föreskrifvas, emedan på grund af 3 § i gällande fattigvårdsförordning, jämförd med 1 §, föräldrar icke kunna anses hafva sådan ovillkorlig underhållsplikt gentemot barn öfver 15-årsåldern, som synts böra dem här åläggas. Af andra än föräldrar utkräfves ej denna ersättningsskyldighet; förslag därom, att samma skyldighet skulle åligga »den, hvilken

det åligger att för elevens försörjning ansvara», vann icke riksdagens bifall.

Regressrätten afser endast kostnader för tiden intill dess eleven uppnått 18 år. Denna inskränkning gäller, såsom af förhandlingarna vid riksdagen synes framgå, äfven i det fall, att eleven vårdas utom anstalten (»dylik godtgörelse»), ehuru stadgandet i detta afseende ej är fullt tydligt affattadt.

Sin fordran mot elev eller hans föräldrar äger anstalten göra gällande å den tid, som för hvarje fall finnes lämpligast. I k. prop. hade föreslagits, att ersättningen skulle gäldas »halfårsvis», men denna bestämmelse uteslöts af riksdagen. (Jfr 11 §.)

För hvad af elev eller hans föräldrar ej kan utfås, äger enskild eller kommunal anstalt rätt till godtgörelse af staten. Eljest utgår till sådan anstalt icke något statsbidrag för där vårdade elever.

Anmärkas bör, att kommuner och fattigvårdssamhällen äro fritagna från kostnader i förevarande afseende. I k. prop. hade föreslagits viss ersättningsskyldighet för elevs hemortskommun; men detta förslag biträddes icke af riksdagen.

Jfr 23 § o. f. i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 99 o. f.).

11 §.

I afseende på handläggning af ärende, som afses i 10 §, skall hvad om frågor angående ersättning för lämnad fattigvård är stadgadt äga motsvarande tillämpning; dock att allmän uppfostringsanstalt äger att anställa talan om utbekommande af stadgad godtgörelse för elevs vård och underhåll inom en tid af ett år, efter det eleven blifvit från anstalten utskrifven.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1905.
Det alla, etc.

Lag,

innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga;

gifven Stockholms slott den 27 juni 1902.

Vi OSCAR, etc., göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna som följer:

1 §.

Tilltalas den, som ej fyllt aderton år, för gärning, som i allmänna strafflagen är med straff belagd, skall i protokollet upptagas, utom hvad i allmänhet för rannsakningens fullständighet erfordras, jämväl upplysning om de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvuxit, samt huruvida han tillförne gjort sig känd för vanart.

Barnavårdsnämnd skall, på begäran af allmän åklagare, meddela de i nämndens protokoll och anteckningslängd tillgängliga upplysningar i ofvannämnda afseenden äfvensom yttrande rörande de omständigheter i öfrigt, som kunna inverka på bedömande af frågan om lämpligheten af den tilltalades intagande i tvångsuppfostringsanstalt.

Att denna §:s tillämpning inskränkts till de fall, att åtal sker för gärning, som i allmänna strafflagen är med straff belagd, har motiverats därmed, att i regel endast i sådana fall användande af tvångsuppfostran torde ifrågakomma; och det hade ju varit orimligt att ovillkorligen föreskrifva en sådan utredning, äfven då åtal för en obetydlig polisförseelse ägde rum. Uteslutet är emellertid ej, att tvångsuppfostran ådömes äfven för andra förbrytelser än dem, som i allmänna strafflagen omtalas. För sådan händelse böra naturligtvis föreskrifterna i förevarande § vinna tillämpning, så att ej någon dömes till tvångsuppfostran utan den föregående utredning, som §:n afser att åstadkomma.

Barnavårdsnämnds skyldighet att meddela upplysningar är icke inskränkt till endast de barn, med hvilka nämnden tagit befattning. I riksdagens skrifvelse yttras härom:

»I barnavårdsnämnds protokoll och anteckningslängd finnas icke upplysningar om andra barn än dem, med hvilka nämnden på ett eller annat sätt tagit befattning. Men det är gifvet, att äfven andra barn inom nämndens verksamhetsområde kunna efter uppnådd 15-årsålder komma att begå brott af sådan art, att fråga kan uppstå om den brottsliges intagande i allmän uppfostringsanstalt. Åtminstone i de flesta fall torde barnavårdsnämnd äfven rörande dessa minderåriga äga eller med lätthet kunna förskaffa sig nödiga upplysningar. Barnavårdsnämnderna synas i detta afseende vara just de mest ändamålsenliga organen.»

Jfr 22 § i *lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn d. 13 juni 1902* (sid. 99). Någon skyldighet för skyddshemsstyrelse att meddela upplysningar angående i skyddshem intagna barn finnes däremot ej stadgad; men hinder för åklagaren att från skyddshemmet införskaffa erforderliga upplysningar angående en tilltalad torde ej förefinnas. Sådana upplysningar kunna lätt meddelas ur minnesboken öfver skyddslingarna, därest sådan bok föres vid skyddshemmet (jfr. sid. 88).

Rätt att begära upplysningar af barnavårdsnämnd tillkommer endast allmän åklagare, icke enskild målsägare, som själf anställt åtal. Skyldighet för åklagaren att införskaffa upplysningar, äfven där han anser sådana icke vara erforderliga, förefinnes ej. Domstolen är dock naturligtvis oförhindrad att förelägga åklagaren att införskaffa de upplysningar, domstolen för sakens utredning anser nödiga.

2 §.

Ej må domstol jämlikt 5 kap. 3 § strafflagen meddela förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, med mindre den minderåriges målsman blifvit, där så ske kan, i målet hörd.

3 §.

Sedan vid underrätt rannsakning i mål mot den, som ej fyllt aderton år, blifvit till slut förd, skall dom afsägas samma dag eller senast nästa dag, där ej i målets vidlyftighet eller eljest hinder därför möter.

I det till högsta domstolen remitterade förslaget lydde denna §, äfven där betecknad såsom 3 §:

Sedan vid underrätt rannsakning i mål, hvarom i 2 § är sagdt, blifvit till slut förd, skall dom afsägas samma dag eller senast nästa dag, där ej i målets synnerliga vidlyftighet hinder därför möter.

Vid granskningen i högsta domstolen anmärktes, att det föreslagna stadgandet sträckte sin räckvidd långt utöfver hvad som erfordrades samt ofta kunde medföra ganska stora olägenheter; och tillstyrktes i anledning häraf, att, med bibehållande i öfrigt af ifrågavarande bestämmelse, uttrycket »i målets synnerliga vidlyftighet» måtte utbytas mot orden »i målets vidlyftighet eller eljest».

I riksdagens skrifvelse erinras, hurusom kommittéen föreslagit sådant tillägg till 20 § i K. F. ang. expeditionslösen d. 7 dec. 1883, att utslag, hvarigenom underrätt förordnat om insättande i allmän uppfostringsanstalt, skulle till K. B. afsändas senast 14 dagar efter utslagets afkunnande. I denna fråga, hvilken tillhörde K. M:s afgörande, ville riksdagen endast

uttala önskvärdheten, att för afsändandet af sådant utslag bestämdes samma tid som för afsändandet af utslag i mål angående häktad, en bestämmelse, för hvilken intet hinder syntes riksdagen föreligga.

Stadgande i denna riktning har ännu ej meddelats.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1905.

Det alla, etc.

Kronologiskt register

öfver de i detta arbete intagna eller åberopade författningar m. m.

Kursivering anger, att den åberopade författningen är ordagrant införd.

		Sid.
1734 års lag.	Giftermålsbalken, 13 kap. 3 § . .	33.
	15 kap. 2 § . .	33.
	Ärfdabalken, 8 kap. 7 §	33.
	20 kap.	33.
	22 kap.	33.
1804 d. 10 april.	K. Br. ang. befrielse för barnhusbarn från kronoutskylders erläggande .	49.
1833 d. 23 nov.	Legostadgan för husbönder och tjänstehjon, i allmänhet	98.
	5 och 18 §§	144.
1843 d. 1 april.	Stadga ang. fattigvården i Stockholms stad, § 13	49.
1850 d. 28 dec.	Reglementet för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnhuset i Stockholm,	
	§§ *1*, *2*, 4	*45*.
	§ *5*	*45—46*.
	§ *12*	*46*, 47.
	§ *13*	*46—47*, 48.
	§§ *14—16*	*47*.
	§ *17*	*47—48*.
	§§ *18*, *19*	*48*.
	§ *20*	*48—49*.
	§ *21*	14, 34, *49*.
	§ *22*	*49*.
	§ *23*	*49—50*.
	§ *24*	*50*.

1855 d. 10 nov. Instr. för landshöfdingarne i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän, § 8 . . . . . Sid. 96.
1862 d. 21 mars. K. F. om kommunalstyrelse på landet, i allmänhet . . . . 13—15.
§§ 40—42 . . . . 15.
§ 75 . . . . 42.
1862 d. 21 mars. K. F. om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, i allmänhet . . 66.
§§ 1, 2, 9, 10, 13, 19 . . . 58.
§ 22 . . . . 14, 58.
§ 29 . . . . 71.
§§ 30, 36, 39 . . . . 58.
1863 d. 20 nov. K. F. om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm, §§ 1, 2, 9, 11, 18 . . . . 58.
§ 31 . . . . 71.
1864 d. 16 febr. Strafflagen, 2 kap. 19 § . . . 132, 133.
4 kap. . . . . 136.
5 kap. *1* § 92, *132*, 135, 138.
2 § *132*, *133*, 136, 137.
3 § 81, 131—133, *134*, 137—139, 145, 146, 150.
4 och 5 §§ . . *136*.
6 § . . . 132, *136*.
10 kap. *23* § . . . . . *26*.
1864 d. 18 juni. K. F. ang. utvidgad näringsfrihet . 98.
1866 d. 14 dec. K. F. ang. ändring af gällande stadganden om tid för besvärs anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och ämbetsverk . . . . 42, 75.
1871 d. 9 juni. K. F. ang. fattigvården,
§ 1 . . . . . . 24, 34, 106, 146.
§ 3 . . . . 33, 146.
§ 4 . . . . 33.
§ 10 . . . . 14, 44.
§ 11 . . . . 14.
§ 13 . . . . 9, 38.
§ 29 . . . . 105.

		Sid.
1871 d. 9 juni.	K. F. ang. fattigvården,	
	§ 32	106.
	§ 35	34.
1874 d. 25 sept.	Hälsovårdsstadgan för riket, i allmänhet 13, 14, 15, 30,	38.
	§ 1	15.
	§ 4	25.
	§ 7	36.
	§ 11 16,	18—19.
	§ 13	30.
	§ 26	14.
	§ 27 . . . 14, 16, 19, 25, 36,	41.
1875 d. 10 nov.	Medicinalstyrelsens råd och anvisningar rörande allmän hälso- och sjukvård, *anmärkningar vid 13 § hälsovårdsstadgan* . . .	*30—32.*
1879 d. 24 okt.	Reglemente för åkerbrukskolonien Hall, § *1*	*92.*
1883 d. 7 dec.	K. F. ang. expeditionslösen, § 20 .	150.
1890 d. 20 juni.	Lag ang. ändring i vissa delar af strafflagen	136.
1890 d. 31 okt.	Instr. för läkare, som äro för hälso- och sjukvården inom visst område anställda, äfvensom för andra, som utöfva läkarekonsten,	
	§ 8	39.
	§ 16	41.
	§ 33	14.
	§ 39	41.
	§ 42 14,	41.
	§ 48	14.
1897 d. 10 dec.	Stadga ang. folkundervisningen i riket,	
	§ *42*	*72—73.*
	§ *51* *12*,	73.
1902 d. 9 maj.	Lag ang. ändrad lydelse af §§ 16 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862	42.
1902 d. 6 juni.	*Lag om fosterbarns vård,*	
	§ *1*	*11.*
	§ *2* *13*, 26,	39.
	§ *3*	*14—15.*

1902 d. 6 juni. *Lag om fosterbarns vård,* Sid.
§ *4* . . . . . 14, *16*, 24, 25, 41.
§ *5* . . *21—22*, 23, 34—37, 39, 43, 51, 52.
§ *6* . . . . 16, *23—24*, 27, 36.
§ *7* . . 20,23,*26—27*, 34—37, 43.
§ *8* . . . . . . 23, *34*, 35, 36.
§ *9* . . . . 34, *35*, 36.
§ *10* . . . 21, 34, 35, *36*, 37, 99.
§ *11* . . . 21, 23, 26, 35, *36*, 51.
§ *12* . . . 14, 15, 21, 23, 34, 35, *36—37*, 39—41.
§ *13* . . . . 23, *39*, 52.
§ *14* . . . . 39, *40*.
§ *15* . . . . . . 36, 39, *41—42*.
§ *16* . . . . 14, 39, *42—43*, 99.
§ *17* . . . . 23, 34, *43—44*, 50.
§ *18* . . . 21, 23, 44, *50—51*, 54.
§ *19* . . . . 36, *51—52*.

1902 d. 6 juni. *K. K. ang. fastställande af formulär till liggare enl. 13 § i lagen om fosterbarns vård* . 40, 51, *52—54*.

1902 d. 6 juni. K. F. ang. undantag beträffande allmänna barnhusinrättningen i Stockholm från tillämpning af lagen om fosterbarns vård . . . . 45.

1902 d. 6 juni. K. K. ang. ändring af § 8 i nåd. instruktionen för läkare, som äro för hälso- och sjukvården inom visst område anställda, äfvensom för andra, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890 . . . . . . 14, 39.

1902 d. 13 juni. *Lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn,*
§ *1* . . . . . . *63*, 66, 81, 133.
§ *2* . . . . *66*, 106, 108.
§ *3* . . . . *67*.
§ *4* . . . . *67*, 69, 110.
§ *5* . . . . 67, *68*, 69.
§ *6* . . . . 68, *69*.
§ *7* . . . . 66, *69—70*, 99, 108.
§ *8* . . . . 70, *71—72*, 99.

1902 d. 13 juni. *Lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn,* Sid.
§ *9* . . . . *74—75*.
§ *10* . . . . *75*, 98.
§ *11* . . 65, 74, *76*, 77—79, 81, 82, 110.
§ *12* . . 63, 65, 74, 77, *79*, 82, 138, 139.
§ *13* . . . . 77, 79, *82*.
§ *14* . . . . 80, *82*.
§ *15* . . 78, 81, *82—83*, 94, 97, 98, 138, 140.
§ *16* . . 79, 83, *93—94*, 98, 100, 102—104, 141.
§ *17* . . . . . . 65, *94*, 97, 142.
§ *18* . . 77, 79, 80, 82, *94—95*, 96.
§ *19* . . . . *96*.
§ *20* . . 65, 75, 77, 79, 93, 94, *96—97*, 98, 142, 144.
§ *21* . . . . . . 67, *98—99*, 141.
§ *22* . . . . *99*, 149.
§ *23* . . 65, 76, *99—101*, 102, 104, 105, 109, 113, 147.
§ *24* . . 67, 101, 102, *105*, 106.
§ *25* . . 70, 76, 101, 102, *105*, 106.
§ *26* . . . . *105—106*.
§ *27* . . . . . 66, 74, *106—108*.
§ *28* . . . . *108*.
§ *29* . . . . 78, 81, *109*.

1902 d. 13 juni. Lag ang. ändrad lydelse af §§ 1, 2, 9, 10, 13, 19, 22, 30, 36 och 39 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 . . . . 58.

1902 d. 13 juni. Lag ang. ändrad lydelse af §§ 1, 2, 9, 11 och 18 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 . . . . 58.

1902 d. 13 juni. *K. K. ang. statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försum-*

Sid.

made barn . . . 78, 101, 102, 109, *111—113*.

1902 d. 13 juni. *Cirkulär till Konungens befallningshafvande i samtliga län ang. utbetalning af statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn* . . . . *113—126*.

1902 d. 21 juni. *K. F. om ändrad lydelse af § 42 i nåd. stadgan ang. folkundervisningen i riket den 10 december 1897* . . . . *73*.

1902 d. 21 juni. *Lag om ändrad lydelse af 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen*,
§ *1* . . . . . . 64, 65, 92, *132*.
§ *2* . . . . *133*.
§ *3* . . . . 133, *134*.
§ *6* . . . . *136*.

1902 d. 21 juni. *Lag ang. verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran*,
§ *1* . . . . 81, *138*, 141.
§ *2* . . . . 136, *139*.
§ *3* . . . . *140*.
§ *4* . . . . . *141*, 143, 144, 146.
§ *5* . . . . 135, *141—142*, 144.
§ *6* . . . . 98, 142, *143*.
§ *7* . . . . *144—145*.
§ *8* . . . . 136, *145*.
§ *9* . . . . 136, 139, *146*.
§ *10* . . . . *146*, 147.
§ *11* . . . . *147*.

1902 d. 21 juni. *Lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga*,
§ *1* . . . 73, 99, 135, *148*, 149.
§ *2* . . . . 136, *150*.
§ *3* . . . . *150*.

1902 d. 31 okt. *Cirkulär till Konungens befallningshafvande i samtliga län ang. inspektion af uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn* . *109—110*.

		Sid.
1903.	Medicinalstyrelsens råd och anvisningar ang. tillämpningen af lagen om fosterbarns vård, *anvisningar om barnens skötsel och hälsovård* . . . . *16—18*, 25,	30.
1903 d. 13 mars.	K. K. ang. befrielse för Stockholms stads fattigvårdsnämnd från tillämpning af lagen om fosterbarns vård den 6 juni 1902	50.
1903 d. 15 maj.	Lag ang. folkskoleväsendet i Stockholm	66.
1903 d. 30 okt.	K. K. ang. befrielse i vissa afseenden för fattigvårdsstyrelsen i Malmö från tillämpning af bestämmelserna i lagen om fosterbarns vård den 6 juni 1902	50.
1903 d. 27 nov.	Cirkulär till Konungens befallningshafvande i samtliga län ang. arfvoden för inspektion af uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn	110.

Sakregister.

A.

Aga kan enl. nu gällande lag ådömas af domstol, 132; men ej efter de nya lagarna, 135;
—— får tilldelas vanartadt barn enl. föreskrift af barnavårdsnämnd, 70; och skolpliktigt barn af dess lärare, 72—73;
—— af tjänstehjon, 144.
Allmänna barnhuset i Stockholm åtnjuter befrielse från lagen om fosterbarns vård, 45; dess reglemente, 45—50.
Allmän uppfostringsanstalt, se *tvångsuppfostringsanstalt.*
Anmälan enl. lagen om fosterbarns vård om mottagande af fosterbarn, 22—23; om upphörande af fosterbarnsvård, 24; om ombyte af lägenhet, 22; om barnafostrares flyttning till annan kommun, 22; behöfver ej vara skriftlig, 23; kan göras hos hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnds biträden, 23, 37, 39; behöfver i vissa fall ej ske, 43, 44; befrielse därifrån kan meddelas, 50; ansvar för försummelse däraf, 36;
—— att barn vanartas eller sedligt försummas, då sådan anmälan sker hos barnavårdsnämnd, 68, 95; då den sker hos K. B., 95.
Anna Lisa Lidbecks uppfostringsanstalt i Lidköping, 91, 92.
Anstalt för fosterbarns vård: hvem som är barnafostrare, 21, 23; dess styrelse skall underrättas om meddeladt föreläggande, 27; vissa anstalter undantagna från lagen om fosterbarns vård, 43; befrielse kan äfven medges, 44, 50—51;
—— för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, se *barnhem* och *skyddshem;*
—— för tvångsuppfostran, se *tvångsuppfostringsanstalt.*
Anställning, se *tjänst.*
Antal barn, som må intagas å skyddshem, 82—83, 92—93.

Anteckningslängd föres af barnavårdsnämnd öfver vanartade och sedligt försummade barn, 99; därur meddelas upplysningar vid åtal inför domstol, 148, 149; se vidare *minnesbok.*

B.

Barnafostrare: hvad därmed förstås, 21; är skyldig göra vissa anmälningar, 22, 24; ansvar för försummelse däraf, 36; skyldigheter i fråga om vården af fosterbarn, 23—25; hvad därvid i öfrigt bör iakttagas, 16—18; är underkastad tillsyn, 24; kan föreläggas att lämna fosterbarn från sig, 26—27.

Barnavårdsnämnd utgöres af skolråd eller annan skolstyrelse, 66; dess verksamhetsområde, 66—67; äger antaga biträden, 67; mottager och behandlar anmälningar om att barn vanartas eller sedligt försummas, 68—69, 95; har rätt att kalla till inställelse, 70; beslutar förmaning, varning eller aga, 70; eller barns skiljande från hemmet, 71—72; och dess insättande i enskildt hem eller barnhem, 76; eller i skyddshem, 79, 82; eller dess anställning i tjänst eller yrke, 76; bör sedermera öfvervaka barnet, 94, 96; skall föra anteckningslängd, 99; och protokoll, 72, 73; samt därur meddela upplysningar, 148, 149; skall i särskildt fall göra anmälan hos K. B. om försummad barnavård, 95; skall meddela vissa underrättelser, 94—95, 100—101; öfvervakas i sin verksamhet af K. B., 96; gäldar kostnader för uppfostran åt vanartade eller sedligt försummade barn, men erhåller bidrag till dessa sina kostnader, 99—104;

—— särskild: dess tillsättning och verksamhet, 66, 106—108; bör samarbeta med skolstyrelsen, 73.

Barnhem mottager till vård vanartade eller sedligt försummade barn, 64, 76; hvilka barn må dit öfverlämnas, 76, 77, 79; dit öfverlämnade barn öfvervakas af barnavårdsnämnd, 94, 96; inrättandet däraf är icke obligatoriskt, 77; dess beskaffenhet, 76—78; behöfver icke hafva fastställdt reglemente, 78; dess inspektion, 78, 109—110, 112; om dess verksamhet afges berättelse, 112; huru kostnaderna för vård däri gäldas, 76, 99, 101—104; statsbidrag därtill, 78, 111—113; formulär till rekvisition af statsbidrag, 119—121.

Barnhus, se *allmänna barnhuset i Stockholm.*

Berättelse ang. det allmänna hälsotillståndet afges af hälsovårds- eller kommunalnämnd till läkare, 18—19; af läkare till medicinalstyrelsen, 41;
—— i fråga om fosterbarns vård afges af hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd till läkare, 16; formulär därtill, 19—21; af särskild anstalts innehafvare till nämnden, 51; af läkare i fall af vanvård till K. B., 42;
—— ang. barnhems eller skyddshems verksamhet afges till ecklesiastikdepartementet, 112.

Bestraffning, disciplinär: rätt därtill äga styrelse och föreståndare för skyddshem, 83; och för tvångsuppfostringsanstalt, 143.

Besvär i ärenden ang. fosterbarns vård, 41—42, 51—52; ang. uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 74, 75.

Biträden, särskilda, åt hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd för vård af fosterbarn, 36—39; åt barnavårdsnämnd, 67.

Bona tvångsuppfostringsanstalt: när den skall vara färdig, 129; ang. dess reglemente, 139; under hvilken myndighet den skall lyda, 141.

Brottmål rörande minderåriga: lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i sådana mål, 148—150.

E.

Enskildt hem kan mottaga till vård vanartade eller sedligt försummade barn, 76; hvilka barn må dit öfverlämnas, 64, 76, 77, 79, 93; dit öfverlämnade barn öfvervakas af barnavårdsnämnd, 94, 96; huru kostnaderna för vård däri gäldas, 76, 99, 101—104; statsbidrag därtill, 111—113; formulär till rekvisition af statsbidrag, 123—125;
—— kan för vård och tillsyn mottaga elev å tvångsuppfostringsanstalt, 141.

F.

Fattigvård: åtnjutande däraf utgör icke hinder att vara barnafostrare, 28—29.

Fattigvårdsnämnd, Stockholms stads, åtnjuter befrielse från lagen om fosterbarns vård, 50.

Fattigvårdssamhälle har skyldighet att gälda kostnader för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 99—106; men är fritaget från kostnader för tvångsuppfostran, 147.

Fattigvårdsstyrelse: i hvilka fall den är skyldig taga vård om fosterbarn, 33—34; skall erhålla underrättelse om föreläggande att aflämna fosterbarn, 27, 34; åtnjuter viss befrielse från lagen om fosterbarns vård, 43; och kan erhålla fullständig sådan befrielse, 44; i Malmö har erhållit befrielse, 50;

—— erhåller underrättelse om vanartadt eller sedligt försummadt barns skiljande från hemmet, 100—101;

Folkskoleinspektör, statens, utöfvar inspektion af barnhem och skyddshem, 109—110, 112; och skall granska rekvisitioner af statsbidrag, 113; har icke tillträde till barnavårdsnämnds sammanträden, 67—68;

—— särskild, kallas till barnavårdsnämnds sammanträden, 69; och äger att deltaga i nämndens öfverläggningar, 67.

Folåsa skyddshem, 91—92.

Formulär till redogörelse ang. fosterbarnsvården, 19—21; till liggare i fråga om fosterbarn 53—54; till rekvisition af statsbidrag för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 115—125; till redogörelse för utbetalning af sådana statsbidrag, 126.

Fosterbarn: lag om fosterbarns vård, 11—52; hvilka barn med lagen afses, 11; huru deras vård skall utöfvas, 16—18, 23—25; villkor för fortsatt utöfvande af fosterbarnsvård, 28—32; till hvem fosterbarn skall lämnas, då det skiljes från barnafostrare, 27, 33—34; anmälan, då det aflidit, 24, 26, 50; undantag från lagens tillämpning äger rum beträffande fosterbarn, som fostras hos föräldrar eller andra nära släktingar, 11—12; som uppnått 7 års ålder, 11, 12; eller som vårdas utan betalning, 11, 12—13; för vissa anstalter för barnavård, 43—51; och för fattigvårdsstyrelser, 43—44, 50.

Fosterbarnsnämnd: dess tillsättning och befogenhet, 14—15; äger antaga biträden, 36—37; afger redogörelse ang. fosterbarnsvården, 16, 18—21; upptager och behandlar anmälningar om mottagande af fosterbarn, 22, 24; eller att fosterbarns vård försummas, 42; meddelar barnafostrare föreskrifter, 24—25; föreställningar och föreläggande att lämna barn ifrån sig, 26—27, 34; eller förbud att mottaga fosterbarn, 35; kan söka handräck-

ning, 36; och föranstalta om åtal, 51; skall verkställa anteckning om fosterbarnsvård i särskilda liggare, 39; och aflämna förteckning å fosterbarn, 40; samt afgifva yttrande ang. befrielse från lagen om fosterbarns vård, 50; och mottaga berättelser ang. anstalt, som erhållit befrielse, 51; huru dess protokoll skall föras, 40; klagan öfver dess beslut, 41.

Fosterlega bör till beloppet uppgifvas, 22, 23, 29;

—— för barn å allmänna barnhuset, 48; utbetalas för utackorderadt barn genom prästerskapet, 49.

Främmande trosbekännare: då vanartadt eller sedligt försummadt barn tillhör församling af främmande trosbekännare, äger dess föreståndare yttra sig inför barnavårdsnämnd, 69.

Främmande undersåte: kostnaden för dess uppfostran godtgöres i visst fall af staten, 105—106.

Förbud att mottaga fosterbarn, 35.

Föreställningar kunna meddelas försumlig barnafostrare, 27, 37; och vårdare af barn, som sedligt försummas, 70.

Förstånd: huru den skall dömas, som saknar förståndets fulla bruk, ehuru han ej kan anses för strafflös, 136.

G.

Göteborgs allmänna folkskolestyrelse är barnavårdsnämnd, 66.

H.

Hall, åkerbrukskolonien, 81, 92, 138.

Hallands läns landstings skyddshem å Mäshult, 91.

Handräckning för skiljande af fosterbarn från dess fostrare, 36, 37.

Hem: skiljande därifrån af vanartadt eller sedligt försummadt barn, 70—72;

—— se *enskildt hem*, *barnhem* och *skyddshem.*

Hemortsrätt är icke bestämmande i fråga om barnavårdsnämnds verksamhetsområde, 67; men är af betydelse i fråga om kostnaderna för vård af vanartade och sedligt försummade barn, 101—106; förändras icke för fader eller moder till sådant barn på grund af utgifter för dess vård, 106.

Hittebarn emottages provisoriskt å allmänna barnhuset i Stockholm, 46.

Husbonderätt tillkommer i vissa fall fattigvårdsstyrelse, 34; samt styrelse och föreståndare för tvångsuppfostringsanstalt, 143.

Hustru är berättigad att mottaga fosterbarn till vård, 23, 28; samt kan vara ledamot i fosterbarnsnämnd, 15; och i särskild barnavårdsnämnd, 108.

Häktade personers barn emottagas provisoriskt å allmänna barnhuset i Stockholm, 46.

Hälsovårdsnämnd: öfvervakar vården af fosterbarn, 13; och äger för sådant ändamål antaga biträden, 36—37; afger redogörelse ang. fosterbarnsvården, 16, 18—21; upptager och behandlar anmälningar om mottagande af fosterbarn, 22, 24; eller att fosterbarns vård försummas, 42; meddelar barnafostrare föreskrifter, 24—25; föreställningar och föreläggande att lämna barn ifrån sig, 26—27, 34; eller förbud att mottaga fosterbarn, 35; kan söka handräckning 36; och föranstalta om åtal, 51; skall verkställa anteckning om fosterbarnsvård i särskilda liggare, 39; och aflämna förteckning å fosterbarn, 40; samt afgifva yttrande ang. befrielse från lagen om fosterbarns vård, 50; och mottaga berättelser ang. anstalt, som erhållit befrielse, 51; huru dess protokoll i ärenden om fosterbarnsvård skall föras, 40; klagan öfver dess beslut, 41.

Höreda skyddshem, 91.

I.

Inspektion af fosterbarnsvården, 13—14, 24, 26, 36—38; af barnhem och skyddshem, 78, 81, 109—110, 112; af tvångsuppfostringsanstalt, 138—139.

Instruktion för barnafostrare bör utfärdas, 25.

J.

Jönköpings läns fångvårdsförenings skyddshem i Höreda, 91.

K.

Kommitté för lagstiftning om vård af fosterbarn, 7; om uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 57; om behandlingen af minderåriga förbrytare, 57, 129.

Kommun är fritagen från kostnader för tvångsuppfostran, 147.

Kommunalmyndighet äger göra anmälan hos barnavårdsnämnd, att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; lämnar biträde åt ordföranden i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem, 98—99; samt åt styrelsen för tvångsuppfostringsanstalt, 141.

Kommunalnämnd handhafver, där hälsovårdsnämnd ej finnes, omsorgen om fosterbarn lika med hälsovårdsnämnd, se *hälsovårdsnämnd.*

Koncessionstvång för vård af fosterbarn är ej påbjudet, 22, 28.

Konsistorium, Stockholms stads, skall granska rekvisitioner å statsbidrag, 113.

Konungens befallningshafvande utöfvar tillsyn öfver vården af fosterbarn, 14; upptager besvär i ärenden ang. sådan vård, 41, 42; låter anställa undersökning i fall af vanvård, 42; medger i vissa fall befrielse från lagen om fosterbarns vård, 50;

—— öfvervakar barnavårdsnämnds verksamhet, 95, 96; och upptager viss anmälan från nämnden, 95; äger hos nämnden göra anmälan, att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; pröfvar underställningsvis nämndens beslut i ärenden, som angå vanartade eller sedligt försummade barn, 74; huru besvär öfver dess beslut anföres, 75; utbetalar statsbidrag, 113; formulär till redogörelse däröfver, 126;

—— bestämmer om öfverlämnande till tvångsuppfostringsanstalt af minderårig förbrytare, 136, 139.

Kostnader för underhåll af skolbarn, som genom skolråds försorg skilts från hemmet, 12; för uppfostran åt vanartade eller sedligt försummade barn, 99—106, 111—126; för inspektion af barnhem och skyddshem, 109, 110; för vård å tvångsuppfostringsanstalt, 146—147.

Kretsombud kunna utses af barnavårdsnämnd, 67; dess befogenhet, 67—70.

Kronobetjänte öfva tillsyn å fosterbarnsvården, 14; och meddela handräckning i dithörande ärenden, 39; samt göra anmälan om vanvård af fosterbarn, 42.

Kronofogde tillhandahåller statsbidrag för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 114.

Kvacksalfvare må icke anlitas för sjukt fosterbarn, 16.

Kvinna kan vara ledamot i fosterbarnsnämnd, 15; och sär-

skild barnavårdsnämnd, 106; samt biträde för tillsynen å fosterbarnsvården, 36, 38; och barnavårdsnämnds kretsombud, 67.

L.

Landsting bör föranstalta om upprättande af skyddshem, 82; och ansvarar kostnader för vård i skyddshem, 100—104; skall erhålla underrättelse om barns intagande i skyddshem, 101.

Lidbeckska uppfostringsanstalten, 91, 92.

Liggare föres i fråga om fosterbarnsvården, 39, 51; formulär därtill, 52—54; se vidare *anteckningslängd* och *minnesbok.*

Längd, se *anteckningslängd.*

Lägenhet: huru den skall vara beskaffad för att få användas till vård af fosterbarn, 29—32.

Läkare öfvar tillsyn öfver fosterbarnsvården, 14, 39, 51; afgifver berättelser i hälsovårdsangelägenheter, 19, 51; erhåller för sådant ändamål förteckning å fosterbarn, 40; anställer undersökning i fall af vanvård, 42; hans rätt till ersättning därför, 43; afgifver yttrande ang. befrielse från lagen om fosterbarns vård, 50;

—— afgifver yttrande huruvida barns vanart beror på sjuklighet, 69.

Lärare äger göra anmälan hos barnavårdsnämnd, att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; och kallas till nämndens öfverläggningar, 69.

M.

Magistrat äger göra anmälan hos barnavårdsnämnd, att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; tillhandahåller statsbidrag för uppfostran åt vanartade eller sedligt försummade barn, 114.

Medicinalstyrelsen öfvar högsta tillsynen öfver fosterbarnsvården, 14, 16, 43.

Minnesbok bör föras hos skyddshem, 88, 99; därur kunna meddelas upplysningar vid åtal inför domstol, 149; se vidare *anteckningslängd.*

Målsman skall höras, då minderårig åtalas för brott, 136, 150.

Målsmansrätt tillkommer i visst fall fattigvårdsstyrelse, 34; men icke barnavårdsnämnd eller styrelse för skyddshem,

97—98; eller styrelse för tvångsuppfostringsanstalt, 143—144.
Mäshults skyddshem, 91.

N.

Normalreglemente för skyddshem, 83—91; i hvad mån det bör följas, 92.
Nämnd, se *barnavårdsnämnd, fosterbarnsnämnd, hälsovårdsnämnd* och *kommunalnämnd*.

O.

Ogifta mödrars barn intagas å allmänna barnhuset i Stockholm, 47.

P.

Polismyndighet öfvar tillsyn å fosterbarnsvården, 14, 39; och meddelar handräckning i dithörande ärenden, 36; äger göra anmälan om vanvård af fosterbarn, 42; och att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; och lämna biträde åt ordföranden i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem, 98—99; samt åt styrelse för tvångsuppfostringsanstalt, 141.
Protokoll i ärenden ang. fosterbarns vård, 40;
—— i ärenden ang. uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn hos barnavårdsnämnd, 71—73; och hos särskild barnavårdsnämnd, 107; hvad däri skall antecknas, 71, 72; därur meddelas upplysningar vid åtal för brott, 148, 149; hos fattigvårdsstyrelse göres anteckning om barns skiljande från hemmet, 100—101;
—— hos domstol vid åtal mot minderårig, 148.
Prästerskap öfvar tillsyn å fosterbarnsvården, 14, 39, 49; erhåller förteckning å fosterbarn, 40; utdelar fosterlön för utackorderade barnhusbarn, 49; äger göra anmälan hos barnavårdsnämnd, att barn vanartas eller sedligt försummas, 68; och lämna biträde åt ordföranden i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem, 98—99; afgifver intyg för rekvisitioner af statsbidrag för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 113; biträder styrelse för tvångsuppfostringsanstalt, 141.

R.

Redogörelse ang. fosterbarnsvården afgifves af hälsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd, 16; formulär därtill, 19—21.
Reglemente: barnhem behöfver icke hafva fastställdt sådant, 78; men däremot skyddshem, 81, 82; normalreglemente för skyddshem, 83—91; i hvad mån det bör följas, 92; hvilka skyddshem hittills fått reglementen fastställda, 91—92; för tvångsuppfostringsanstalt utfärdas af Konungen, 139.
Råd och anvisningar i fråga om fosterbarns vård äro utfärdade af medicinalstyrelsen, 16—18, 30—32; med ledning häraf meddelas föreskrifter för barnafostrare, 24.
Räkenskaper skola föras i barnavårdsärenden, 73.

S.

Sedligt försummade: lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, 63—110; hvad däri förstås med sedligt försummade barn, 63, 64.
Sjötorps skyddshem, 91.
Skolgång, se *undervisning.*
Skolråd kan skilja skolpliktigt barn från hemmet, 12, 73; utgör barnavårdsnämnd, 66; bör samarbeta med särskild barnavårdsnämnd, 73.
Skolstyrelse, särskild, utgör barnavårdsnämnd, 66, 108; bör samarbeta med särskild barnavårdsnämnd, 73.
Skyddshem: hvad därmed förstås, 79, 81; hvilka anstalter hittills såsom skyddshem erkänts, 91—92; hvilka barn må till skyddshem öfverlämnas, 64, 77, 79, 82; upprättande däraf är icke obligatoriskt, 80, 82; huru det bör anordnas, 83; skall hafva fastställdt reglemente, 81, 82; normalreglemente därför, 83—91; i hvad mån det bör följas, 92; bör föra minnesbok, 88, 99; därur upplysningar kunna meddelas, 149; är underkastadt inspektion, 78, 81, 109—110, 112; berättelse om dess verksamhet skall afges, 112; huru kostnaderna för vård däri gäldas, 100, 102—104; statsbidrag därtill, 111—113; formulär till rekvisition af statsbidrag, 115—117.
Stadsfullmäktige böra föranstalta om upprättande af skyddshem, 82; och ansvara kostnader för vård i skyddshem,

100—104; skola erhålla underrättelse om barns intagande i skyddshem, 101.

Staten bekostar i första hand elevs vård och underhåll i tvångsuppfostringsanstalt, 146.

Statsbidrag för uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn, 101—104, 105—106, 109, 111—113; huru rekvisition däraf skall göras 114—125; huru utbetalning äger rum, 114, 126; förslagsanslag för ändamålet, 111.

Statskontoret utbetalar statsbidrag, 112.

Strafflagen, lag om ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kap., 132—137.

Svenska diakonissanstaltens skyddshem för flickor i Sjötorp, 91.

T.

Tjänst eller yrke: åt vanartadt eller sedligt försummadt barn bör beredas anställning däri af barnavårdsnämnd, 76, 77, 79, 98; af skyddshems styrelse, 79, 93, 94, 98; öfver barnet skall sedermera nämnden eller styrelsen öfva tillsyn, 96—97; huru kostnaderna därför skola gäldas, 101—104; statsbidrag därtill, 111—113; formulär till rekvisition af statsbidrag, 115—117, 123—125;

—— däri må anställas elev å tvångsuppfostringsanstalt, 141, 143; när utskrifven elevs anställning må af honom lämnas, 143.

Tvångsuppfostran: huru domstol må därom förordna, 134—135; lag ang. verkställighet af domstols förordnande därom, 138—147.

Tvångsuppfostringsanstalt: huru förordnande om insättande däri må af domstol meddelas, 134—135; och af K. B. verkställas, 136, 139; hvem det åligger att sådan anstalt upprätta, 81, 135, 138; huru den skall anordnas, 140; den skall stå under uppsikt, 138, 139; och hafva af Konungen utfärdadt reglemente, 139; huru kostnaderna för vård däri gäldas, 146—147; se vidare *Bona.*

U.

Underställning skall i visst fall äga rum af barnavårdsnämnds beslut om barns skiljande från hemmet, 72.

Undervisning af barn å allmänna barnhuset i Stockholm, 48; särskild undervisning kan för skolpliktigt barn anordnas af skolrådet, 73; särskild skolundervisning behöfver ej anordnas för barn i barnhem, 78; men däremot i skyddshem, 83; bör i skyddshem äfven meddelas i jordbruk o. dyl. arbete, 93; likaså i tvångsuppfostringsanstalt, 140.
Uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, lag därom, 63—110; se därjämte *tvångsuppfostran.*
Uppfostringsanstalt, se *barnhem, skyddshem* och *tvångsuppfostringsanstalt.*
Utskrifning från skyddshem, 94; från tvångsuppfostringsanstalt. 141—142.
Utslag i brottmål rörande minderåriga: när det bör expedieras, 150—151.

V.

Vaccination skall ske af fosterbarn, 16.
Vanartade: lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, 63—110; hvad däri förstås med vanartade barn, 64.
Vanfrejd utgör icke hinder att vara barnafostrare, 28.
Varning skall tilldelas vanartadt barn, 70.

Y.

Yrke, se *tjänst.*

Å.

Åkerbrukskolonien Hall, se *Hall.*
Ålder: 6 år utgör åldersgräns för intagning å allmänna barnhuset i Stockholm, 46; 7 år för tillämpning af lagen om fosterbarns vård, 11, 12;
—— minimiålder för tillämpning af lagen om uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn är ej stadgad, 65; maximiålder i allmänhet 15 år, 63, 64; i särskilda fall sträcker sig tillämpligheten längre: till 16 år, 65, 76, 79; 18 år, 65, 79, 94, 96, 98; 19 år, 94, 97; 21 år, 65, 96, 133;

—— minimiålder för straffbarhet enligt nu gällande lag, 132; enligt den nya lagen om ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kap. strafflagen 15 år, 130—132; åldern 15—18 år en öfvergångsperiod, under hvilken förbrytaren åtnjuter straffnedsättning eller omhändertages för tvångsuppfostran, 131, 133—135, 146; 20 år maximiålder för utskrifning från tvångsuppfostringsanstalt, 142; 21 år för rätt att lämna anställning, som utsetts för utskrifven elev å sådan anstalt, 143.

Åtal mot elev å tvångsuppfostringsanstalt må ej anställas utan särskildt tillstånd, 144—145.

Återfall i brott medför icke för minderårig förhöjning i straff, 136.

Återlämnande till hemmet af därifrån skildt vanartadt eller sedligt försummadt barn, 75, 98.

Återtagande af skyddsling, som från skyddshem öfverlämnats till enskildt hem eller anställts i arbete, tjänst eller yrke, 93—94; af elev, som från tvångsuppfostringsanstalt öfverlämnats till enskild vård och tillsyn eller anställts i tjänst eller yrke, 141.

Åtal för förseelse mot lagen om fosterbarns vård, 51;

—— mot minderårig: lag innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga, 148—150; mot elev å tvångsuppfostringsanstalt, 144—145.

Ö.

Öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor är barnavårdsnämnd, 66.

Östergötlands läns landstings skyddshem i Folåsa, 91—92.

G Nm
8/7/24

